

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA FINANCÍ

Komparace reformy důchodového systému v České republice a ve Slovenské republice
Comparison of Pension System Reform in the Czech Republic and Slovak Republic

Student: Bc. Martina Kučírková
Vedoucí diplomové práce: Ing. Kateřina Kořená, Ph.D.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra financí

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Martina Kučírková**

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T010 Finance

Specializace: 00 Finance

Téma: **Komparace reformy důchodového systému v České republice a ve Slovenské republice**
Comparison of Pension System Reform in the Czech Republic and Slovak Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretická východiska důchodového pojištění
 3. Charakteristika vybraných důchodových systémů a jejich reforem
 4. Vzájemné srovnání reforem penzijního systému v České republice a ve Slovenské republice
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

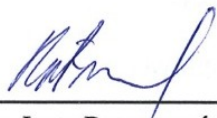
- KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 542 s. ISBN 978-807-3575-854.
- OECD. *Ageing and pension system reform: Implications for financial markets and economic policies*. Paris: OECD, 2005. ISBN 92-640-3575-3.
- SYROVÝ, Petr. *Jak si spořit na důchod: Zorientujte se v důchodové reformě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 160 s. ISBN 978-80-247-4479-7.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Kateřina Kořená, Ph.D.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

Ing. Iveta Ratmanová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhořová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. Přílohy č. 1, 2, 3, 4, 5 a 6, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.“

V Ostravě 25. 4. 2014

Martina Kučířková

Martina Kučířková

Obsah

1	Úvod	5
2	Teoretická východiska důchodového pojištění	6
2.1	Charakteristika důchodových systémů	6
2.1.1	Klasifikace penzijních systémů dle provozovatelů	6
2.1.2	Klasifikace penzijních systémů dle způsobu financování	7
2.1.3	Klasifikace penzijních systémů dle typu penzijních plánů.....	8
2.1.4	Klasifikace penzijních systémů dle dobrovolnosti či mandatornosti	9
2.1.5	Způsoby valorizace v penzijním systému.....	9
2.2	Základní principy a cíle důchodových systémů	10
2.3	Dávky a parametry důchodového pojištění	11
2.3.1	Druhy vyplácených dávek	11
2.3.2	Parametry důchodového pojištění	13
2.4	Struktura příjmů a výdajů v důchodovém systému	15
2.4.1	Struktura příjmů a výdajů v důchodovém zabezpečení ČR a SR.....	15
2.4.2	Faktory ovlivňující výši veřejných penzijních výdajů	17
2.5	Důvody reformy důchodového systému.....	18
2.5.1	Světový vývoj populace	18
2.5.2	Vývoj populace v České republice	19
2.5.3	Vývoj populace na Slovensku	21
3	Charakteristika vybraných důchodových systémů a jejich reforem	23
3.1	Švédsko.....	23
3.1.1	Důchodový systém před reformou ve Švédsku	23
3.1.2	Penzijní reforma ve Švédsku	24
3.1.3	Současná situace ve Švédsku.....	24
3.2	Maďarsko.....	25
3.2.1	Důchodový systém před reformou v Maďarsku.....	25
3.2.2	Penzijní reforma v Maďarsku	25
3.2.3	Současná situace v Maďarsku	27
3.3	Polsko	27
3.3.1	Důchodový systém před reformou v Polsku	27
3.3.2	Penzijní forma v Polsku.....	28
3.3.3	Současná situace v Polsku	28
3.4	Nizozemí.....	29
3.5	Česká republika	30
3.5.1	Vývoj penzijního systému do roku 1993	30
3.5.2	Vývoj penzijního systému v letech 1993 – 2012.....	30
3.5.3	Přípravy důchodové reformy v České republice	33
3.5.4	Reforma důchodového systému v České republice.....	39
3.6	Slovensko	47
3.6.1	Vývoj penzijního systému do roku 2005	47
3.6.2	Reforma důchodového systému na Slovensku	48

4	Vzájemné srovnání reforem penzijního systému v České republice a ve Slovenské republice	53
4.1	Porovnání základních charakteristik penzijních reforem v ČR a SR	53
4.1.1	Základní charakteristiky důchodového systému v České republice	53
4.1.2	Základní charakteristiky důchodového systému na Slovensku	54
4.1.3	Srovnání základních charakteristik obou penzijních systémů	54
4.2	Komparace jednotlivých pilířů důchodového systému ČR a SR	55
4.2.1	Princip fungování I. pilíře	56
4.2.2	Princip fungování II. pilíře	58
4.2.3	Srovnání výše důchodů v České republice a na Slovensku	65
4.2.4	Princip fungování III. pilíře	68
4.3	Makroekonomické údaje důchodového systému v ČR a SR	73
4.3.1	Makroekonomické údaje v České republice	73
4.3.2	Makroekonomické údaje na Slovensku	75
4.3.3	Srovnání makroekonomických údajů ve vybraných zemích	76
4.4	Politická rizika související se zavedením penzijní reformy	77
4.4.1	Česká republika	77
4.4.2	Slovensko	78
4.4.3	Maďarsko	79
4.4.4	Polsko	81
4.5	Konečné shrnutí	83
5	Závěr	86
	Seznam použité literatury	87
	Seznam zkratk	91
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	

1 Úvod

Prognózy demografického vývoje světové populace v budoucích padesáti letech vyjadřují předpoklad růstu počtu obyvatel v důchodovém věku a snižující se počet ekonomicky aktivního obyvatelstva. Tato skutečnost bude mít negativní dopad na zadluženost státního rozpočtu, především díky principu mezigenerační solidarity při vyplácení dávek ze systému. V řadě zemí z tohoto důvodu dochází k zavádění důchodových reforem. Smyslem penzijní reformy je úprava současného důchodového systému a zajištění jeho dlouhodobého charakteru s cílem zabezpečit občany na stáří a zamezit zvyšujícímu se negativnímu dopadu na zadluženost státního rozpočtu.

Cílem diplomové práce je porovnání důchodových reforem v České republice a na Slovensku. V souladu s cílem práce je diplomová práce rozdělena do pěti částí včetně úvodu a závěru.

Druhá kapitola je věnována teoretickým východiskům důchodového pojištění. V kapitole je zaměřena pozornost především na charakteristiku jednotlivých typů důchodového systému a jejich základní principy, cíle a parametry. Významnou částí důchodového pojištění jsou vyplácené dávky, na které je pohlíženo z hlediska jejich členění a způsobu jejich valorizace. Sledován je i způsob hospodaření českých a slovenských důchodových systémů.

Ve třetí kapitole je provedena charakteristika vybraných důchodových systémů a jejich reforem. V rámci kapitoly jsou popsány důchodové systémy Švédska, Maďarska, Polska a Nizozemí. Těžištěm celé kapitoly je podrobná charakteristika systému penzijního zabezpečení v České republice a na Slovensku z pohledu jejich fungování před reformou a na základě jejich současného vývoje.

Čtvrtá kapitola se zabývá komparací důchodových systémů v České republice a na Slovensku. Postupně jsou porovnávány jednotlivé pilíře. V rámci I. pilíře je zkoumán způsob výpočtu státního důchodu v jednotlivých zemích. II. pilíř je porovnáván především na základě očekávaných a skutečných výnosností důchodových fondů jednotlivých penzijních společností a zde je provedena komparace výše důchodu pouze z I. pilíře a při vstupu do II. pilíře ve stanovených ročnicích narození a s vymezenou výnosností. Dále je v kapitole porovnán III. pilíř na základě počtu penzijních společností, jeho účastníků či nově uzavřených penzijních smluv. Závěrečná část kapitoly je věnována prognóze vývoje populace či velikosti výdajů a příspěvků do roku 2060 v České a Slovenské republice a v neposlední řadě jsou charakterizována politická rizika, která vývoj důchodových reforem ve sledovaných zemích ovlivňují.

2 Teoretická východiska důchodového pojištění

Kapitola je zaměřena na teoretické vymezení důchodového pojištění. V úvodu jsou charakterizovány jednotlivé typy důchodových systémů či možné způsoby valorizace vyplácených důchodů. Dále jsou formulovány základní principy a cíle důchodového systému. Vyplácené dávky jsou nejdůležitější součástí důchodového systému. V zákoně je vymezena celá škála jejich typů a parametrů sloužících ke stanovení jejich výše. Významnou částí při sledování systému důchodového zabezpečení je především princip jeho hospodaření, tedy velikost jeho příjmů a výdajů. Další část je věnována příjmům a výdajům důchodového systému. Závěr kapitoly se zabývá poukázáním na důvody nutnosti zavedení důchodové reformy.

2.1 Charakteristika důchodových systémů

Z teoretického hlediska je vymezena různá klasifikace systémů penzijního zabezpečení. V kapitole je nahlíženo na tuto problematiku z pohledu provozovatelů penzijního systému, kteří jsou členěni na veřejný a soukromý sektor. Dále lze penzijní systém klasifikovat z pohledu možností financování důchodového systému či typů penzijních plánů (dávkově, příspěvkově nebo hypoteticky příspěvkově definované systémy). Penzijní systémy lze také klasifikovat z hlediska dobrovolnosti či mandatornosti. Závěr podkapitoly je věnován způsobům valorizací důchodů.

2.1.1 Klasifikace penzijních systémů dle provozovatelů

Zabezpečení důchodového systému ve všech zemích je z pravidla rozděleno mezi veřejný a soukromý sektor. Provozovatel v důchodovém systému je zejména zodpovědný za výběr peněžních prostředků a výplatu jednotlivých dávek. Ve *veřejném sektoru* tuto činnost zabezpečuje zpravidla stát. Vlášda může využít dva typy státních penzí – paušální penze a penze spjaté s výdělkem. Pokud je ve státě uplatňován systém paušálních penzí tak, všem občanům v důchodovém věku je vyplácena stejná výše důchodu, bez ohledu na velikost jejich příjmů v období, kdy byli tito občané ekonomicky aktivní. Naopak penze spjaté s výdělkem umožňují výplatu odlišné výše důchodů s ohledem na výši příjmů v období ekonomické aktivity občanů.

Mimo stát může být provozovatelem důchodového systému také *soukromý sektor*. V tomto sektoru je možné uplatňovat dva způsoby provozu systému prostřednictvím zaměstnavatelů či penzijních fondů. V prvním případě jsou penzijní plány spravovány

jednotlivými zaměstnavateli. Naopak jsou-li správci jednotlivé penzijní fondy, jsou vytvořeny individuální penzijní účty, které tyto fondy obhospodařují (Bezděk, 2000).

2.1.2 Klasifikace penzijních systémů dle způsobu financování

V případě klasifikace penzijních systémů dle způsobu financování existuje několik možností této klasifikace. Příkladem může být financování ze státního rozpočtu, příspěvkem na důchodové pojištění, průběžným financováním, průběžným financováním s rezervním fondem, čisté či částečné fondové financování nebo notional funding.

Prvním způsobem financování penzijního systému je *ze státního rozpočtu*. Hlavním zdrojem finančních prostředků jsou příjmy z daní. V tomto způsobu je významně uplatňována sociální solidarita. Důvodem je skutečnost, že s rostoucími příjmy roste také daňové zatížení, což má vliv na pokles výše důchodu oproti rostoucím výdělkům.

Příspěvky na důchodové pojištění jsou další možností financování důchodového systému. Obdobně jako v prvním způsobu je tento systém založen na financování ze státního rozpočtu. Ovšem hlavním zdrojem nejsou již příjmy z daní, ale příspěvky na sociálním důchodovém pojištění. Důsledkem je nižší míra redistribuce, jelikož jednotlivé příspěvky jsou stanoveny procentem z dosahovaného příjmu. Cílem je zajištění průhledného způsobu financování. Nutnou podmínkou je předpoklad pružné reakce změn výše příspěvkové sazby na požadavky daného systému.

Jednou z možností financování důchodového systému je také *průběžné financování* tzv. „pay as you go“ (PAYG). V tomto případě je vytvořen fond oddělený od státního rozpočtu, kde jsou uloženy příjmy z příspěvků. Tyto prostředky není možné investovat (nevytváří se kapitálová rezerva). Tedy současní ekonomicky aktivní občané odvádějí své příspěvky na sociální zabezpečení, ze kterého jsou následně vypláceny důchody a ostatní dávky současným osobám pobírajícím důchod. Tento systém je využíván ve většině zemí a vychází z mezigenerační solidarity a redistribuce. Za negativum je považována nutnost dotace ze státního rozpočtu v případě nedostatečného množství prostředků na výplatu dávek, jelikož se jedná o státem garantované dávky.

Dalším způsobem financování důchodového systému je využití *průběžného financování s rezervním (nárazníkovým) fondem*. Tento způsob financování s sebou přináší zřízení fondu, ve kterém je vytvářena rezerva na úrovni dlouhodobě investovaného kapitálu. Nutnou podmínkou je dosahování finančních přebytků, které jsou následně investovány na kapitálovém trhu. Vzniklé úrokové výnosy následně umožňují financovat důchodové dávky. Přebytků je dosaženo, pokud příspěvková sazba převyšuje krytí běžných nákladů.

Příspěvková sazba musí být stanovena s opatrností, jelikož při její nepřiměřené výši může dojít např. ke snížení životní úrovně pracujících.

Čisté fondové financování je další z možností financování důchodového systému. Zde si pojištěnci prostřednictvím pojišťovacího systému sami vytvářejí kapitálové rezervy. Tyto rezervy jsou následně využity na výplatu důchodu pouze daného pojištěnce. Přístup není založen na mezigenerační solidaritě a je uplatňován především v soukromých systémech (Krebs, 2010).

Dále je také uplatňován *částečně fondový systém*, který je postaven mezi PAYG a plně fondovým přístupem. Často je složen ze dvou povinných pilířů. Jeden z pilířů je postaven na PAYG principu a ve druhém pilíři je uplatněn plně fondový princip (Bezděk, 2000).

2.1.3 Klasifikace penzijních systémů dle typu penzijních plánů

Významnou roli při klasifikaci penzijních systémů má také rozlišení typů penzijních plánů. Ty se člení na dávkově definované systémy, příspěvkově definované systémy či hypotetické příspěvkově definované systémy.

Dávkově definovaný penzijní systém (defined benefit – BD) je založen na garantování určité výše penzijních dávek. Zpravidla souvisí s dalšími faktory jako výše příjmů občana za stanovené období či počet let, za které jsou odváděny příspěvky. Díky tomuto systému si občan může zjistit výši svého důchodu dříve, než do něj odejde.

V příspěvkově definovaném systému (defined contribution – DC) platí pro účastníka stanovená příspěvková sazba. Avšak výše jeho penze v budoucnu bude závislá také na dalších faktorech jako např. na velikosti výnosu z investovaných úspor na kapitálovém trhu. Samotná výše měsíčního důchodu je stanovena na základě podílu celkové výše naspořené částky a počtu měsíců očekávané doby života ve věku odchodu do důchodu. Z pohledu budoucích penzí systém neposkytuje svým účastníkům takovou míru jistoty jako BD. Tyto systémy jsou zpravidla založeny na plně fondovém přístupu.

Hypotetické příspěvkově definované systémy (notional defined contribution – NDC) jsou zařazovány mezi novou metody, která je využita např. ve Švédsku. Každý občan má vytvořen svůj individuální účet, na který jsou připisovány jeho příspěvky a kde jsou také zhodnocovány jeho prostředky závislé na tzv. hypotetické míře výnosnosti (míra růstu základu, z něž jsou vyplaceny příspěvky). Výše penze je přímo závislá na celkových úsporách daného jedince a nepřímo závislá na očekávané délce života dané generace důchodců. Úspory uložené na účtech účastníků jsou pouze hypotetické, jelikož ve skutečnosti jsou použity na výplatu současných důchodů (Krebs, 2010).

2.1.4 Klasifikace penzijních systémů dle dobrovolnosti či mandatornosti

Povinná či dobrovolná účast v penzijním systému je v každé zemi odlišná. Při pohledu na tuto problematiku je vhodné rozlišovat mezi vyspělými a rozvojovými či tranzitivními zeměmi. Ve vyspělých zemích je zpravidla dobrovolná účast z hlediska soukromého penzijního systému. Naopak ve většině zemí je vyžadována povinná účast ve státním penzijním systému. Přesto je v dnešní době zaznamenán zvyšující se podíl účasti v soukromém penzijním systému. Významnější roli mají ovšem soukromé penzijní systémy v rozvojových zemích (Bezděk, 2000).

2.1.5 Způsoby valorizace v penzijním systému

Důvodem pro zavedení valorizace důchodů je rozdíl mezi pevným vývojem důchodů a dynamickým vývojem ekonomiky v oblasti odměňování. Mezi cíle valorizace patří

- valorizace je stanovena na základě statistických údajů, nikoliv na základě odhadu,
- usnadnění provádění (umožnění finančně a racionálně zabezpečovat jednotlivé akce),
- snaha o udržení relace důchodu ke mzdě na současné úrovni,
- zkoordinovat důchodovou valorizaci s růstem redukční hranice.

Způsob valorizace v dané zemi bývá upraven zákonem. Zákodníci v jednotlivých zemích zpravidla vybírají ze tří alternativních způsobů valorizace – mzdová, cenová a švýcarská. Při *mzdové valorizaci* je tempo růstu důchodu shodné s tempem růstu průměrné nominální mzdy. Jejím cílem je především snížení rozdílů mezi příjmy ekonomicky aktivního obyvatelstva a osob v důchodkovém věku. Naopak pokud je výše důchodu odvozena od růstu indexu spotřebitelských cen, jedná se o *cenovou valorizaci*. Cílem této valorizace je zabránění znehodnocování připsaných dávek a udržení stejné výše důchodů. Posledním typem valorizace je *švýcarská valorizace*. Tato valorizace je kombinací předchozích valorizací. Výše důchodu je tedy ovlivněna z poloviny tempem růstu průměrné nominální mzdy a z poloviny růstem spotřebitelských cen.¹

V Tab. 2.1 jsou zobrazeny jednotlivé typy valorizací ve vybraných evropských zemích. Mzdová valorizace je uplatňována v Nizozemsku, ve Slovinsku a ve Švédsku. Zatímco v prvních dvou jmenovaných zemích je uplatňován pouze růst průměrné nominální mzdy a je zde používán dávkově definovaný penzijní plán, ve Švédsku je růst průměrné nominální mzdy očištěn o koeficient 1,6 a v zemi je uplatňován penzijní plán typu NDC. Cenová valorizace je využívána v Belgii, Itálii, Maďarsku, Polsku a Španělsku. Ve všech zmíněných zemích je valorizace prováděna na základě vývoje spotřebitelských cen. V těchto zemích

¹ Zdroj: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/78556-valorizace-duchodu-dvojsecna-zbran/>

je využíván systém dávkově definovaných penzijních plánů, mimo Itálii a Polsko, kde je zaveden systém NDC. Švýcarská valorizace je součástí důchodového systému v České republice, Finsku, Lucembursku a na Slovensku. Jednotlivé země se odlišují různou mírou vlivu tempa růstu průměrné nominální mzdy a tempa růstu cenové hladiny na valorizaci.

Tab. 2.1 Typy valorizací ve vybraných evropských zemích

Země	Typ penzijního plánu	Typ valorizace	Způsob stanovení valorizace
Belgie	DB	cenová valorizace	růst CPI
Česká republika	DB	švýcarská valorizace	33 růst průměrné nominální mzdy /33 růst CPI
Finsko	DB	švýcarská valorizace	20 růst průměrné nominální mzdy /80 růst CPI
Itálie	NDC	cenová valorizace	růst CPI
Lucembursko	DB	švýcarská valorizace	růst CPI / růst průměrné nominální mzdy
Maďarsko	DB	cenová valorizace	růst CPI
Nizozemí	DB	mzdová valorizace	růst průměrné nominální mzdy
Polsko	NDC	cenová valorizace	růst CPI
Slovensko	Points	švýcarská valorizace	50 růst průměrné nominální mzdy /50 růst CPI
Slovinsko	DB	mzdová valorizace	růst průměrné nominální mzdy
Španělsko	DB	cenová valorizace	růst CPI
Švédsko	NDC	mzdová valorizace	růst průměrné nominální mzdy -1,6

Zdroj: Pension at Glance, 2013

Mezi problémy stanovení vhodného typu valorizace patří zvolení odpovídající veličiny, na základě které je úprava důchodu prováděna. Otázkou v oblasti valorizace je také způsob zvýšení jednotlivých důchodů. Tedy zda bude zvyšován vyplácený důchod jednotně všem vypláceným skupinám důchodu nebo odlišně pro jednotlivé skupiny důchodů. Poslední zmínkou je upozornění na skutečnost, že v celé historii fungování důchodových systémů je valorizace prováděna na základě růstu sledovaných veličin a nikdy nebyl uplatněn při valorizaci pokles těchto veličin.

2.2 Základní principy a cíle důchodových systémů

V posledních letech dochází v mnoha zemích k úpravě penzijních systémů, což je označováno jako penzijní reforma. Penzijní reforma má být proces dlouhodobého charakteru, jehož cílem nebude provedení nekompromisních změn v oblasti důchodového zabezpečení, ale pouze úprava současných penzijních systémů. Důvodem samotných reforem jsou často demografické faktory, sociální hodnoty (např. nadměrný vliv státu) či náklady spojené s důchodovým systémem. Cílem důchodové reformy je zabezpečit udržitelný a dlouhodobě trvající penzijní systém pro budoucí generace. Dále je snahou penzijní reformy zamezit prohlubování dluhu veřejných financí na důchodovém účtu a stabilizace současného

systemu. V neposlední řadě by v rámci důchodové reformy měly být vytvořeny předpoklady pro vznik dobrovolného fondového pojištění.

Úlohou důchodového systému je zabezpečit přiměřenou výši důchodů, která by umožnila udržení životní úrovně občanů. Cílem důchodového systému je tedy podporování zaměstnanosti na jedné straně a zajištění dlouhodobé finanční udržitelnosti pro státní rozpočet na straně druhé. V neposlední řadě by měl být důchodový systém flexibilní, aby mohl reagovat na aktuální vývoj na trhu práce. Důležitou rolí v oblasti důchodového systému je zajistit samotnou finanční udržitelnost tohoto systému.

V obecném měřítku ve většině ekonomicky rozvinutých zemí funguje v současné době tzv. třípilířový systém. Předpokladem I. pilíře jsou státem zajištěné penze. Tento pilíř je založen na principu průběžného způsobu financování a na mezigenerační solidaritě. Výše vyplacených dávek je často velmi citlivá na demografický vývoj, ale naopak ji neovlivňují makroekonomické ukazatele jako např. inflace. II. pilíř je zpravidla financovaný fondově či na základě zaměstnavatelských aktiv. Účast v tomto pilíři může být dobrovolná nebo povinná. Do III. pilíře jsou zahrnovány zpravidla soukromé aktivity občanů daného státu. Zejména se jedná např. o životní pojištění či určitou formu penzijního pojištění (Krebs, 2010).

2.3 Dávky a parametry důchodového pojištění

Z důchodového pojištění lze vyplácet různé druhy dávek, které jsou vyjmenovány níže v této kapitole. Při výpočtu státního důchodu musejí být dodrženy stanovené parametry důchodového pojištění. Tyto parametry se v České republice odlišují od parametrů na Slovensku.

2.3.1 Druhy vyplácených dávek

V rámci systému důchodového zabezpečení jsou vypláceny různé typy dávek. V České republice je tato problematika upravena v zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Jednotlivé typy důchodů lze rozdělit do dvou skupin. Do první skupiny označené jako *tzv. přímé dávky* je zařazen

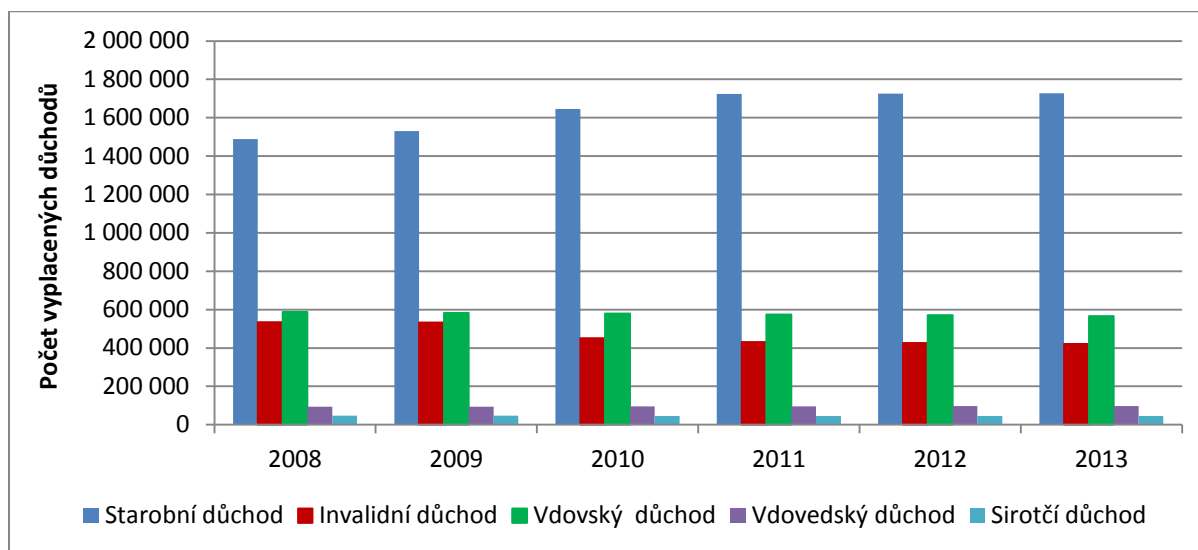
- starobní důchod,
- invalidní důchod.

Starobní důchod může být vyplácen jako řádný starobní důchod, předčasný starobní důchod, poměrný starobní důchod, starobní důchod zákonem určeným skupinám pracovníků či transformovaný starobní důchod z invalidního důchodu (Rubeš, 2013). Invalidní důchod

byl dříve členěn na plný a částeční. V současnosti je rozdělen na invalidní důchod I. stupně, II. stupně nebo III. stupně. Do druhé skupiny důchodů patří tzv. *pozůstalostní dávky*, do kterých jsou zařazovány následující typy důchodů

- vdovský důchod,
- vdovecký důchod,
- sirotčí důchod.

Graf 2.1 Počet vyplacených důchodů v České republice v letech 2008 – 2013

Zdroj: ČSSZ, vlastní zpracování

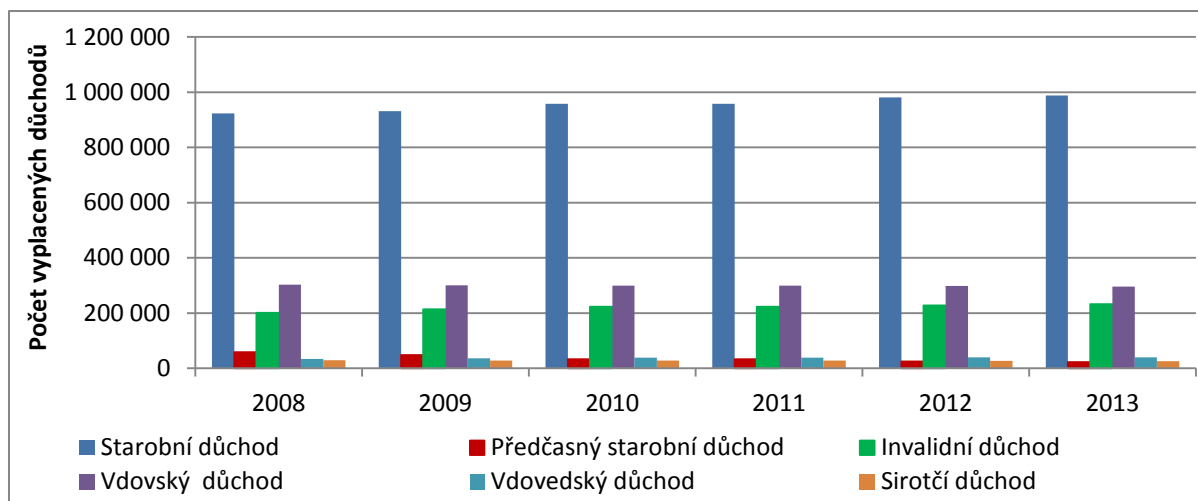
Na Slovensku je problematika výplaty důchodových dávek upravena v zákoně č. 461/2003 Z.z. o sociálním pojištění. Na základě této právní úpravy jsou vypláceny dvě skupiny důchodových dávek. První skupina dávek je tzv. *starobního pojištění*, do kterého patří

- starobní důchod,
- předčasný starobní důchod,
- vdovský a vdovecký důchod,
- sirotčí důchod.

Druhou skupinou vyplácených dávek z důchodového pojištění je tzv. *invalidní pojištění*, do kterého je zařazen

- invalidní důchod,
- vdovský a vdovecký důchod,
- sirotčí důchod.

Graf 2.2 Počet vyplacených důchodů na Slovensku v letech 2008 - 2013

Zdroj: Sociálna poisťovňa, vlastní zpracování

2.3.2 Parametry důchodového pojištění

Parametry důchodového pojištění slouží ke stanovení výše vypláceného důchodu v rámci důchodového pojištění. Vymezení parametrů v České republice a na Slovensku se odlišuje.

Parametry důchodového pojištění v České republice

Pro stanovení výše důchodu občanů v České republice jsou definovány následující základní parametry

- rozhodné období,
- vyloučení doby,
- vyměřovací základ,
- všeobecný vyměřovací základ,
- přepočítací koeficient,
- koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu,
- roční vyměřovací základ,
- osobní vyměřovací základ,
- výpočtový základ.

Rozhodné období (RO) je časový úsek, za který je stanovena výše osobního vyměřovacího základu. Toto období je v délce třiceti roků. V České republice se ale nezahrnují do rozhodného období roky před rokem 1986 a tedy plná délka rozhodného období bude platit až od roku 2016. *Vyloučené doby* jsou časové úseky, které jsou vyloučeny z rozhodného období. Příkladem takové doby může být období studia, péče o dítě, doba výkonu civilní či vojenské služby a další.

Vyměřovací základ (VZ) je základ pro výpočet výše pojistného na sociálním pojištění a na státní politiku zaměstnanosti. *Všeobecný vyměřovací základ (VVZ)* představuje průměrnou výši měsíční mzdy za kalendářní období. Tento základ je odvozen na základě zjištěných údajů Českého statistického úřadu, ale jeho výši stanoví vláda svým nařízením.

Přepočítací koeficient (PK) je podíl průměrné měsíční mzdy za 1. pololetí kalendářního roku o jeden rok předcházející rok přiznání důchodu a stejného ukazatele předcházející o dva roky. Tento koeficient je zjišťován z důvodu omezené dostupnosti statistických údajů o průměrné měsíční mzdě.

Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu je podíl VVZ za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu. Následně je tento podíl vynásoben přepočítávacím koeficientem a VVZ za kalendářní rok, za který je vypočítán roční vyměřovací základ.

Roční vyměřovací základ je stanoven jako součin vyměřovacích základů pojištěnce za kalendářní rok a koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu. *Osobní vyměřovací základ* je měsíčním průměrem součtu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období.

Celý první pilíř je postaven na sociální solidaritě, proto je tedy osobní vyměřovací základ v rámci *výpočtové základny* redukován tak, aby byl zajištěn soulad mezi nově přiznanými důchody a vyplacenými dávkami. *Celková výše* důchodu se skládá ze základní a procentní výměry. Základní výměra je stejná jak pro nově přiznané důchody tak, i pro již vyplácené dávky. Procentní výměra představuje procentní výši z výpočtového základu (Krebs, 2010).

Parametry důchodového pojištění na Slovensku

Pro stanovení státního důchodu z prvního pilíře jsou vymezeny na Slovensku následující základní parametry

- aktuální důchodová hodnota,
- náhradní doba,
- období důchodového pojištění,
- osobní mzdový bod,
- osobní vyměřovací základ,
- průměrný osobní mzdový bod,
- rozhodující období,
- všeobecný vyměřovací základ.

Aktuální důchodová hodnota je využívána při výpočtu důchodové dávky. Stanoví se jako platná hodnota pro daný kalendářní rok, ve kterém vzniká nárok na výplatu důchodu.

Náhradní doba je časový úsek, po který pojištěnec nevykonával žádnou pracovní činnost (např. období nezaměstnanosti, vojenské služby, péče o dítě či pobírání invalidního důchodu). Příkladem *období důchodového pojištění* může být období povinného i dobrovolného důchodového pojištění, období výkonu služby policisty či vojáka, ale také i pobírání invalidního důchodu.

Osobní mzdový bod je stanoven za každý rok rozhodujícího období a je vypočítán jako podíl osobního vyměřovacího základu a všeobecného vyměřovacího základu za daný rok. Tento koeficient je zaokrouhlen na čtyři desetinná místa. *Průměrný osobní mzdový bod* patří mezi základní parametry výpočtu důchodu. Tento ukazatel je stanoven jako podíl součtu osobních mzdových bodů a počtu let stanovujících délku důchodového pojištění. *Rozhodujícím obdobím* je období, za které je stanoven průměrný mzdový bod.

Všeobecný vyměřovací základ je vyjádřen jako dvanáctinásobek průměrné měsíční mzdy stanovené na základě údajů Statistického úřadu Slovenské republiky za každý kalendářní rok. *Osobní vyměřovací základ* představuje úhrn vyměřovacích základů pojištěnce za kalendářní roky, ze kterých bylo placeno pojistné (MPSVR).

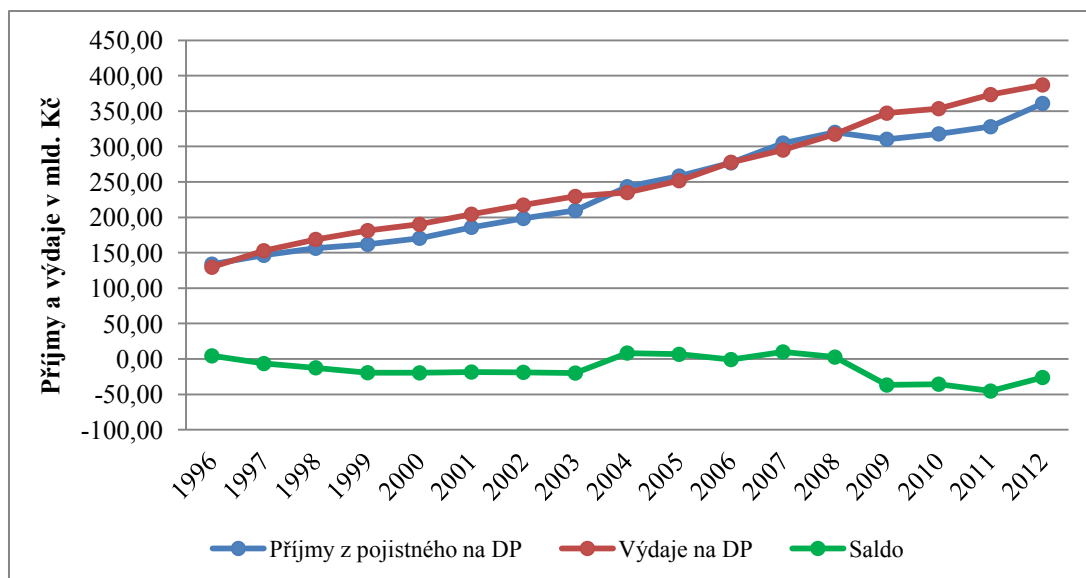
2.4 Struktura příjmů a výdajů v důchodovém systému

V této kapitole je zobrazena struktura příjmů a výdajů z důchodového zabezpečení v České republice a na Slovensku. Následně jsou v kapitole charakterizovány faktory ovlivňující výši veřejných výdajů.

2.4.1 Struktura příjmů a výdajů v důchodovém zabezpečení ČR a SR

Vývoj příjmů z důchodového pojištění a výdaje na dávky a správu důchodového systému v České republice v letech 1996 - 2012 je zobrazen v Grafu 2.3. Ve výchozím roce 1996 je zaznamenán kladný vývoj salda (4,38 mld. Kč) v důchodovém systému. Následně se rozdíl mezi příjmy a výdaji v letech 1997 – 2003 prohlubuje a ve výsledku hospodaření převyšují výdaje nad příjmy téměř o 20 mld. Kč. V období mezi lety 2004 – 2008 se objevuje pozitivní vývoj v hospodaření důchodového systému a příjmy převyšují výdaje až o 10 mld. Kč. Výrazný propad je zaznamenán v letech 2009 – 2012, kdy saldo důchodového systému se pohybuje v rozmezí 25 – 45 mld. Kč.

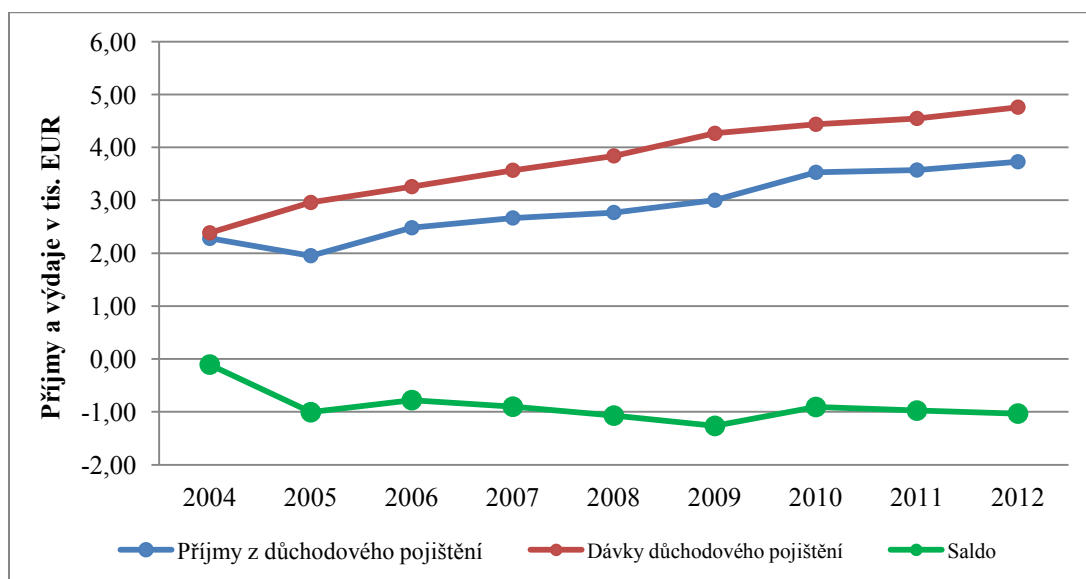
Graf 2.3 Struktura příjmů a výdajů v důchodovém systému v České republice (v mld. Kč)

Zdroj: MF ČR

Vývoj příjmů z důchodového pojištění a dávek důchodového systému na Slovensku v letech 2004 - 2012 je zobrazen v Grafu 2.4. Ve sledovaném období 2004 – 2012 je zaznamenáno saldo příjmů a výdajů v důchodovém systému na Slovensku. Nejnižší rozdíl mezi příjmy a výdaji je v roce 2004, který činí -0,11 mld. EUR. V letech 2005 – 2012 se saldo příjmů a výdajů na důchodovém pojištění na Slovensku prohlubuje. Výrazný záporný rozdíl mezi příjmy a výdaji je způsoben zavedením důchodové reformy v roce 2005. Reforma má vliv na výši příjmů z důchodového systému, jelikož jejich část je vyvedena na soukromý účet spořitelů, ale neovlivňuje počet účastníků v důchodovém věku. O roku 2010 se saldo výsledku hospodaření důchodového systému pohybuje okolo 1 mld. EUR.

Graf 2.4 Struktura příjmů a výdajů v důchodovém systému na Slovensku (v mld. EUR)

Zdroj: ŠÚSR

2.4.2 Faktory ovlivňující výši veřejných penzijních výdajů

Jedním z ukazatelů vyjadřujících míru ovlivnění veřejných důchodových výdajů je poměr veřejné penze k GDP². Výpočet ukazatele je zobrazen ve vzorci 2.1

$$\frac{\text{veřejné penze}}{\text{GDP}} = \text{dependency ratio} + \text{coverage ratio} + \text{employment ratio} + \text{benefit ratio} + \text{labour intensity} + \text{residual}. \quad (2.1)$$

Ukazatelem ovlivňujícím podíl veřejných penzí k GDP je dependency ratio, který je stanoven jako poměr velikosti populace ve věku 65 let a starších a velikosti populace v rozmezí 20 - 64 let.

$$\text{Dependency ratio} = \frac{\text{populace 65+}}{\text{populace 20-64}} \quad (2.2)$$

Ukazatel coverage ratio představuje podíl počtu důchodců a velikosti populace ve věku 65 let a starších.

$$\text{Coverage ratio} = \frac{\text{počet důchodců}}{\text{populace 65+}} \quad (2.3)$$

Ukazatel employment ratio je podíl velikosti populace ve věku 20 – 64 let a velikosti pracující populace v tomtéž věku.

$$\text{Employment ratio} = \frac{\text{populace 20-64}}{\text{pracující populace 20-64}} \quad (2.4)$$

Benefit ratio je ukazatel vyjadřující poměr mezi průměrnou velikostí penze a poměrem GDP a počtu odpracovaných hodin ve věku 20-64 let.

$$\text{Benefit ratio} = \frac{\frac{\text{průměrná penze}}{\text{GDP}}}{\text{počet odpracovaných hodin ve věku 20-64}} \quad (2.5)$$

Labour intensity je ukazatel vyjadřující poměr mezi velikostí pracující populace ve věku 20 – 64 let a počtu odpracovaných hodin ve věku 20 – 64 let.

$$\text{Labour intensity} = \frac{\text{pracující populace 20-64}}{\text{počet odpracovaných hodin ve věku 20-64}} \quad (2.6)$$

² Vzorce jsou převzaty z Country fiche on 2011 pension projections of the Slovak republic

Residua jsou posledním ukazatelem ovlivňujícím poměr veřejných penzí a GDP. Tento ukazatel představuje poměr počtu odpracovaných hodin ve věku 20 - 64 let a počtu odpracovaných hodin ve věku 20 - 74 let.

$$Residual = \frac{\text{počet odpracovaných hodin ve věku 20-64}}{\text{počet odpracovaných hodin ve věku 20-74}} \quad (2.7)$$

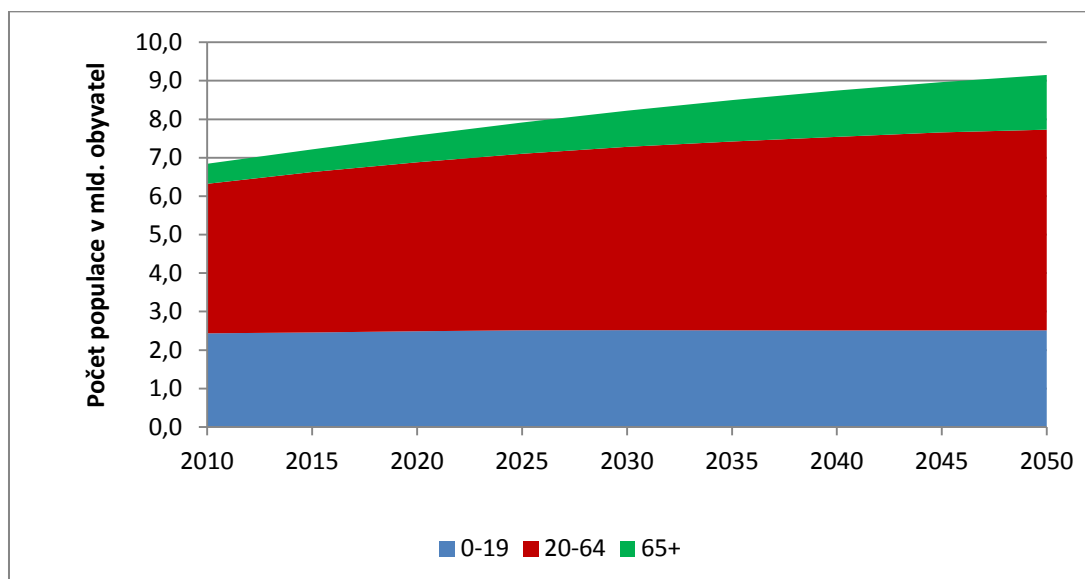
2.5 Důvody reformy důchodového systému

Důvodem přístupu většiny evropských zemí k zavádění důchodových reforem je především reakce na očekávané stárnutí obyvatelstva. Stárnutí populace je příčinou vyššího tlaku na výdaje důchodového systému, který je součástí státního rozpočtu.

2.5.1 Světový vývoj populace

Z Grafu 2.5 vyplývá, že v letech 2010 – 2050 je očekáván nárůst světové populace. V roce 2010 je velikost populace 6,8 mld., avšak v roce 2050 je očekávána velikost populace ve výši 9,1 mld. Ve vývoji počtu populace ve věku 0 – 19 let se nepředpokládají změny ve sledovaném období a jejich počet se pohybuje okolo 2,5 mld. osob. Předpokládán je růst počtu osob v produktivním věku 20 – 64 let o 1,4 mld. osob. Nejvýznamnější nárůst osob ve sledovaném období je očekáván ve věkové kategorii 65+. V roce 2050 (1,4 mld. osob) je očekáván trojnásobný nárůst velikosti populace oproti roku 2010 (0,5 mld. osob).

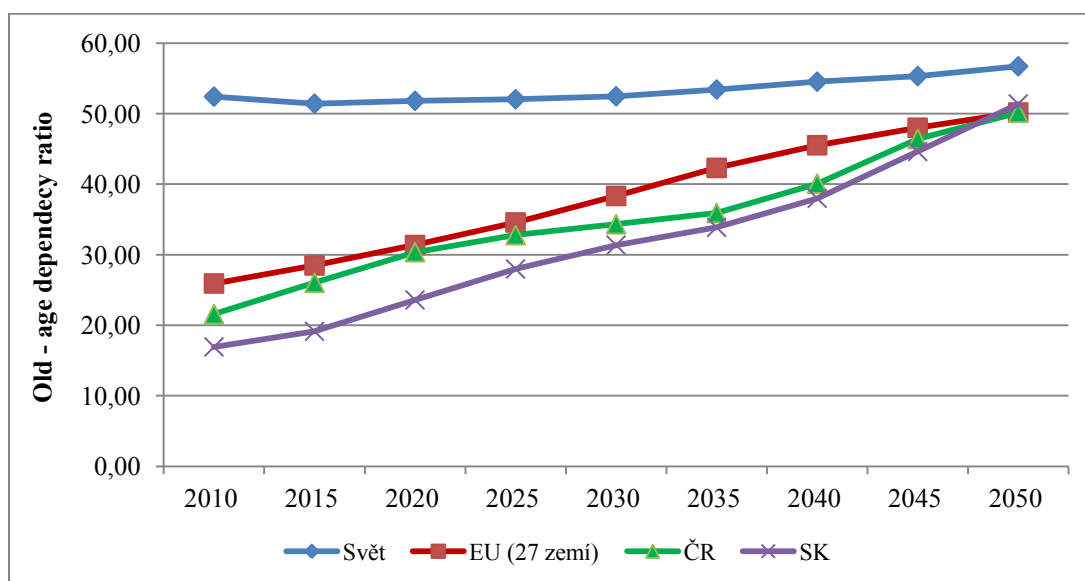
Graf 2.5 Projekce světového populačního vývoje v letech 2010 – 2050 (v mld. obyvatel)

Zdroj: WB

V Grafu 2.6 je znázorněn očekávaný vývoj ukazatele old – age dependency ratio ve světě, EU, České republice a na Slovensku v letech 2010 – 2050. Ukazatel old – age dependency ratio představuje podíl obyvatel ve věku starších 65 let a obyvatel v produktivním věku 20 – 64 let. Světový vývoj tohoto ukazatele ve sledovaném období se pohybuje v rozmezí hodnot 52 – 56. Hodnoty v EU, ČR a SR mají očekávanou výraznější změnu vývoje ukazatele. V roce 2010 se hodnoty pohybují okolo 20, ale v roce 2050 je očekáváno dosažení hodnot odpovídajících téměř světovému předpokladu. Tedy v roce 2050 bude hodnota ukazatele old – age dependency ratio dosahovat výše 50.

Graf 2.6 Old – age dependency ratio v letech 2010 - 2050

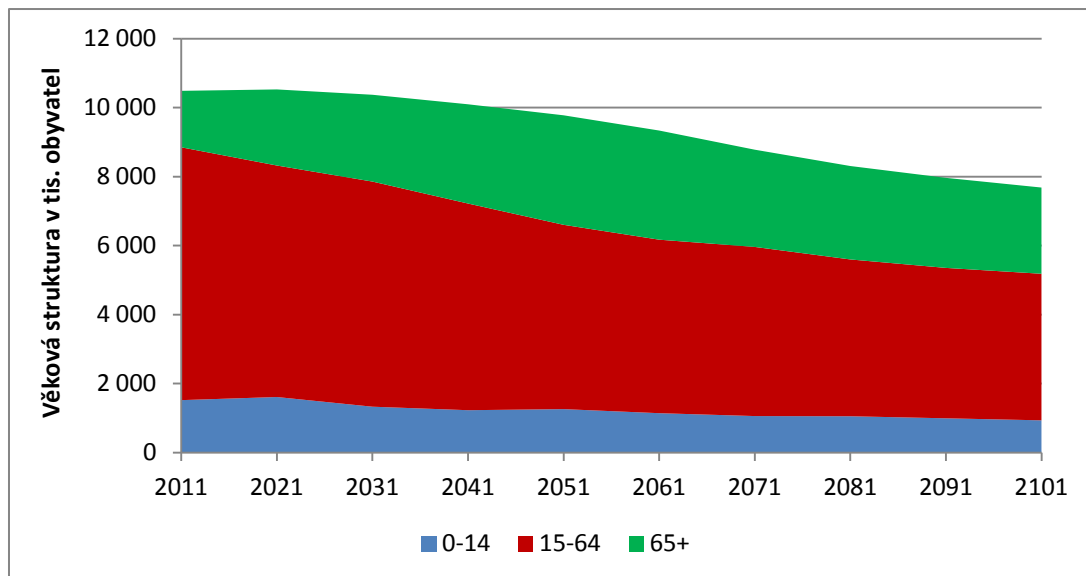

Zdroj: Eurostat, WB, vlastní zpracování

2.5.2 Vývoj populace v České republice

Na základě Grafu 2.7 lze konstatovat, že oproti světovému trendu je očekáván pokles celkového počtu obyvatel. Zatímco v roce 2011 žilo v České republice 10,5 mil. obyvatel, v roce 2101 je předpokládán pokles na 7,7 mil. obyvatel. Také světový trend ve věku 0 – 14 není v České republice předpokládán. Celosvětově je očekáván konstantní vývoj počtu populace v této kategorii, ale v České republice je předvídan pokles obyvatel, který by měl v roce 2101 činit 937 tis. Pokles je také očekáván v kategorii obyvatelstva 15 – 64 let. V roce 2011 žije v této věkové kategorii 7,3 mil. obyvatel, v roce 2101 je ale předpokládán pokles téměř o polovinu, tedy 4,2 mil. obyvatelstva. Naopak růst je zaznamenán ve věkové kategorii obyvatel starších 65 let. V roce 2051 je očekáván nárůst o 1 mil. obyvatel oproti roku 2011 (2,2 mil. obyvatel). Od roku 2051 je také dále předpokládán pokles obyvatel starších 65 let, kdy v roce 2101 by mělo do této kategorie patřit 2,5 mil. obyvatel.

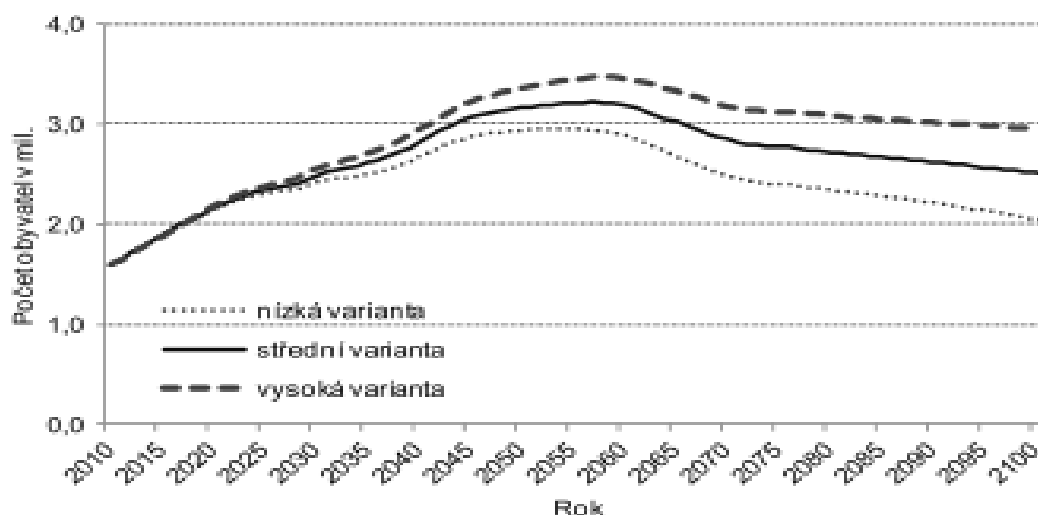
Graf 2.7 Věková struktura obyvatelstva v České republice v letech 2011 – 2101 (v tis. obyvatel)

Zdroj: Projekce 2013, vlastní zpracování

V následujícím Grafu 2.8 je podrobně zobrazena projekce věkové kategorie obyvatel starších 65 let. V grafu jsou zobrazeny tři varianty prognózy – nízká, střední a vysoká varianta. V posledních letech roste počet obyvatel v této kategorii díky odchodům do důchodu poválečných ročníků. Nárůst je očekáván i v následujících desetiletích. Kulminace všech třech variant je předpokládána v roce 2055. Do budoucna by se mělo relativní zastoupení seniorů v populaci České republiky zvýšit z 1/6 na 1/3 (Projekce 2013).

Graf 2.8 Prognóza počtu obyvatel nad 65 let v České republice

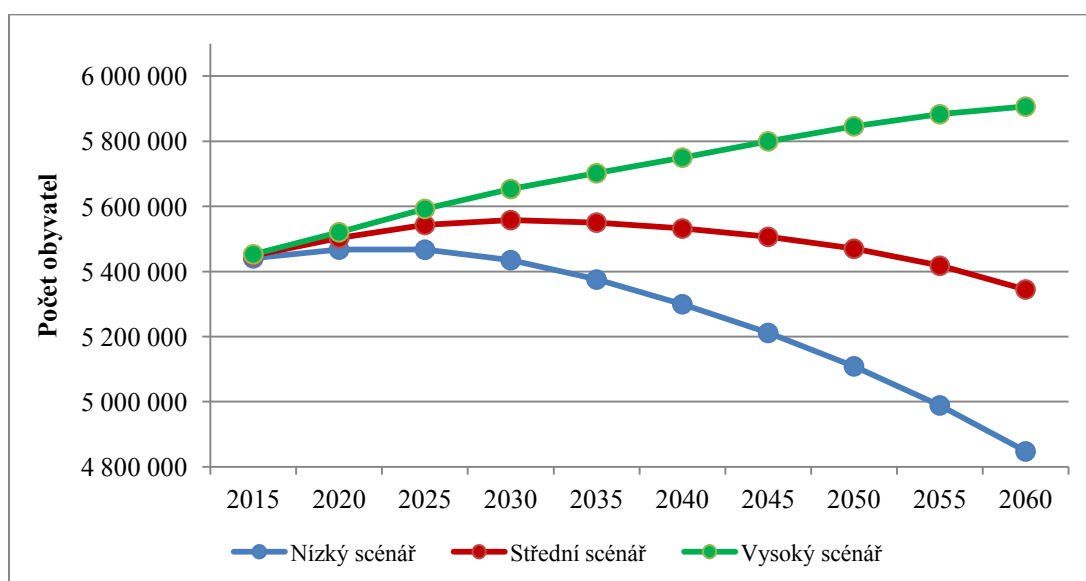

Zdroj: Projekce 2013

2.5.3 Vývoj populace na Slovensku

V Grafu 2.9 je zobrazen očekávaný vývoj populace na Slovensku v letech 2015 – 2060 ve třech scénářích – nízký, střední a vysoký. Ve vysokém scénáři je předpokládán růst počtu obyvatel z 5,4 mil. obyvatel v roce 2015 na 5,9 mil. obyvatel v roce 2060. Ve středním a nízkém scénáři je předvídaný pokles. Ve středním scénáři je předpokládán pokles z 5,4 mil. obyvatel v roce 2015 na 5,3 mil. obyvatel v roce 2060. Nejpesimističtější scénář je nízký, ve kterém je očekáván pokles z 5,4 mil. obyvatel v roce 2015 na 4,8 mil. obyvatel v roce 2060.

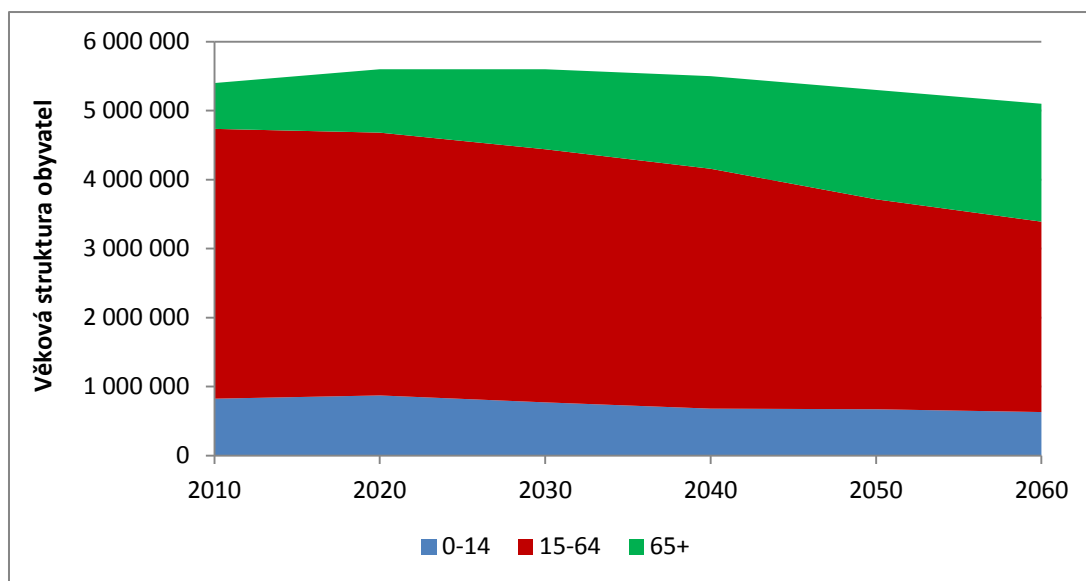
Graf 2.9 Varianty vývoje počtu obyvatel na Slovensku v letech 2015 – 2060

Zdroj: Prognóza populačního vývoje, 2013

Podobně jako v České republice ani na Slovensku není očekáván světový předpoklad (růst) ve vývoji populace. Na základě středního scénáře je předvídaný pokles z 5,4 mil. obyvatel v roce 2010 na 5,1 mil. obyvatel v roce 2060. Vývoj velikosti populace ve věku 0 – 14 let má stejný vývoj jako v České republice. Je tedy předpokládán pokles z 0,8 tis. obyvatel v roce 2010 na 0,6 tis. v roce 2060. Pokles je také zaznamenán v kategorii ekonomicky aktivního obyvatelstva 15 – 64 let. V rámci projektovaných 50 let je očekáván pokles více jak o jeden milion obyvatel. Naopak výrazný nárůst je zaznamenán v populační kategorii občanů v důchodovém věku, tedy v kategorii obyvatel starších 65 let. Zatímco v roce 2010 je do této kategorie zahrnuto téměř 0,7 tis. obyvatel Slovenska tak, v roce 2060 je očekáván nárůst na 1,7 mil. obyvatel.

Graf 2.10 Věková struktura obyvatelstva na Slovensku v letech 2010 – 2060

Zdroj: The 2012 Ageing Report

3 Charakteristika vybraných důchodových systémů a jejich reforem

Charakteristice vybraných důchodových systémů a jejich reforem je věnována následující kapitola. Důchodové systémy zemí jsou popsány z pohledu fungování systému před reformou, průběhu důchodové reformy a současného vývoje důchodového systému. Švédský penzijní systém je považován za nejlépe fungující důchodový systém, a proto se často stává předlohou pro tvorbu důchodových reforem v ostatních zemích. Penzijní systém je založen na třech pilířích. Dále je charakterizován princip důchodových systémů v Maďarsku a Polsku. Maďarsko a Polsko jsou svým historickým vývojem, ekonomickou situací i principy fungování důchodového zabezpečení velmi blízké České republice a Slovensku. V současnosti důchodové systémy Maďarska a Polska procházejí radikálními změnami, které nepřímo ovlivňují penzijní systémy v ČR a SR. Mezi charakterizované důchodové systémy je i zařazen nizozemský důchodový systém, jelikož Nizozemsko svou rozlohou a počtem obyvatel odpovídá České republice a Slovensku. Penzijní systém v Nizozemí je také založen na třech pilířích, které společně určují výši důchodu občanů. Nizozemský II. pilíř na rozdíl od ostatních zemí funguje na principu zaměstnaneckých fondů. Těžištěm kapitoly je podrobná charakteristika systému důchodového zabezpečení v České republice a na Slovensku.

3.1 Švédsko

Systém důchodového zabezpečení ve Švédsku je označován jako skandinávský typ důchodového systému. Na přelomu 80. a 90. let je ve Švédsku shledáno, že důchodový systém je neudržitelný, což vedlo k přípravě důchodové reformy. Ačkoliv penzijní reforma je platná od roku 1999, stále probíhá přechod mezi starým a novým systémem. Úplné fungování systému se předpokládá až v roce 2015. V kapitole jsou užity následující zdroje webová stránka uzijsiduchod.cz, Brdek, 2002 a Monitoring změn v zahraničních důchodových systémech.

3.1.1 Důchodový systém před reformou ve Švédsku

Důchodový systém ve Švédsku začal vznikat v 50. a 60. letech. Financování systému bylo způsobem PAYG a využíval dávkově definovaný typ důchodového plánu. Samotný systém se skládal z flat-rate základní penze a ATM penze odvozené od výše výdělků. Současně byly vypláceny pozůstalostní a invalidní penze. Snahou systému bylo usnadnění indexace základní částky. Západní Evropa procházela v 70. letech hospodářskou krizí, která měla negativní

dopad i na švédský penzijní systém. Na počátku 90. let docházelo k přípravám reformy důchodového systému, která vešla v platnost od roku 1999.

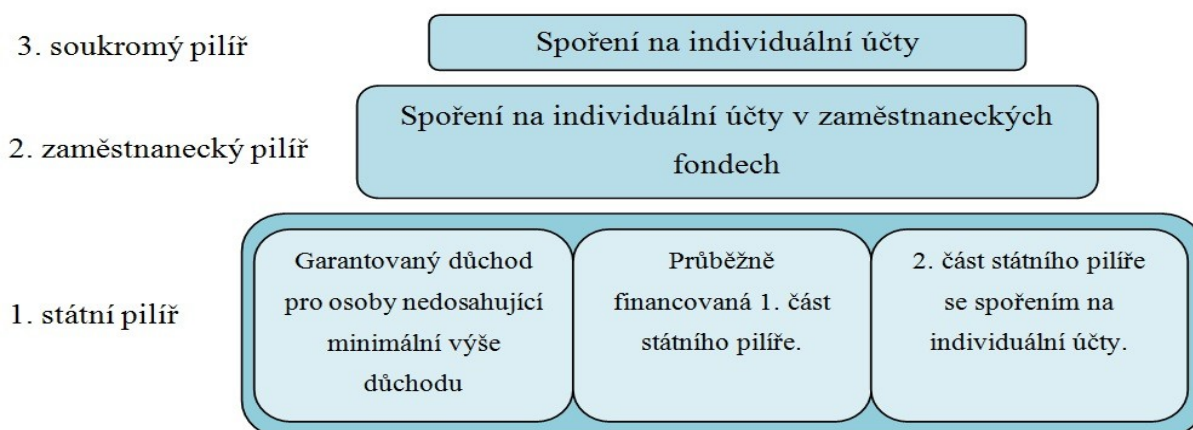
3.1.2 Penzijní reforma ve Švédsku

Reforma penzijního systému spočívá ve vytvoření třech pilířů systému. *I. pilíř* je označován jako státní a je složen ze dvou částí – průběžné financování a fondová část. Systém průběžného financování je povinný pro všechny občany starší 16 let. Velikost důchodů v této části je odvozena od doby pojištění a výši odvodů. Do systému je odváděno 16 % z příjmů. Druhou částí je fondové financování penzijního systému, do kterého je odváděno 2,5 % z příjmů. Pro občany jsou vytvořeny virtuální účty, na které jsou vkládány premiové dávky. Na důchod má nárok každý občan, který dosáhl věkové hranice 65 let a trvale žije v zemi minimálně 40 let. Celkem je do pilíře odváděno 18,5 %, z toho zaměstnanec odvádí 9,25 % a ostatní prostředky vyplácí stát.

II. pilíř je dobrovolný a zaměřený na zaměstnanecké fondy s minimálním zásahem státu. V současnosti jsou v tomto pilíři zapojeni téměř všichni zaměstnanci.

III. pilíř představuje dobrovolné penzijní připojištění. Tento pilíř umožňuje švédským občanům se lépe zabezpečit na stáří prostřednictvím pojišťoven či soukromých penzijních společností. Stát tento systém podporuje prostřednictvím daňových úlev.

Obr. 3.1 Důchodový systém ve Švédsku

Zdroj: uzijsiduchod.cz³

3.1.3 Současná situace ve Švédsku

V současné době neustále probíhá transformace původního penzijního systému na novou podobu. Plné fungování důchodového systému by mělo být od roku 2015. Z důvodů finanční krize, je v roce 2011 provedena revize vyrovnávacích fondů, jejichž úkolem je pokrytí výplaty

³ Zdroj: <http://www.uzijsiduchod.cz/novinky/duchodovy-system-ve-svedsku/>

důchodů při nedostatečných příspěvcích. V dubnu 2013 je Komisí pro delší pracovní život a důchodový věk vydána zpráva „Opatření pro delší pracovní život“. Zpráva se zabývá podporou starších pracovníků, aby zůstali na pracovním trhu. Důchodový věk je 65 let (80 % švédských občanů odchází v tomto věku do důchodu) a s prodlužující se délkou života není možná dlouhodobá udržitelnost systému. Ve Švédsku je navrhováno zavedení doporučeného důchodového věku, který by byl každoročně upravován podle střední délky života.

3.2 Maďarsko

Maďarsko jako i jiné země Evropy se potýká se stárnutím obyvatelstva a snižováním porodnosti. Již na přelomu 80. a 90. let je zaznamenána neúnosnost stávajícího systému sociálního zabezpečení. V červenci roku 1997 je maďarskými zákonodárci schválena reforma penzijního systému. Maďarsko se tak stává první zemí střední a východní Evropy, kde byla provedena důchodová reforma. Reforma v Maďarsku začala platit od 1. 1. 1998. V kapitole jsou použity následující zdroje Brdek (2002), Koldinská, Štefko (2011) a webová stránka uzijsiduchod.cz.

3.2.1 Důchodový systém před reformou v Maďarsku

Původní důchodový systém v Maďarsku vznikl již v dobách Rakouska – Uherska a měl významný vliv při vytváření státních programů v roce 1928. Po 2. světové válce byl systém ovlivněn komunistickými záměry, které spočívaly především ve spravedlivém rozdělení zdrojů, všeobecném pokrytí, krátkém období pro obdržení způsobilosti k přiznání důchodů či fungování sociálního programu prostřednictvím „pracovních kolektivů“. Také původně kapitálově financovaný systém byl nahrazen systémem průběžného financování. Problémy systému se ukázaly na přelomu 80. a 90. let, kdy byla situace zhoršena změnou politického režimu a hospodářskou krizí. Cílem reformy na počátku 90. let bylo zajištění finanční rovnováhy a snížení dlouhodobého zatížení státního rozpočtu důchodovým systémem. Ačkoliv občané platili velké odvody do sociálního systému, schodek důchodového systému činil 8 % GDP. První změny přicházejí již v roce 1989, kdy je sociální zabezpečení odděleno od státního rozpočtu, a je zřízen Fond sociálního pojištění.

3.2.2 Penzijní reforma v Maďarsku

Výsledkem reformy z roku 1998 je vytvoření tzv. smíšeného systému financování, který je založen na třech pilířích. Penzijní systém se tedy skládá z povinného I. pilíře, jenž je financován ze tří čtvrtin ze systému PAYG a z jedné čtvrtiny z fondové složky.

Dále je penzijní systém tvořen II. pilířem, ve kterém vznikají dobrovolné penzijní fondy a III. pilířem, který obsahuje dlouhodobé důchodové spoření. V rámci reformy dochází k postupnému zvyšování hranice důchodového věku a je zaveden švýcarský způsob valorizace důchodu. Ke třem pilířům lze přiřadit další doplňkové formy systému jako zaměstnanecký důchodový program (čtvrtý pilíř), předdůchodový systém spořicíh účtů (pátý pilíř) a důchod závislý na výši příjmu (nulový pilíř).

Důchod závislý na výši příjmu tzv. nulový pilíř je doplňkovou formou důchodového systému. Představuje sociální podporu, prostřednictvím které dochází k finančnímu vyrovnání starších osob splňujících stanovené podmínky.

I. pilíř je tzv. systém důchodu ze sociálního pojištění. Peněžní prostředky vyplácené formou důchodů jsou získávány z důchodového pojištění. V rámci systému jsou vypláceny dávky starobního a invalidního důchodu a dávky pro pozůstalé. Hranice důchodového věku činí pro muže i ženy 62 let. Minimální odpracovaná doba je 15 let. Nárok na plný důchod mají občané s odpracovanou dobou v délce 20 let.

V rámci reformy byl nově zřízen *II. pilíř*, do kterého mají povinnost vstoupit nově pracující od 1. 1. 1997 a dobrovolně mohou vstoupit občané do 37 let. Důchody v rámci tohoto pilíře vycházejí z metody kapitalizovaných fondů. Kapitalizované fondy mohou zakládat např. zaměstnavatelé, profesní komory či fondy důchodového pojištění. Dohled nad nimi vykonává Nejvyšší kontrolní úřad důchodových fondů.

Obr. 3.2 Odvody do jednotlivých pilířů Maďarsku

pouze 1. pilíř	21 % z hrubé mzdy odvádí zaměstnavatel	9 % z hrubé mzdy odvádí zaměstnanec
1. pilíř	21 % z hrubé mzdy odvádí zaměstnavatel	1 % z hrubé mzdy odvádí zaměstnanec
+		
2. pilíř	zaměstnavatel neodvádí nic	8 % z hrubé mzdy odvádí zaměstnanec

Zdroj: uzijsiduchod.cz⁴

III. pilíř je představován systémem dobrovolných penzijních fondů. Každý účastník má u fondu otevřený svůj účet, na něž dobrovolně ukládá své finanční prostředky. I zaměstnavatel může z vlastních zdrojů podporovat své zaměstnance formou příspěvků.

Zaměstnanecký důchodový program (čtvrtý pilíř) je zaveden v roce 2008 jako doplňková forma systému. Tohoto programu se mohou účastnit všichni zaměstnavatelé na základě

⁴ Zdroj: <http://www.uzijsiduchod.cz/novinky/duchodovy-system-v-madarsku/>

uzavření smlouvy se zaměstnaneckou důchodovou společností. Cílem pilíře je poskytnutí zaměstnaneckých programů zaměstnancům.

Předdůchodový systém spořicíh účtů (pátý pilíř) je zřízen v roce 2006 jako další investiční příležitost zaměstnanců pro vyšší míru spoření na stáří.

3.2.3 Současná situace v Maďarsku

Díky masivní reklamě vstupuje v 90. letech do systému více účastníků než se očekávalo, což vede ke zvýšení deficitu penzijního systému. V roce 2000 dochází ke zhodnocení peněžních prostředků ve výši 7,1 %, ale inflace v této době činí 11,2 %. V roce 2010 je nutné provést radikální změny (tzv. reformu reformy). Výsledkem je návrat k dvoupilířovému systému a zestátnění finančních prostředků ve II. pilíři.

Občané získávají možnost rozhodnout se, zda ve II. pilíři zůstanou. Pokud zůstanou v tomto pilíři, ztratí veškeré nároky na výplatu důchodu z I. pilíře. Proto téměř 97 % občanů opouští II. pilíř a vrací se k průběžně financovanému systému. Maďarská vláda získává tímto krokem finanční prostředky ve výši 10,2 % GDP.

3.3 Polsko

Polsko bylo součástí východního bloku podobně jako jiné země střední a východní Evropy. Tato skutečnost významně ovlivňuje vývoj v oblasti sociálního zabezpečení. Do 90. let minulého století fungují v Polsku pouze jediný důchodový pilíř. V roce 1993 se stávající systém ukazuje jako neudržitelný a od ledna 1999 vchází v platnost penzijní reforma. Jako zdroje v této kapitole je použita webová stránka uzijsiduchod.cz, Beck (2002) a Monitoring změn v zahraničních důchodových systémech.

3.3.1 Důchodový systém před reformou v Polsku

V 90. letech byl důchodový systém v Polsku založen pouze na jednom pilíři, který fungoval na principu průběžného financování. Příjmy pilíře představovaly 45 % vyplácených mezd. Nárok na důchod měl každý občan, který splnil zákonem stanovené podmínky (především povinná účast v důchodovém systému). Muži se museli účastnit důchodového systému 40 let, naopak ženy pouze 35 let. V roce 1993 tuto zákonnou podmínku splňovalo téměř 25 % obyvatelstva. Přestože většina těchto občanů nedosahovala obvyklého důchodového věku v Evropě, svůj nárok na odchod do důchodu občané využívali a řešili tak důsledky vysoké míry nezaměstnanosti v zemi. To bylo důsledkem zvyšování výdajů na důchody a systém se stal neudržitelným.

3.3.2 Penzijní forma v Polsku

Penzijní reforma je v Polsku zavedena v roce 1999. Stávající jednopilířový důchodový systém se mění v třípilířový. Cílem reformy je především zatraktivnit penzijní systém pro mladší občany.

I. pilíř je založen na principu průběžného financování a občané z něj mají získávat 50 % svých důchodů. Pojištěnci povinně platí pojistné do průběžného systému, kde mají vlastní účet. Nový systém je určen pro občany, kteří k 1. 1. 1999 jsou mladší než 50 let. Pro starší občany platí stávající systém. Nový systém je povinný pro osoby mladší než 30 let. Občané ve věku 31 až 50 let se mohou rozhodnout, zda nechají své peněžní prostředky pouze v průběžném systému nebo část z nich převedou do kapitálových fondů. Důchodový věk u mužů je 65 let a u žen je při dosažení 60 let. Do pilíře je odváděno 12,22 % ze mzdy.

II. pilíř je založen na principu fondového financování. Na účet pojištěnce je pravidelně a povinně ukládána část jeho příjmů. Tyto finanční prostředky jsou dále investovány zpravidla konzervativně a často výnosy nepokryjí ani inflaci. V Polsku je 15 otevřených fondů. Do fondů jsou odváděny peněžní prostředky ve výši 7,2 % ze mzdy. Náklady fondů jsou omezeny zákonem.

III. pilíř obsahuje státem podporovanou širší nabídku penzijních programů. Pilíř funguje obdobně jako v ČR a je pro občany dobrovolný. Občané si sami volí velikosti svých příspěvků i konkrétní fond. Stát fond podporuje prostřednictvím příspěvků a daňových výhod. Účastníci tohoto pilíře mají nárok na výplatu dávek při dosažení 60 let. V případě úmrtí klienta fondu jsou uspořené prostředky součástí dědického řízení.

3.3.3 Současná situace v Polsku

Ve svých počátcích je reforma považována za nejúspěšnější v Evropě. Později se ovšem objevují problémy a v současné době má Polsko jeden z nejvyšších penzijní dluh. Prostředky II. pilíře se stávají významným zdrojem kapitálu na investičních trzích. Naopak ale nepokryjí ani minimální penzi a objevuje se obava z chudoby důchodců.

V roce 2013 polská vláda reaguje na negativní důsledky důchodové reformy a provádí kroky vedoucí ke změnám. Na základě rozhodnutí vlády jsou penzijním fondům odebrány státní dluhopisy, které jsou následně zlikvidovány. Důsledkem je, že penzijní fondy přicházejí o značnou část svého majetku. Vláda tímto krokem chce dosáhnout poklesu státního dluhu, který činí 55 % GDP. V roce 2014 je záměrem vlády vyvedení značné části střadatelů z II. pilíře opět do státního systému, což by vedlo k dalšímu snížení státních výdajů.

Kroky polské vlády budou mít negativní dopad především na Varšavskou burzu, kde mají významný podíl právě prostředky z II. pilíře důchodového systému.

3.4 Nizozemí

První penzijní společnost Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij byla založena v roce 1845. Důchodový systém se začal plně rozvíjet až po 2. světové válce. V podkapitole je využita jako zdroj studie The Dutch Pension System.

V současnosti je systém založen na třech pilířích, které dohromady určují výši důchodu občanů. K pilířům patří státní důchod, doplňkový kolektivní důchod a soukromé individuální penzijní produkty.

I. pilíř je označován jako státní důchod a funguje na principu PAYG. Mimo příspěvků od obyvatelstva v produktivním věku patří ke zdrojům pilíře i příjmy z vládních veřejných prostředků. Nárok na státní důchod mají občané při dosažení věkové hranice 65 let. Jedná se o občany žijící nebo pracující ve věku 15 – 65 na území Nizozemí. Zajímavostí je, že penzistům je jednou ročně vyplácen příspěvek na dovolenou.

II. pilíř je označován jako zaměstnanecký fond a je složen z kolektivních důchodových fondů. Jednotlivé fondy jsou spravovány penzijními fondy či pojišťovnami. Podle zákona fondy a jednotlivý zaměstnavatelé musejí být přísně odděleni. Důchody v tomto pilíři jsou financovány ze zhodnocených příspěvků členů. Penzijní fondy jsou neziskové organizace. V Nizozemí existují tři typy penzijních fondů – oborové penzijní fondy, firemní penzijní fondy a penzijní fondy pro nezávislé profesionály. Neexistuje zde povinnost účastnit se II. pilíře. Ale pokud se většina zaměstnavatelů v daném oboru rozhodne poskytovat svým zaměstnancům penzi, může vláda stanovit povinnost pro všechny zaměstnavatele v tomto oboru. Významnými rysy pilíře je solidarita (účastníci přispívají nerozdílně) a sdílení rizik v případě, že by se fond dostal do potíží.

III. pilíř spočívá v jednotlivých důchodových produktech, které využívají především osoby samostatně výdělečně činné a zaměstnanci z odvětví, kde nejsou povinné kolektivní důchodové fondy. Vstup do pilíře je ale umožněn komukoliv.

V roce 2012 je schválen zákon, podle kterého jsou stanoveny sankce za předčasný odchod do důchodu (než v 65 letech). Platnost zákona má být v roce 2020.

Tab. 3.1 Charakteristika vybraných důchodových systémů

	Švédsko	Maďarsko	Polsko	Nizozemí
Začátek reformy	1999	1998	1999	-
Celkové odvody ze mzdy (% mezd)	18,5	26,5	32,52	-
Odvody do II. pilíře (% mezd)	-	8	2,3	-
Počet osob ve věku 15 – 64 v roce 2013 (v % z populace)	64,0	68,4	70,7	66,0
Počet osob ve věku 65 + v roce 2013 (v % z populace)	19,1	17,2	14,2	16,8
Dependency ratio v roce 2010	31	27	21	25
Dependency ratio v roce 2050	46	55	58	52
Vládní výdaje na důchody (% GDP) v roce 2010	9,6	11,9	11,8	6,8
Vládní výdaje na důchody (% GDP) v roce 2050	9,9	13,5	10,0	10,4

3.5 Česká republika

Tato podkapitola je věnována vývoji důchodového systému v ČR. Je rozdělena na část věnovanou vývoji penzijního systému do roku 1993 a následně v letech 1993 – 2012. Následně jsou zhodnoceny přípravy důchodové reformy. Závěr podkapitoly je věnován důchodové reformě. Zdroji využitými v této kapitole jsou Beck (2002), Krebs (2010), Rubeš (2013), Syrový (2013), Závěrečné zprávy Bezděkových komisí a webové stránky MPSV a MF.

3.5.1 Vývoj penzijního systému do roku 1993

Prostřednictvím veřejnoprávního sociálního pojištění bylo zabezpečováno poskytování sociálních dávek (nemoc, invalidita, úraz) před 2. světovou válkou. Poválece se ovšem sociální systém rozpadl. V roce 1948 byla zřízena veřejnoprávní korporace Ústřední národní pojišťovna a došlo k vytvoření jednotného systému sociálního pojištění, který zabezpečoval nemocenské pojištění a důchodové pojištění.

Padesátá léta jsou spojena s centrálně plánovanou ekonomickou, které také byl přizpůsoben vývoj penzijního zabezpečení. V tomto období bylo odděleno nemocenské a penzijní pojištění. Důchodové pojištění bylo do té doby odváděno samostatně, ale díky centrálně plánované ekonomice se stalo součástí sazeb ze mzdy. Byla vytvořena jednotná správa sociálního zabezpečení a financování penzijního systému se stalo součástí státního rozpočtu. Tento systém byl velmi neprůhledný pro občany a podniky i pro plánování budoucího vývoje penzijního zabezpečení.

3.5.2 Vývoj penzijního systému v letech 1993 – 2012

V roce 1993 byl transformován systém důchodového zabezpečení. Díky nové úpravě penzijního systému došlo k oddělení financování penzijního pojištění od státního rozpočtu a to díky zavedení zvláštní platby mimo daňový systém. Rok 1994 byl mezníkem,

ve kterém byl přijat zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Dále v roce 1995 byl upraven penzijní systém a došlo ke sjednocení systému s pravidly EU, posunutí věkové hranice, zavedení vdoveckých důchodů a zpřesnění definice invalidity. Od roku 1996 lze jasně definovat bilanci důchodového systému, i přestože bylo součástí státního rozpočtu.

Významným rokem změn v oblasti důchodového pojištění byl rok 2003. Došlo k postupnému růstu věkové hranice pro odchod do důchodu tak, aby byl postupně sjednocen důchodový věk mužů a bezdětných žen (63 let). Dále byl zrušen krácený předčasný starobní důchod, došlo k rozdělení samostatně výdělečné činnosti na hlavní a vedlejší pracovní poměr. Další významnou změnou byla otázka sazby pojistného na důchodovém pojištění, která se zvyšuje o 2 procentní body (na 28 %). Rokem nových úprav důchodového systému byl rok 2006. Do 1. 1. 2013 fungoval v ČR dvoupilířový systém skládající se ze starobních důchodů vyplácených státem a z penzijního připojištění.

Státní důchody v České republice

V rámci státních důchodů byly vypláceny různé typy dávek jako starobní důchod, invalidní a částečně invalidní důchod a pozůstalostní důchod (vdovský, vdovecký a sirotčí důchod). Starobní důchod zahrnoval různé typy důchodů – řádný, dočasně snížený a trvale snížený. Nárok na řádný starobní důchod vznikal občanům, pokud splnili dvě podmínky. První z nich bylo dosažení potřebného důchodového věku. Druhou podmínkou bylo dosažení potřebné délky důchodového pojištění.

Věková hranice pro dosažení důchodů byla u mužů 60 let a u žen se tato hranice pohybovala v rozmezí 53 až 57 let, podle počtu vychovaných dětí. Tato hranice od roku 1996 rostla u mužů o 2 měsíce a u žen o 4 měsíce. Při dosažení řádného důchodového věku bylo nutné, aby doba pojištění byla 25 let. Pro poměrný důchod po dosažení důchodového věku 65 let měla být doba pojištění nejméně 15 let.

Žádosti o důchod byly podávány na příslušné pobočce Okresní správy sociálního zabezpečení dle místa trvalého pobytu. Při podání žádosti byl dokládán občanský průkaz nebo u cizinců pas či povolení k pobytu na území ČR. Dále mohly být dokládány rodné listy dětí u žen a u mužů doklad o vykonání základní vojenské služby. O žádostech rozhodovala především Česká správa sociálního zabezpečení. Jako další orgány rozhodující v této oblasti lze uvést Vojenský úřad sociálního zabezpečení, orgán sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra či Ministerstva spravedlnosti. Důchody nebyly obecně zdaňovány, pokud však částka za kalendářní rok přesáhla 198 000 Kč.

Penzijní připojištění

Za výhodný nástroj dlouhodobého spoření bylo považováno penzijní připojištění, které představovalo pro klienta možnost zajištění na stáří. Jeho úprava byla uvedena v zákoně č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Podle zákona se penzijním připojištěním rozumí: „*shromažďování peněžních prostředků od účastníků penzijního připojištění a státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění*“⁵. Penzijní připojištění se vyznačovalo dobrovolností a uzavíralo se na základě smlouvy. Osoba starší 18 let s trvalým pobytem na území ČR nebo osoba starší 18 let s bydlištěm na území jiného členského státu, která splňovala stanovené podmínky, se mohla stát účastníkem penzijního připojištění. Důvodem pro uzavření penzijního připojištění byla především obava z nízkého státního důchodu v budoucnosti.

Obdobně jako např. stavební spoření mělo důchodové připojištění dvě fáze (spořicí a výplatní). Příspěvky vkládané účastníkem, zaměstnavatelem, státem a zhodnocení penzijního fondu byly součástí spořicí fáze. Na základě individuálního rozhodnutí klienta byla stanovena výše jeho příspěvku. K rozhodujícím kritériím byl zařazován jak současný, tak i budoucí příjem, věk účastníka nebo předpokládaný odchod do starobního důchodu. Zaměstnavatelé mohli přispívat svým zaměstnancům až do 3% vyměřovacího základu. Účastníkům penzijního připojištění také přispíval stát ze státního rozpočtu. Celkový výnos z penzijního připojištění se skládal z příspěvků státu navýšeného o výnos z hospodaření daného penzijního fondu.

Ve výplatní fázi mohou být peněžní prostředky vyplaceny v podobě penzí, jednorázového vyrovnání nebo odbytného. Mezi druhy penzí řadíme starobní penzi, invalidní penzi, pozůstalostní penzi nebo výluhovou penzi.

Tab. 3.2 Výše původního měsíčního státního příspěvku při spoření do penzijních fondů v ČR

Měsíční platba	Státní příspěvek
100 – 199	50 Kč + 40 % z částky nad 100 Kč
200 – 299	90 Kč + 30 % z částky nad 200 Kč
300 – 399	120 Kč + 20 % z částky nad 300 Kč
400 – 499	140 Kč + 10 % z částky nad 400 Kč
500 a více	150 Kč

⁵ Zdroj: zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem §1

3.5.3 Přípravy důchodové reformy v České republice

Ve fázi přípravy důchodové reformy v ČR působila v letech 2004 – 2005 tzv. Bezděkova komise, jejímž cílem bylo připravit expertní podklady pro rozhodování o pokračování důchodové reformy v ČR. V roce 2010 působil poradní expertní sbor (tzv. II. Bezděkova komise), jehož cílem byla aktualizace projekce státního důchodového pilíře a příprava doporučení změn českého důchodového systému.

3.5.3.1 Bezděkova komise

Vláda ČR je iniciátorem vzniku Výkonného týmu, jehož předmětem činnosti je příprava podkladů pro důchodovou reformu na základě zadání Parlamentních politických stran (ČSSD, KDU-ČSL, KSČM, ODS a US-DEU). Každá politická strana vytvoří svůj Tým expertů, jehož cílem je zformulování reformního návrhu dané politické strany. Následně jsou stanoveny vstupní podmínky důchodového modelu (demografická prognóza a dlouhodobý makroekonomický scénář) a kritéria, na jejichž základě budou jednotlivé návrhy politických stran porovnávány. Počátkem reformy měl být rok 2007. Jednotlivé systémy jsou charakterizovány podle Závěrečné zprávy Bezděkovy komise.

Základní varianta

Za základní variantu je označována predikce soudobého vývoje důchodového systému bez reformy. Předpokladem je nezměněná legislativa a minimální valorizace důchodu.

Varianta ČSSD

Tato varianta je označována jako *systém pomyslných individuálních účtů* (NDC). Systém je i nadále založen na principu průběžného financování. Cílem varianty je vytvoření systému individuálních účtů v centrální databázi. V rámci účtu má každý občan nárok na přehled o svých vlastních odvodech na důchodovém zabezpečení. Na ochranu domácností s nízkými příjmy je zaveden tzv. minimální garantovaný důchod.

Věková hranice pro odchod do důchodu je jednotná pro muže i ženy ve věku 65 let. Od roku 2010 dochází k převodu pojistného ze státní politiky zaměstnanosti do důchodového systému. Pojistná sazba NDC činí od roku 2010 22,6 %. Celková pojistná sazba důchodového systému bude ve výši 29,6 %. Valorizace důchodů by proběhla podle inflace a ½ růstu průměrné reálné mzdy. Dále by se zůstatky na individuálních účtech meziročně zhodnocovaly podle růstu objemu celkově vybraného pojistného. Starobní důchod je vypočten jako doživotní annuita zohledňující valorizaci důchodů. Při stanovení annuity jsou využívány úmrtnostní tabulky. Invalidní důchody jsou od roku 2010 snižovány přepočtem NDC pravidel.

Pro určení garantovaného minimálního důchodu je rozhodující rok 2040. Do tohoto roku činí minimální důchod 1,2 násobek životního minima jednočlenné domácnosti. Po roce 2040 se sníží na 1,1 násobku životního minima. Rok 2040 je také mezníkem plného přechodu z PAYG systému na NDC systém. V základní variantě je očekáván nárůst výdajů. Varianta ČSSD tento nárůst snižuje postupným přechodem na NDC důchodový systém. Tato skutečnost souvisí s řadou rizik jako např. sociální riziko či vývoj životního minima.

Varianta KDU-ČSL

Varianta KDU-ČSL je založena na *principu částečně dobrovolného vyvázání* (opt-out). Tato varianta se nejvíce podobá současnému penzijnímu systému. Ve variantě je předpoklad více-zdrojového financování. Občasné si mohou zvolit možnost částečného vystoupení z průběžného systému a uložení svých finančních prostředků do soukromých zabezpečovacích systémů. Nutnou podmínkou je ovšem vložení vlastních peněžních prostředků na kapitálový účet. Věková hranice odchodu do důchodu je v této variantě rozčleněna na muže a bezdětné ženy (65 let) a ženy s dětmi, kde zůstane zachována věková hranice odchodu do důchodu podle počtu dětí. Celková pojistná sazby obsahuje tři složky – 12 % hrubé mzdy je určena pro státní důchodový systém, 8 % hrubé mzdy je umístěno do fondového pilíře a 8 % je určeno na nestarobní důchod.

Pojistná sazba na důchodovém zabezpečení činí 28 %, z nichž 20 % z hrubé mzdy je odvedeno na starobní důchod a zbytek je odveden na nestarobní důchod. Výše pojistné sazby je pro vybrané skupiny obyvatel snížena na polovinu. Od roku 2007 existoval předpoklad cenové valorizace důchodu. Pro účastníky mladší 50 let by existovala možnost vyvázání se částečně ze státního průběžného systému.

V rámci fondového pilíře je vyplácen důchod jako životní anuita, pokud jsou uplatněny různé úmrtnostní tabulky pro muže a ženy. Každoroční valorizace je vypočtena na základě valorizace ve výši inflace.

Varianta KSČM

Varianta KSČM je zaměřena na *parametrickou optimalizaci důchodového systému*. Předpokladem je zachování průběžně financovaného dávkově definovaného systému (PAYG DB). Věková hranice odchodu do důchodu poroste o 4 měsíce za kalendářní rok pro muže i ženy, dokud nedosáhne hranice 65 let.

Jsou zavedena různá opatření pro posílení příjmové strany jako přesuny prostředků z částí státního rozpočtu či zvýšení daňové zátěže. Posílení příjmové strany důchodového systému by probíhalo v následujících krocích

- od roku 2007 by stát převáděl výši zrušeného příspěvku na penzijním připojištění na příjmovou stranu důchodového systému,
- od roku 2012 by byl příspěvek na státní politiku zaměstnanosti ve výši 1,6 % převeden do důchodového systému a důsledkem by bylo zvýšení sazby důchodového pojištění na 29,6 %,
- od roku 2015 se předpokládalo plné zavedení platby na sociálním pojištění ve výši průměrné mzdy po OSVČ (tzn. sazba důchodového pojištění 29,6 %),
- od roku 2020 by byly příjmy státního rozpočtu navýšeny o 10 % celostátního inkasa spotřebních daní,
- od roku 2040 se předpokládal nárůst sazby důchodového systému na 32,6 %,
- od roku 2060 se předpokládal nárůst sazby důchodového systému na 33,5 %,
- na základě předchozích předpokladů je v roce 2100 předpokládáno nulové kumulované saldo důchodového systému.

Varianta ODS

Varianta ODS je založena na principu *rovného důchodu*, tedy průběžně financovaný státní pilíř zajišťuje rovný důchod pro všechny ve výši 20 % průměrné mzdy. Dalším předpokladem je také snížení povinné pojistné platby. Výsledkem těchto předpokladů je pokles důležitosti státního důchodového zabezpečení a růst možností pro soukromé dobrovolné zabezpečení.

Všichni občané generačním způsobem přecházejí do systému rovného důchodu. Důležitým kritériem je ročník narození jedinců, na základě kterého jsou jedinci zařazeni do důchodového systému. Průběh zařazení jedinců do systému je následující

- ročníky narození 1945 a starší se budou řídit stávajícím průběžně financovaným dávkově definovaným systémem (PAYG DB) a důchody budou cenově valorizovány,
- ročníky narození 1946 – 1974 jsou tzv. tranzitivní a řídí se pravidly obou systémů (PAYG DB a rovného důchodu), tedy vážený průměr důchodu vypočteného podle současných pravidel a pravidel rovného důchodu a důchody jsou valorizovány částečně mzdově (část rovného důchodu) a částečně cenově (část PAYG),
- ročníky 1975 a mladší se plnění řídí pravidly rovného důchodu a ten je valorizován mzdově.

Věková hranice se zvyšuje stávajícím tempem na hranici 65 let pro muže i ženy. Další růst se předpokládá o dva měsíce za rok a následně o jeden měsíc ročně. V roce 2100 je předpokládán důchodový věk 71 let pro muže i ženy. Celková pojistná sazba

důchodového zabezpečení činí 20 %, z toho 12 % je určeno na starobní důchody a 8 % je určeno na nestarobní důchody.

Varianta US-DEU

Varianta US-DEU je založena na kombinovaném systému. Občan má možnost část peněžních prostředků vyvést do kapitálového pilíře. U nových starobních důchodů zesiluje význam principu zásluhovosti v podobě změny nastavení redukčních hranic a koeficientů a nulovou valorizací základní výměry. Vstup do částečného opt-outu je dobrovolný a je možné tak učinit kdykoliv před dosažením statutárního věku pro odchod do důchodu.

Věková hranice se postupně zvyšuje na 65 let pro ženy i muže. Muži a bezdětné ženy by měli této hranice dosáhnout v roce 2019 a ženy podle počtu dětí nejpozději v roce 2031. Od roku 2032 se věková hranice u všech občanů zvyšuje o 2 měsíce za kalendářní rok až do hranice 67 let v roce 2043.

Pojistná sazba na důchodovém zabezpečení činí 28 % hrubé mzdy. Z toho 20 % je určeno na starobní důchody a 8 % na nestarobní důchody. Občané mají právo vyvést 3 % do kapitálového pilíře. Tato možnost je ovšem podmíněna doplněním vlastních úspor ve výši 6 %. Celková pojistná sazba na důchodovém zabezpečení by činila 34 %.

Existuje možnost odchodu do předčasného důchodu, ale je za tento předčasný důchod stanovena sankce ve výši 1,5 % vypočteného základu za každý započtených 90 dnů. Náhradový poměr je v období 2010 – 2030 snížen s cílem dosažení jeho hodnoty ve výši 30 % průměrné hrubé mzdy v roce 2030. Dochází také ke snížení započtených náhradních dob z 80 % na 50 % a to každý rok o 10 %.

Do systému je zaveden strop ve výši trojnásobku průměrné hrubé mzdy na odvodech pojistného. V modelu je uplatňována mzdová valorizace zajišťující zabezpečení konstantní životní úrovně pro důchodce. Důchody z fondového pilíře se vyplácejí v podobě doživotní anuity se mzdovou valorizací.

Porovnání variant

V následující Tab. 3.3 jsou porovnány varianty jednotlivých politických stran z pohledu využitého systému, pojistné sazby, věkové hranice a valorizace.

Tab. 3.3 Srovnání variant důchodové reformy jednotlivých politických variant

Varianta	Systém	Pojistná sazba	Věková hranice	Valorizace
ČSSD	NDC	29,6 %	65 let	inflace + ½ růst průměrné reálné mzdy
KDU-ČSL	Opt-out	28 % hrubé mzdy (20% starobní a 8 % nestarobní důchod)	65 let	cenová valorizace
KSČM	PAYG DB	29,6 % (2012) 33,5 % (2060)	65 let	cenová valorizace
ODS	Rovný důchod	20 % (12% starobní a 8 % nestarobní důchod)	65 let 71 let (2100)	RD – mzdově PAYG – cenově
US-DEU	Kombinovaný systém	34 % (28 % + 6 %)	67 let	mzdová valorizace

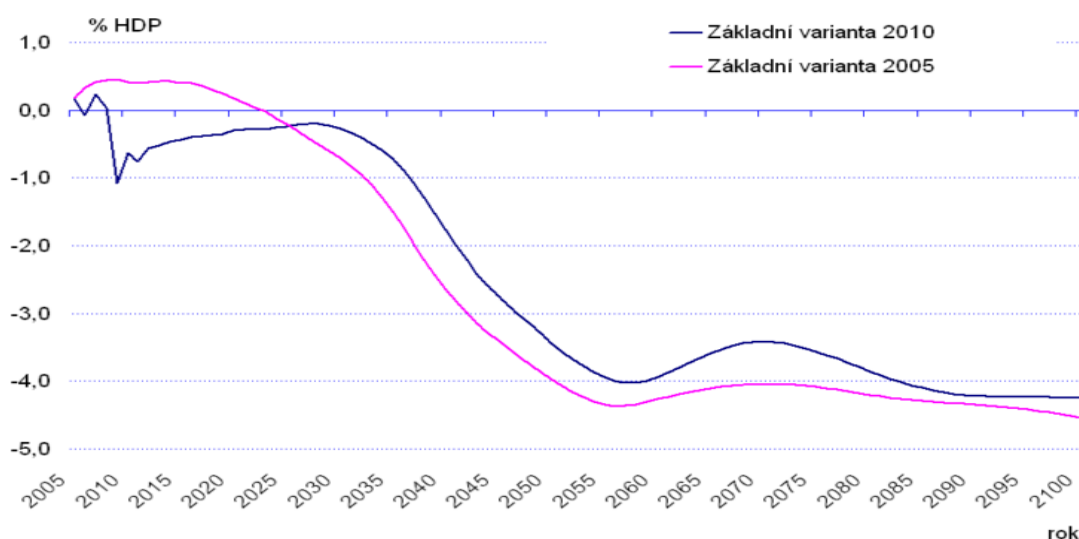
Zdroj: Závěrečná zpráva Bezděkovy komise + vlastní zpracování

3.5.3.2 II. Bezděkova komise

Na základě žádosti ministra financí a ministra práce a sociálních věcí byl v roce 2010 založen poradní expertní sbor (PES). Cílem PES byla aktualizace státního důchodového pilíře a formulace úprav českého důchodového systému. Model je formulován stejně jako při působení I. Bezděkovy komise.

Předpoklady základní varianty jsou zakotvením legislativní podoby PAYG k roku 2010, důchodový věk se bude zvyšovat s cílem dosažení 65 let kolem roku 2030 a valorizace důchodu bude pouze na úrovni zákonného minima (inflace +1/3 růstu průměrné reálné mzdy).

Graf 3.1 Porovnání základní varianty v roce 2005 a 2010 jako saldo % GDP ročně

Zdroj: Závěrečná zpráva PES

Základní význam analýz se od roku 2005 nezměnil, ale došlo k významným změnám. Negativní dopad měla ekonomická recese od roku 2008. Naopak pozitivní parametrické

změny PAYG (např. stabilizace salda důchodového systému na 20 let) a pozitivně aktualizovaná demografická prognóza.

Mezi *silné stránky PAYG* lze zařadit omezení rizika chudoby u důchodců, vysoké krytí, jednotnost systému, tradice a důvěra veřejnosti či dlouhodobá udržitelnost díky parametrickým úpravám. K *slabým stránkám PAYG* patří např. nedostatečné zdrojové krytí slibů důchodcům, rozdílné postavení OSVČ a zaměstnanců při placení pojistného, vysoká pojistná sazba či neprůhledná solidarita.

Silnými stránkami doplňkového důchodového systému (PPSP) jsou vysoká účast obyvatelstva, bezpečnost prostředků a účast zaměstnavatelů. K *slabým stránkám PPSP* lze zařadit nízký příspěvek účastníků, neefektivní státní podpora a institucionální zastaralost či neprovázanost na penzi.

Mezi doporučení důchodové reformy PES v rámci PAYG patří

- postupné zvyšování důchodového věku stávajícím tempem a nadále bude docházet ke zvyšování naděje dožití,
- zavedení možnosti zaměstnavatelských penzijních plánů pro riziková zaměstnání,
- odstranění možnosti vlády stanovovat vyšší procento valorizace a přechod na cenovou valorizaci do roku 2025,
- zrušení doživotní výplaty vdovských a vdoveckých důchodů,
- zavedení mechanismu sdílení vyměřovacích základů mezi manželi,
- zavedení fiktivního příjmu ve výši 40 – 80 % průměrné mzdy pro hodnocení náhradních dob pojištění.

Doporučení důchodové reformy v oblasti individuálního fondového pilíře je, že zřízení tohoto pilíře je nezbytné pro dosažení větší diverzifikace a zvýšení ekvivalence důchodového systému jako celku. V rámci konkrétního naplnění tohoto pilíře vznikají dvě varianty - varianta I většinová a varianta II menšinová.

Obsahem *varianta I většinová* jsou I. II. a III. pilíř. I. pilíř představuje současný PAYG a je do něj odváděno 20 % z 23 % sazby pojistného. II. pilíř je tvořen nově vzniklým fondovým pilířem financování a plyne do něj 3 % sazba pojistného (z 23 %). Účast v I. a II. pilíři je povinná pro všechny osoby mladší 40 let a osoby starší 40 let zůstávají v PAYG. Výběr pojistného a správu by měla zabezpečovat Česká správa sociálního zabezpečení a investiční správu by měly provádět reformované penzijní fondy. III. pilíř představuje reformovaný doplňkový penzijní systém, kterému by měla zůstat zachována přímá podpora státu.

Varianta II menšinová je tvořena I. a II. pilířem. I. pilíř je tvořen současným PAYG a pojistná sazba činí neměnných 23 %. II. pilíř je provozován reformovanými penzijními fondy. Součástí tohoto pilíře je i přímá podpora státu ve výši 3 %, která je podmíněna nutností účastníka spořit minimálně stejnou částku. II. pilíř je dobrovolný, následně je však účast a odvádění povinné. Výplata důchodu v tomto pilíři je v podobě doživotní anuity.

3.5.4 Reforma důchodového systému v České republice

Důchodová reforma je soubor opatření, jejichž cílem je změnit současný důchodový systém, který se stává nevyhovujícím, díky dlouhodobě nepříznivému vývoji populace. Diskuze o nutnosti důchodové reformy se objevovaly již v 90. letech, samotná reforma je platná v ČR až od roku 2013.

3.5.4.1 Cíle důchodové reformy

Finanční udržitelnost důchodového systému lze řešit prostřednictvím zvyšování pojistného na důchodovém pojištění, snižováním průměrné výše důchodů, zvyšováním věku odchodu do důchodu, hledáním nových zdrojů financování důchodového systému či zvyšování míry individuálních úspor. Každá z těchto navržených možností řešení má své výhody, ale i nevýhody.

Cílem důchodové reformy je rozložení rizik snížením závislosti na I. pilíři. Nutné je také zajistit udržitelnost vývoje veřejných financí a zvýšení zásluhovosti a individuální odpovědnosti. V neposlední řadě je také podstatné zaměření se na mezigenerační vazby v rodině.

Na základě stanovených cílů důchodové reformy se stávající dvoupilířový systém mění na třípilířový systém. I. pilíře je opět postaven na principu opt-put a na jeho základě je vyplácen státní důchod. II. pilíř je novinka, kterou přináší důchodová reforma. Tento pilíř je označován jako důchodové spoření. Principem II. pilíře je vytvoření nových důchodových fondů, do kterých má občan právo vyvést část peněz z I. pilíře. III. pilíř je označován jako doplňkové penzijní spoření. Tento fond je tvořen ze „starých“ penzijních připojištění.

3.5.4.2 Pilíře důchodové reformy

Důchodová reforma v ČR platná od roku 2013 mění penzijní systém ze dvou pilířového na třípilířový. V této podkapitole jsou popsány jednotlivé pilíře reformy.

I. pilíř důchodového systému

Značná část změn I. pilíře proběhla již v roce 2012. Tyto změny jsou často označovány jako „malá reforma“ a jejich cílem je především dlouhodobá finanční udržitelnost I. pilíře.

První změnou důchodového pilíře je *zvyšování věkové hranice* pro odchod do důchodu. V ČR dochází ke zvyšování průměrného věku i střední délky života. Cílem je sjednocení důchodového věku mužů i žen, které by mělo nastat v roce 2041 a to ve věku 66 let a 8 měsíců. Proto bude docházet k neustálému zvyšování důchodového věku u mužů o 2 měsíce ročně i při dosažení důchodového věku 65 let. U žen od ročníků 1956 je tempo zvyšování věkové hranice o 6 měsíců ročně. Zrovnoprávněný odchod mužů a žen do důchodu bude podpořen i odstraněním zvýhodnění žen na základě počtu vychovaných dětí. Důchodový věk pojištěnců narozených od roku 1936 je uveden v Příloze č. 1.

Změna také nastává ve *valorizaci důchodu*, tedy pravidelné zvyšování všech druhů důchodů zpravidla od ledna nového kalendářního roku. Díky přijetí opatření ke snižování státního rozpočtu budou důchody v letech 2013 - 2015 valorizovány 1/3 nárůstu spotřebitelských cen a 1/3 růstu průměrné mzdy. Od roku 2016 by důchody měly být valorizovány na základě růstu indexu spotřebitelských cen a 1/3 růstu reálných mezd. Zvyšování důchodů bude probíhat, na základě vyhlášky na základě zákona o důchodovém pojištění nikoli nařízením vlády.

Délka rozhodného období (období, po které jsou do výpočtu důchodu zahrnuty příjmy jednotlivce) také projde změnou. Cílový stav podle současné právní úpravy činí 30leté rozhodné období, kterého by bylo dosaženo v roce 2014. Rozhodné období po tomto roce bude i nadále růst (do 35 let) tak, aby počínalo rokem bezprostředně následujícím po dovršení 18. roku věku pojištěnce a končilo rokem bezprostředně předcházejícím roku přiznání důchodu.

Tab. 3.4 Doba pojištění pro nárok na důchod

Kalendářní rok, v němž je dosaženo důchodového věku	Potřebná doba pojištění
2010	26 let
2011	27 let
2012	28 let
2013	29 let
2014	30 let
2015	31 let
2016	32 let
2017	33 let
2018	34 let
po roce 2018	35 let

Zdroj: MPSV

Změny se dotknou i *pozůstalostních a předčasných důchodů*. Dochází ke zkrácení lhůty pro možnost opětovného vzniku nároku na pozůstalostní důchod v případě pozůstalostních důchodů. Předčasné důchody poskytnuté dříve než 1 rok před dosažením důchodového věku jsou kráceny více, než tomu bylo před rokem 2012.

Zmíněné změny nezabrání vzniku salda na důchodovém účtu, ale stabilizují daný schodek na úrovni neohrožující veřejné finance. Díky důchodové reformě je průběžný systém financován i jinými zdroji jako výnosy z majetkových účastí státu či vyšším zdaněním spotřeby.

II. pilíř důchodového systému

II. pilíř je označován jako důchodové spoření a občané si jej mohou sjednat od 1. 1. 2013. Občan do důchodového spoření odvádí 5% z vyměřovacího základu. Tedy místo 28 % je do I. pilíře odváděno pouze 25 % a 3 % jsou převedena na účet důchodového spoření občanů. Avšak občan má dále povinnost zapojit se do systému také a odvádět 2 % z povinných odvodů z příjmů. Důchodové spoření je odváděno správcem daně, což je v ČR finanční úřad, který převede finanční prostředky do penzijní společnosti vybrané klientem. Klienti penzijních společností mají nárok na výplatu důchodů ve třech variantách – doživotně, doživotně s tříletým pozůstalostním důchodem nebo na dobu 20 let.

Vstup do II. pilíře je dobrovolný, ale nelze z něj již *vystoupit*, do doby dokud není přiznán starobní důchod. V průběhu penzijního spoření mají občané pouze nárok na změnu penzijní společnosti. Občané mohou ve fázi spoření měnit penzijní společnost, pokud uzavřou s novou penzijní společností smlouvu, která je zaregistrována v Centrálním registru smluv. Původní penzijní společnost si může účtovat poplatek za převod peněžních prostředků do nové penzijní společnosti. Avšak jednou za pět let, lze tento převod uskutečnit zdarma.

Účastníkem II. pilíře může být osoba starší 18, která uzavře smlouvu nejpozději do konce kalendářního roku, ve kterém dovršila 35 let. V rámci zavedení důchodové reformy udělali zákonodárci výjimku a do systému mohou vstoupit i osoby starší 35 let, pokud uzavřou smlouvu s penzijní společností v období od 1. 1. 2013 – 30. 6. 2013. Uzavřít smlouvu o penzijním pojištění mohou i osoby, které od 1. 1. 2013 se poprvé stali poplatníkem na důchodovém pojištění (např. práce v zahraničí, rodičovská dovolená) a uzavřou smlouvu do 6 měsíců od tohoto dne. Do důchodového spoření mohou vstoupit i dobrovolní plátcí (studenti, nezaměstnaní), jejich správu budou zajišťovat orgány České správy sociálního zabezpečení.

Účastníky při *uzavírání smlouvy* jsou penzijní společnosti a její klienti. V Tab. 3.5 je uveden seznam společností poskytujících důchodové spoření.⁶ Penzijní společnost nemá právo, odmítnou žádost klienta na uzavření smlouvy o penzijním spoření, splňuje-li klient zákonem stanovené podmínky. Po uzavření spoření je smlouva zaevidována do informačního systému pro evidenci klientů, kde je provedena kontrola správnosti údajů. Dále je smlouva elektronicky odeslána k registraci Centrálnímu registru smluv. Pokud kontrola podmínek pro registraci proběhne úspěšně, je smlouva zaregistrována. Rozhodnutí o registraci obdrží penzijní společnost i klient. Samotná smlouva je účinná od prvního dne následujícího po dni nabytí právní moci rozhodnutí.

Tab. 3.5 Penzijní společnosti poskytující důchodové spoření

IČO	Název instituce nebo označení osoby	Datum vzniku
25612603	Allianz penzijní společnost, a.s.	1. 1. 2013
61672033	Česká spořitelna - penzijní společnost, a.s.	1. 1. 2013
61859265	ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB	1. 1. 2013
61860018	KB Penzijní společnost, a.s.	1. 1. 2013
61858692	Penzijní společnost České pojišťovny, a.s.	1. 1. 2013
29131251	Raiffeisen penzijní společnost a.s. (od roku 2014 převod kmene na PS ČP	1. 1. 2013

Zdroj: CNB⁷

Povinnost odvádět platby do II. pilíře mají občané pouze v případě, budou – li výdělečně činní nebo dobrovolní plátcí. Pokud tedy nebudou poplatníkem do I. pilíře, nebudou muset odvádět prostředky ani do II. pilíře. Penzijní společnost i nadále zhodnocuje peněžní prostředky na účtu občana.

Účastníci důchodového spoření mají své *povinnosti*. V případě zaměstnanců se jedná o povinné informování zaměstnavatele o datu vzniku důchodového spoření. Zaměstnavatelé fungují jako plátcí pojistného na důchodovém spoření. Povinností OSVČ je podat přiznání k pojistnému na důchodovém spoření ve lhůtě 3 měsíců po uplynutí pojistného období (kalendářní rok).

Při uzavírání penzijního spoření si občan volí také svou investiční *strategie spoření*. Penzijní společnosti nabízejí svým klientům čtyři typy fondů, které se od sebe liší strukturou spravovaného majetku a rizikem s tím spojeným či investičními limity daných fondů. Mezi fondy penzijního spoření patří konzervativní důchodový fond, důchodový fond státních dluhopisů, vyvážený důchodový fond a dynamický důchodový fond. Seznam důchodových fondů poskytovaných v České republice je uveden v Příloze č. 2.

⁶ Od roku 2014 převádí Raiffeisen penzijní společnost svůj kmen klientů na Penzijní společnost České pojišťovny.

⁷ Zdroj: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB15.BASIC_LISTINGS_RESPONSE_3?p_lang=cz&p_DATUM=07.02.2014&p_hie=HI&p_rec_per_page=25&p_ses_idx=223

Finanční prostředky *konzervativního důchodového fondu* jsou investovány především do vybraných dluhopisů a nástrojů peněžního trhu vydaných institucemi jako centrální banka, OECD či Světová banka. V daném fondu lze investovat do dluhopisů nejvýše do 30 % hodnoty majetku. Veškerý majetek musí být zajištěn proti kurzovému riziku. *Důchodový fond státních dluhopisů* může investovat své prostředky do státních dluhopisů ČR nebo do nástrojů peněžního trhu. Do dluhopisů musí být investováno nejméně 90 % hodnoty majetku a do zahraničních dluhopisů lze investovat v rámci strategie maximálně 30 % hodnoty majetku. Veškerý majetek musí být zajištěn proti kurzovému riziku. *Vyvážený důchodový fond* umožňuje investovat do akcií a jiných od akcií odvozených fondů. Tyto investice mohou tvořit maximálně 40 % hodnoty majetku fondu. Ostatní prostředky jsou uloženy obdobně jako v konzervativním fondu. Minimálně 75 % hodnoty majetku musí být zajištěno proti kurzovému riziku. *Dynamický důchodový fond* umožňuje investovat do akcií a jiných od akcií odvozených fondů a cenných papírů kolektivního investování. Tyto investice mohou tvořit maximálně 50 % hodnoty majetku fondu.

Výběr vhodné investiční strategie ovlivňuje především věk zájemce, druh dosahovaných příjmů, výše ročních příjmů či schopnosti akceptovat ztrátu. Penzijní společnost nabízí svým klientům takovou investiční strategii, kde budou rozloženy peněžní prostředky v jednotlivých fondech v souvislosti s věkem klienta. Před dosažením důchodového věku má penzijní společnost ze zákona povinnost převést peněžní prostředky z dynamického a vyváženého důchodového fondu do konzervativního fondu. Podle pravidel uvedených v Tab. 3.6 je povinností penzijní společnosti informovat klienta o připravované změně strategie důchodového spoření minimálně 60 dní předem.

Tab. 3.6 Pravidla pro zákonnou změnu strategie spoření v závěru spoření

Počet let do dosažení důchodového věku	Důchodové fondy			
	Dynamický důchodový fond	Vyvážený důchodový fond	Konzervativní důchodový fond	Důchodový fond státních dluhopisů
- 11 let a déle	Rozložení investic bez omezení			
- 10 let	0 %	max. 100 %		
- 9 let	0 %	max. 80 %		min. 20 %
- 8 let	0 %	max. 60 %		min. 40 %
- 7 let	0 %	max. 40 %		min. 60 %
- 6 let	0 %	max. 20 %		min. 80 %
- 5 let a méně	0 %	0 %		min. 100 %

Zdroj: Rubeš, 2013, str. 61

Zákon stanovuje jednotlivé strategie penzijního spoření, otázkou ale zůstává, v čem se *odlišují jednotlivé penzijní společnosti*. Odlišnosti se týkají především poplatků

za správu, kdy zákon stanovuje pouze jeho maximální výši. Proto penzijní společnost může uplatňovat nižší poplatek za správu. Další odlišnost spočívá v investiční strategii a jejich změnách či obsluze klienta a informačním servisu. Rozdílnost mezi penzijními společnostmi také spočívá v postupu při převodu společnosti a diskrétnost.

Výplata důchodu z důchodového spoření je ze zákona klientům vyplácena pouze životní pojišťovnou v dohodnuté formě a ve stanovené výši důchodu. Podmínkou ukončení spoření je přiznání státního starobního důchodu z důchodového pojištění, tedy z I. pilíře. Uzavřel-li klient smlouvu o pojištění důchodu s danou pojišťovnou, nelze již životní pojišťovnu měnit. Smlouva uzavřena mezi klientem a životní pojišťovnou musí být registrována u Centrálního registru smluv.

Účastník důchodového spoření si může vybrat ze tří typů výplat. První z nich je *doživotní starobní důchod*, kdy je důchod vyplácen v pravidelných měsíčních peněžitých splátkách doživotně v dohodnutém termínu. Další možností výplaty důchodu je *doživotní starobní důchod s pozůstalostním důchodem po dobu 3 let*. Důchod je vyplácen také v pravidelných měsíčních peněžitých splátkách doživotně v dohodnutém termínu a ve smlouvě může být také uvedena oprávněná osoba, které bude vyplácen důchod po dobu 3 let od úmrtí klienta společnosti. Posledním typem výplaty důchodu je *starobní důchod na dobu 20 let*, kdy je důchod vyplácen po určitou dobu v pravidelných měsíčních peněžitých splátkách doživotně v dohodnutém termínu. Po úmrtí klienta se nevyplacená část úspor stává předmětem dědického řízení.

Mezi fází spoření a výplatní fází je nutné rozlišovat v případě *úmrtí klienta* penzijní společnosti. Ve fázi spoření se peněžní prostředky stávají součástí dědického řízení. Je-li dědic zletilý a je účastníkem důchodového spoření, jsou mu zděděné prostředky převedeny na účet důchodového spoření. Pokud zletilý dědic nemá důchodové spoření, jsou mu peněžní prostředky vyplaceny přímo. V případě nezletilého dědice, jsou peněžní prostředky využity na úhradu jednorázového pojistného na pojištění sirotčího důchodu. Ve fázi výplaty je důchodové spoření součástí dědického řízení.

V případě *exekuce* je nutné rozlišovat mezi fází spoření nebo výplatní fází. Ve fázi spoření prostředky uložené na účtu penzijní společnosti nepodléhají exekuci. Naopak ve výplatní fázi lze uplatnit na důchod exekuci.

III. pilíř důchodového systému

Tento pilíř je nově označován jako doplňkové penzijní spoření a představuje penzijní připojištění se státním příspěvkem. V rámci tohoto pilíře fungují dva typy

fondů – transformační a účastnické fondy. Jednotlivé fondy tohoto pilíře spravují penzijní společnosti, které obdržely licenci od ČNB. V rámci doplňkového penzijního spoření je povinnost odděleného majetku fondu a účastníků, tedy penzijní společnost nemůže snižovat výnos účastníků o své náklady.

Transformační fondy představují penzijní připojištění se státním příspěvkem, které bylo uzavřeno do 30. 11. 2012. Prostředky uložené na účtu transformačního fondu jsou spravovány penzijními společnostmi a jsou investovány velmi konzervativně. Fond tedy funguje obdobně jako penzijní připojištění se státním příspěvkem do roku 2013. Pravidelné spoření klienta je zvýhodněno státními příspěvky a daňovými výhodami. Podle nových pravidel má klient automaticky nárok na státní příspěvek. Při hospodaření fondu je garantováno nezáporné zhodnocení. Klient tedy nepodstupuje investiční riziko, ale také omezuje svůj výnos. Transformační fondy lze převést na účastnické v rámci jedné penzijní společnosti na základě výpovědi v transformačním fondu a uzavřením nové smlouvy doplňkového důchodového spoření. Převod nelze provést, pokud je smlouva zatížena exekucí.

Účastnické fondy vznikají od ledna 2013 a vstupovat do nich mohou noví klienti doplňkového penzijního spoření či lidé přecházející z transformujících fondů. V těchto fondech účastníci ztrácejí nárok na výsluhovou penzi a neexistuje garance nezáporného zhodnocení, ale předpokládá se vyšší potencionální zhodnocení. Klienti mohou využít možnosti výběru investiční strategie.

Účastníkem doplňkového penzijního spoření je fyzická osoba starší 18 let, která nemá uzavřenou smlouvu v transformujícím fondu. Výše spoření je stanovena ve smlouvě. Minimální měsíční částka činní 100 Kč a maximální částka spoření není omezena. Lze vkládat i mimořádné vklady. Klientovi může pomáhat se spořením třetí osoba jako zaměstnavatel či rodiče. V Tab. 3.7 je uvedena závislost státního příspěvku a daňových odpočtů na měsíční částce spoření.

Tab. 3.7 Závislost státního příspěvku a daňových odpočtů na měsíční částce spoření

Měsíční úložka	Státní příspěvek do 31. 12. 2012	Státní příspěvek od 1. 1. 2013	Daňové odpočty do 31. 12. 2012	Daňové odpočty od 1. 1. 2013
100 Kč	50 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
200 Kč	90 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
300 Kč	120 Kč	90 Kč	0 Kč	0 Kč
400 Kč	140 Kč	110 Kč	0 Kč	0 Kč
500 Kč	150 Kč	130 Kč	0 Kč	0 Kč
600 Kč	150 Kč	150 Kč	1 200 Kč	0 Kč
700 Kč	150 Kč	170 Kč	2 400 Kč	0 Kč
800 Kč	150 Kč	190 Kč	3 600 Kč	0 Kč
900 Kč	150 Kč	210 Kč	4 800 Kč	0 Kč
1 000 Kč	150 Kč	230 Kč	6 000 Kč	0 Kč
1 500 Kč	150 Kč	230 Kč	12 000 Kč	6 000 Kč
2 000 Kč	150 Kč	230 Kč	12 000 Kč	12 000 Kč

Zdroj: Rubeš (2013)

I v případě doplňkového penzijního spoření mají nárok klienti penzijní společnosti si vybrat strategii spoření. Ze zákona musí penzijní společnosti vytvořit pouze Povinný konzervativní fond. Ostatní typy fondů a jejich kombinace záleží pouze na dané penzijní společnosti. Prostředky Povinného konzervativního fondu musejí být investovány pouze do vybraných dluhopisů a nástrojů peněžního trhu. Majetek fondu ve výši 100 % musí být zajištěn proti kurzovému riziku. Jako ve II. pilíři existuje ve III. pilíři tzv. investiční brzda, která znamená, že zákon nařizuje penzijním společnostem 10 let před dosaženým důchodového věku převést penzijní prostředky do konzervativních investic.

Klient má nárok na výplatu peněžních prostředků při dosažení věku 60 let a minimální dobou spoření 5 let. Mohou být vypláceny formou pravidelné renty či jednorázovým vyrovnáním. V případě úmrtí klienta se stává doplňkové penzijní pojištění součástí dědického řízení, pokud klient neuvedl „určenou osobu“. Určené osoby mají nárok na procentuální podíl pojištění bez dědického řízení.

Nově od roku 2013 je zaveden také *předdůchod*. Předdůchod je určen pro účastníky doplňkového důchodového pojištění. Mají na něj nárok občané nejdříve pět let před dosažením požadované věkové hranice. Zpravidla se jedná o účastníky, kteří se hůře uplatňují na trhu práce nebo trpí zdravotními problémy, na které nelze uplatnit invalidní důchod. Maximální doba čerpání předdůchodu je 5 let a minimální činí 2 roky. Občané musí mít uspořeno alespoň 30 % průměrné mzdy, aby mohli pobírat předdůchod. Při čerpání předdůchodu nemusí účastníci platit zdravotní pojištění.

3.6 Slovensko

Důchodová reforma je nejvýznamnější změnou na Slovensku od roku 1989. Cílem v oblasti sociálního zabezpečení je vytvoření udržitelného, efektivního a spravedlivého systému, který bude fungovat při předpokládaném stárnutí obyvatelstva. Zavedená penzijní reforma je platná od roku 2005. Jako zdroje jsou v této podkapitole využity webové stránky Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky, Sociální pojišťovny, Národní banky Slovenska a Virtuální důchodové správcovské společnosti, Analýza důchodového systému a Kolínská, Štefka (2011).

3.6.1 Vývoj penzijního systému do roku 2005

Díky existenci Československé republiky v letech 1918 – 1992 je vývoj penzijního systému obou zemí v těchto letech stejný. Významně byl důchodový systém ovlivněn socialistickou politikou důchodového zabezpečení, která se projevuje především ve vyplácení důchodů ze státního rozpočtu s minimálním ohledem na úroveň příjmů. Systém se vyznačoval přerozdělováním a solidaritou.

Původní důchodový systém byl založen na veřejném pilíři jako průběžné financování (PAYG) s doplněním o financování ze státního rozpočtu. Od roku 1996 byl systém doplněn o soukromý pilíř jako soukromé a dobrovolné důchodové zabezpečení.

Veřejný pilíř

Veřejný pilíř představoval základní a povinný pilíř důchodového systému, který fungoval na principu solidarity, průběžného financování a veřejného spravování. Správcem prvního pilíře byla Sociální pojišťovna, která je součástí veřejného financování. Sociální pojišťovna je veřejná instituce, která je zřízena za účelem výběru příspěvků ze sociálního a důchodového pojištění. Zdrojem financování v pilíři byly povinné příspěvky z pojistného, které měli zaměstnanci a zaměstnavatelé povinnost odvádět z hrubé nominální mzdy do Sociální pojišťovny. Za speciální skupiny obyvatelstva byly příspěvky hrazeny ze státního rozpočtu a za nezaměstnané je tento příspěvek odváděn z Národního úřadu práce.

Nárok na *starobní důchod* měli občané, kteří byli zaměstnáni nejméně 25 let a dosáhli požadované věkové hranice. U mužů byla věková hranice 60 let a u žen se pohybovala v rozmezí 53 – 57 let podle počtu dětí. *Poměrný starobní důchod* byl poskytován občanům, jež nesplňovali podmínku počtu odpracovaných let. Muži měli nárok na tento důchod při dosažení věkové hranice 65 let s minimálně 10 lety v zaměstnání. Naopak ženy získávali nárok na tento důchod při dosažení věkové hranice 60 let s minimálně odpracovanými 20 lety.

Soukromé a dobrovolné důchodové zabezpečení

System představoval doplňkové důchodové pojištění, které bylo zavedeno v roce 1996. Pojištění bylo určeno pouze pro zaměstnance, jejichž zaměstnavatelé uzavřeli smlouvu s příslušnou doplňkovou důchodovou pojišťovnou. Naopak nárok na vstup do systému neměli zaměstnanci rozpočtových a příspěvkových organizací a osoby samostatně výdělečně činné.

Principem fungování soukromého pilíře bylo vkládání prostředků klientů na vlastní účty u doplňkové důchodové pojišťovny, která následně uložené prostředky zhodnocuje investicemi do zákonem povolených aktiv. Výnosy z těchto investic jsou rozdělovány mezi klienty a do rezervního fondu pojišťovny.

Na základě novelizace z roku 2001 byl tento pilíř již přístupný pro všechny občany Slovenska bez jakéhokoliv omezení. Motivací pro uložení peněžních prostředků v tomto pilíři bylo částečné daňové zvýhodnění příspěvků pro zaměstnance i zaměstnavatele. Pro zaměstnance jsou příspěvky snižující položkou do 10 % příjmu a pro zaměstnavatele představují daňový výdaj do výše 3 % z vyplacených mezd. V daném pilíři také dochází k rozvoji komerčního životního pojištění či individuálního důchodového pojištění.

3.6.2 Reforma důchodového systému na Slovensku

Dlouhodobě neudržitelný systém financování důchodového zabezpečení je důsledkem vytvoření penzijní reformy. Slovenská reforma patří k mladším reformám mezi evropskými zeměmi. Samotná reforma je zavedena postupně v letech 2004 – 2005. V roce 2004 je reformován I. pilíř a následně v roce 2005 je zaveden II. pilíř.

3.6.2.1 Cíle důchodové reformy na Slovensku

Cílem reformy je vytvořit kvalitní a bezpečný systém financování důchodů. Dále je také snaha zabezpečit vyšší a spravedlivější důchody pro pracující.

3.6.2.2 Pilíře důchodové reformy na Slovensku

Díky penzijní reformě se dosavadní důchodový systém jako v jiných zemích mění z dvoupilířového na třípilířový. I. pilíř je povinný a veřejný systém, II. pilíř je označován jako kapitalizovaný pilíř a III. pilíř je označován jako doplňkové důchodové pojištění.

I. pilíř důchodového systému

I. pilíř je stanoven jako povinný, veřejný, dávkově definovaný a průběžně financovaný systém, který je spojen s ekonomickou aktivitou a příjmem občanů. Samotná výše důchodů

je odvíjena od výše vyměřovacího základu, délky důchodového pojištění a od věku, ve kterém občan odchází do důchodu.

Důchodové pojištění v tomto pilíři je tvořeno speciálně financovanými podsystemy, které spravuje Sociální pojišťovna. Mezi tyto podsystemy patří starobní pojištění, invalidní pojištění a rezervní fond solidarity. Cílem *starobního pojištění* je zabezpečení příjmů ve stáří a v případě úmrtí. Tento podsystem je tvořen starobním důchodem, předčasným starobním důchodem, vdovským a vdoveckým důchodem a sirotčím důchodem. Záměrem *invalidního pojištění* je zabezpečit pojištěnce v případě, že nebude moci vykonávat pracovní činnost z důvodu dlouhodobé nemoci. K invalidnímu pojištění je zařazován invalidní důchod, vdovským a vdoveckým důchodem a sirotčím důchodem. *Rezervní fond* solidarity je zaveden pro ochranu občanů, za které zaměstnavatel neodvádí pojistné.

Všeobecným vyměřovacím základem je dvanáctinásobek průměrné měsíční mzdy za kalendářní rok. Nárok na starobní důchod mají občané, kteří jsou v zaměstnání minimálně 10 let a dovrší stanovené důchodové hranice. Věková hranice pro odchod do důchodu je u mužů i žen 62 let.

V rámci I. pilíře je umožněn občanům odchod do předčasného důchodu či pozdější odchod do důchodu. V případě předčasného důchodu je za každých 30 dní před dosažením věkové hranice snížen důchod o 0,5 %. Naopak při pozdějším odchodu do důchodu je důchod navýšen o 0,5 % za každých 30 dní.

II. pilíř důchodového systému

II. pilíř je označován jako kapitalizovaný pilíř důchodového systému. Správci vkladů od účastníků druhého pilíře jsou důchodové správcovské společnosti. Cílem tohoto pilíře je společně s I. pilířem zabezpečit dostatečné prostředky ve stáří a pro případ úmrtí.

Vstoupit do II. pilíře mohou osoby, které se alespoň jednou účastnili pojištění v I. pilíři a jejich věk nepřesáhl hranici 35 let. Rozhodnutí vstupu do pilíře je dobrovolné, ale vystoupit z II. pilíře je již nemožné. Výjimkou jsou osoby, které se staly spořiteli v období od 1. 4. 2012 – 31. 12. 2012. Tyto osoby se při vstupu na trh práce staly automaticky nejen pojištěnci I. pilíře, ale i spořiteli II. pilíře, proto mají nárok do dvou let z II. pilíře vystoupit.

Příspěvky vybírané v kapitalizovaném pilíři se člení na povinné a nepovinné. Výběr *povinných příspěvků* je centralizován, tzn., že výběr příspěvků zabezpečuje Sociální pojišťovna a následně zajišťuje převod jednotlivých prostředků na účet jednotlivých spořitelů v důchodových správcovských pojišťovnách. Účastníci celkově odvádějí v období 2012 – 2016 18 % na starobní pojištění. Pokud vstoupí do II. pilíře zůstává na účtu Sociální

pojišťovny pouze 14 % a 4 % jsou vyvedena na osobní účet u správcovské pojišťovny. Před rokem 2012 je odváděno do II. pilíře 9 %. *Dobrovolné příspěvky* jsou nově zavedeny od 1. 1. 2013. Tyto příspěvky jsou daňově zvýhodněny, proto je jejich výše omezena. Lze je daňově uplatnit pouze do výše 2 % ze základu daně. Daňové zvýhodnění je omezené a bude platit pouze do konce roku 2016.

Vyplácený důchod z tohoto pilíře je závislý na délce spoření, míře zhodnocení prostředků, výši příspěvků odvedených na osobní účet u důchodové správcovské společnosti a také od zvoleného způsobu pobírání důchodu. Při výplatě důchodu si klient bude moci zvolit způsob výplaty. Lze si zvolit ze dvou možností – doživotní důchod nebo program výběru s doživotním důchodem.

V případě doživotního důchodu si klient zvolí licencovanou životní pojišťovnu a s ní uzavře smlouvu. Na základě smlouvy převede veškeré finanční prostředky z osobního účtu u DSS na účet životní pojišťovny. Životní pojišťovna následně každý měsíc vyplácí klientovi částku podle postupu stanoveného v zákoně. Peněžní prostředky se stávají majetkem životní pojišťovny a v případě úmrtí klienta mají pozůstalý nárok pouze na výplatu vdovského nebo sirotčího důchodu.

Naopak v případě programu výběru s doživotním důchodem si klient opět vybere životní pojišťovnu s licenci. Ovšem na základě uzavřené smlouvy převede pouze část prostředků z osobního účtu u DSS na účet životní pojišťovny. Tyto prostředky se stávají majetkem životní pojišťovny a ta se zavazuje, že klientovi bude vyplácet doživotní důchod v minimální výši 0,6 násobku životního minima. Druhou část peněžních prostředků může klient vybrat nebo je ponechat na účtu DSS, aby se dále zhodnocovaly. DSS bude vyplácet zbylé peněžní prostředky ve stanovených lhůtách. Tyto prostředky jsou stále majetkem klienta. V případě úmrtí klienta mají pozůstalý nárok na výplatu vdovského nebo sirotčího důchodu od životní pojišťovny a na pozůstalostí důchod od DSS. Pokud přestanou mít klienti nárok na pozůstalostní důchod od DSS, stávají se peněžní prostředky z tohoto účtu předmětem dědického řízení.

Důchodové správcovské společnosti (DSS) jak již bylo zmíněno, zabezpečují správu osobních účtů jednotlivých spořitelů. DSS vede osobní účty spořitelů, spravuje jednotlivé důchodové fondy, zasílá svým klientům jednou ročně výpis z jejich účtu, zaměstnává kvalifikovaný personál, na svých stránkách pravidelně aktualizuje informace o důchodovém systému a vybírá poplatky za své služby, které jsou omezeny zákonem. V současné době působí na území Slovenska 6 důchodových správcovských společností. Seznam důchodových správcovských společností je uveden v Tab. 3.8.

Tab. 3.8 Seznam důchodových správcovských společností na Slovensku

Název důchodové správcovské společnosti
AEGON, d.s.s., a.s.
Allianz - Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.
AXA d.s.s., a.s.
Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky d.s.s., a.s.
ING dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.
VÚB Generali dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.

Zdroj: NBS

Tyto společnosti mají povinnost spravovat jeden dluhopisový garantovaný fond a jeden negarantovaný akciový fond. Dluhopisový garantovaný fond je tvořen pouze dluhopisovými a peněžními investicemi. V rámci tohoto fondu je povinna DSS garantovat minimálně 0 % zhodnocení vložených finančních prostředků po započítání poplatků a za sledované období, které činí 10 let. V případě akciových negarantovaných fondů nemá správce fondu povinnost garantovat minimálně 0 % výnosnost vložených prostředků. Také dluhopisové a peněžní prostředky mohou činit maximálně 80 % portfolia. Seznam fondů, které na území Slovenska spravují DSS je uveden v Příloze č. 3.

Mezi I. a II. pilířem existují významné rozdíly jako např. v označení účastníků, v systému důchodového pojištění či v povinné účasti účastníků v opačném pilíři. Rozdíly mezi I. a II. pilířem jsou uvedeny v Tab. 3.9.

Tab. 3.9 Rozdíly mezi I. a II. pilířem důchodového systému na Slovensku

	I. pilíř	II. pilíř
Označení účastníků	pojištěnec	spořitel
Povinná účast v opačném pilíři	NE	ANO
System důchodového pojištění	PAYG a dávkově definovaný	příspěvkově definovaný

III. pilíř důchodového systému

III. pilíř je označován jako doplňkové důchodové spoření. Jedná se o dobrovolný pilíř a finanční prostředky v něm spravují doplňkové důchodové společnosti (DDS).

Účastníkem doplňkového důchodového spoření může být zaměstnanec, který uzavřel s DDS smlouvu či jiná osoba, která nejpozději v den uzavření smlouvy dosáhla věku 18 let.

Výše příspěvků je stanovena mezi účastníkem a DDS ve smlouvě. Zaměstnavatel nemá povinnost přispívat zaměstnancům do doplňkového důchodového pojištění. Výjimkou jsou obory, kde zaměstnanci vykonávají rizikovou práci. V takovém případě má zaměstnavatel povinnost přispívat do III. pilíři a zaměstnanci mohou, ale nemusí platit také příspěvky. Zaměstnavatel své příspěvky hradí na základě smlouvy uzavřené s DDS.

Po ukončení spoření je z III. pilíře *vyplácen* doplňkový starobní důchod, doplňkový výsluhový důchod, jednorázové vyrovnání či odstupné.

Jak již bylo zmíněno, doplňkové důchodové spoření spravují *doplňkové důchodové společnosti*. DDS je akciovou společností vykonávající svoji činnost na území Slovenska, která po splnění zákonem stanovených podmínek získala licenci. DDS mají povinnost vytvořit nejméně jeden výplatný doplňkový důchodový fond (dluhopisy a peněžní instrumenty) a jeden příspěvkový doplňkový důchodový fond (akcie, dluhopisy, peněžní a jiné instrumenty). V současné době na Slovensku působí 5 doplňkových důchodových společností (AXA d.d.s., a.s., Doplňková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s., Stabilita, d.d.s., a.s.).

4 Vzájemné srovnání reforem penzijního systému v České republice a ve Slovenské republice

Vzájemné srovnání reforem penzijního systému v České republice a na Slovensku je zkoumáno v této kapitole. Komparace reforem penzijního systému v České republice a na Slovensku je provedeno z pohledu základních charakteristik penzijního systému a následně jsou komparovány jednotlivé pilíře důchodového systému. Opomíjen není ani makroekonomický pohled na důchodový systém, proto je v kapitole věnovaná část zhodnocení predikce makroekonomických ukazatelů týkajících se důchodového systému. Závěr kapitoly je věnován politickým rizikům souvisejících s důchodovou reformou.

4.1 Porovnání základních charakteristik penzijních reforem v ČR a SR

Penzijní systém v České republice a na Slovensku do roku 1993, kvůli existenci jednotného státu, fungoval na základě stejných pravidel. Dlouhá léta byl tento systém ovlivněn působením socialistické politiky sociálního zabezpečení. Vlivem této politiky jsou důchody vypláceny ze státního rozpočtu na základě solidarity a přerozdělování a bez ohledu na velikost příjmů. Od roku 1993 dochází v obou zemích k transformaci sociálního zabezpečení a v roce 1996 vzniká také možnost soukromého pojištění v podobě penzijního připojištění.

Slovenská důchodová reforma je zavedena v roce 2005 a obdobně jako ve většině zemí dochází *k transformaci dvoupilířové systému na třípilířový*. Ovšem úprava I. pilíře předchází důchodové reformě již o rok dříve. Výraznější změny od zavedení reformovaného důchodového systému jsou provedeny v roce 2012. Naopak česká důchodová reforma je poměrně mladá oproti slovenské. Samotná reforma je platná od 1. 1. 2013, ale také jí v roce 2012 předcházela tzv. „malá důchodová reforma“ se snahou zabezpečit udržitelnost I. pilíře. Jednotlivé kroky přípravy důchodové reformy v ČR, probíhají již od roku 2005. V tomto roce vzniká I. Bezděkova komise, jejímž cílem je posouzení variant řešení důchodového systému jednotlivých politických stran. Následně v roce 2010 je ustanovena II. Bezděkova komise se záměrem aktualizovat a upravit důchodový systém.

4.1.1 Základní charakteristiky důchodového systému v České republice

Současný penzijní systém v ČR je upraven zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, zákonem č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, zákonem č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření a zákonem č. 428/2011 Sb., kterým se mění některé zákony. V České republice podle údajů uvedených v Eurostatu k 1. 1. 2013 žilo 7 193 030 obyvatel

v produktivním věku a 1766 709 občanů v důchodovém věku. K 30. 9. 2013 vstoupilo do II. pilíře 72 255 účastníků, posléze k 31. 12. 2013 dochází k nárůstu účastníků na 81 962. Průměrná výše starobního důchodu činí k 30. 9. 2013 11 480 Kč, což odpovídá 418,60 EUR. Pokud občan nevstoupí do II. pilíře, odvádí do státního rozpočtu 28 % ze své mzdy. Při vstupu do II. pilíře je ze mzdy účastníka odváděno pouze 25 %. Zbylá 3 % jsou vyvedena na osobní účet účastníka důchodového spoření u dané penzijní společnosti a dále na tento účet účastník sám odvádí další 2 %. Vstup do druhého pilíře je dobrovolný do dovršení 35 let, posléze z něj již nelze vystoupit. Na území ČR funguje 6 důchodových společností⁸ poskytující občanům důchodové spoření a 10 penzijních společností spravujících fondy ve III. pilíři.

4.1.2 Základní charakteristiky důchodového systému na Slovensku

Současný důchodový systém na Slovensku je upraven zákonem č. 461/2003 Z. z. o sociálním pojištění, zákon č.43/2004 Z. z. o starobním důchodovém spoření a zákon č. 650/2004 Z. z. o doplňkovém důchodovém spoření. Na základě údajů z Eurostatu k 1. 1. 2013 žilo na Slovensku 3 868 748 obyvatel ve věku 15 – 64 let (produktivní věk) a 708 820 obyvatel starších 65 let (důchodový věk). K 30. 9. 2013 vstoupilo do II. pilíře 1 445 987 občanů Slovenska. Průměrná výše důchodu činila k 31. 12. 2013 390,19 EUR. Pokud občan není účastníkem II. pilíře odvádí do státního rozpočtu 18 % z měsíční mzdy. Naopak účastní-li se slovenský občan II. pilíře odvádí do státního rozpočtu pouze 14 % ze své mzdy a zbylá 4 % ze mzdy jsou převedena na spořitelův účet u dané důchodové správcovské společnosti. Sazba ve výši 4 % je platná od roku 2012, dříve byl odvod ve výši 9 %. Občané mohou vstoupit do druhého pilíře dobrovolně do 35 let, ale vystoupit z tohoto pilíře již není možné. Výjimkou jsou občané, kteří začali pracovat v období od 1. 4. 2012 – 31. 12. 2012, jelikož se tak povinně stali součástí i II. pilíře. Z tohoto důvodu mají nárok na vystoupení z pilíře do dvou let. Na území Slovenska působí 6 penzijních společností poskytujících důchodové spoření a 4 penzijní společnosti poskytující doplňkové důchodové spoření.

4.1.3 Srovnání základních charakteristik obou penzijních systémů

Důchodové systémy ve sledovaných zemích se odlišují o 7 let v zavedení důchodové reformy. V České republice žije dvakrát více občanů než na Slovensku. Odlišná je také vyplácená průměrná výše státního starobního důchodu, která je vyšší o 28 EUR v ČR než na Slovensku. Celková výše odvodů se také ve sledovaných zemích liší. Účastní-li

⁸ Od roku 2014 ruší Raiffeisen penzijní společnost své důchodové fondy a převádí kmen svých klientů do Penzijní společnosti České pojišťovny.

se občan České republiky pouze I. pilíře odvádí do státního rozpočtu 28 % ze mzdy. Naopak na Slovensku je ze mzdy odvedenou pouze 18 %. Při vstupu do II. pilíře je z původních odvodů vyloučená část (ČR 3% a SR 4%), která je vyvedena na účet daného účastníka u dané důchodové společnosti. Tato část je v ČR nižší, ale občan má povinnost sám dále přispívat ze své mzdy ve výši 2 %. Ve III. pilíři funguje více penzijních společností v České republice (10 penzijních společností) než na Slovensku (4 penzijní společnosti).

Oba důchodové systémy mají společné parametry v oblasti vstupu a výstupu z II. pilíře. Zatímco vstup do II. pilíře je pro občany do 35 let dobrovolný, tak následná možnost výstupu již není možná.

Tab. 4.1 Základní charakteristiky důchodového systému České republiky a Slovenska

	Česká republika	Slovensko
Rok úpravy I. pilíře	2012	2004
Rok zavedení reformy	2013	2005
Počet obyvatel v produktivním věku (15-64 let)	7 193 030	3 868 748
Počet obyvatel v důchodovém věku (65 let a starší)	1 766 709	708 820
Počet obyvatel účastnících se II. pilíře k 30. 9. 2013	72 255	1 445 987
Průměrná výše starobního důchodu k 30. 9. 2013	418,6 EUR (11 480 Kč)	390, 19 EUR
Celková výše odvodů (v %)	28 %	18 %
Výše odvodů do I. pilíře (v %)	25 %	14 %
Výše odvodů do II. pilíře (v %)	3 % + 2 %	4 %
Dobrovolnost vstupu do II. pilíře	dobrovolný	dobrovolný
Možnost výstupu z pilíře	NE	NE
Počet penzijních společností ve II. pilíři	6 (5 od roku 2014)	6
Počet penzijních společností ve III. pilíři	10	4

Zdroj: ČNB, Eurostat, NBS, MPSV, MPSVR SR

4.2 Komparace jednotlivých pilířů důchodového systému ČR a SR

V podkapitole jsou porovnány parametry jednotlivých pilířů slovenského a českého důchodového systému vytvořených důchodovou reformou. V I. pilíři je posouzen způsob výpočtu státního starobního důchodu v obou zemích. V rámci II. pilíře je stanovena očekávaná výnosnost jednotlivých investičních strategií v rámci důchodového spoření a její porovnání se skutečnou výnosností. V podkapitole věnované II. pilíři je také hodnocena struktura jednotlivých portfolií penzijních společností. Následně je porovnána výše důchodu pouze z I. pilíře či při vstupu občanů do II. pilíři podle stanovených ročníků narození a výše hrubé mzdy. V této podkapitole je také porovnán princip fungování III. pilíře.

4.2.1 Princip fungování I. pilíře

Státní starobní důchod je jednou z významných položek zatěžující státní rozpočet. Cílem důchodové reformy je snížit právě výdaje vynaložené na zabezpečení občanů v důchodovém věku. V této podkapitole jsou porovnány podmínky pro získání státního starobního důchodu a způsob výpočtu v České republice a na Slovensku. V závěru podkapitoly jsou jednotlivé odlišnosti stanovení starobního důchodu znázorněny na příkladu.

4.2.1.1 Podmínky pro získání starobního důchodu

V obou zemích při odchodu do důchodu musejí být splněny dvě podmínky – *dosažení důchodového věku a získání potřebné doby pojištění*. V České republice se potřebná doba pojištění každý rok mění. Její vývoj je uveden v Tab. 3.4. V roce 2014 je doba pojištění minimálně 30 let a každý následující rok se doba pojištění posouvá o rok. Tato doba je stanovena na základě počtu odpracovaných let a náhradní doby za období. Druhá podmínka, důchodový věk pro uznání důchodu, je pro každý ročník narození rozličná. Postupně však dochází ke sjednocení důchodového věku mužů a žen. Tabulka věku pro odchod do důchodu je uvedena v Příloze č. 1.

Potřebná doba pojištění na Slovensku je minimálně 10 let. Důchodový věk pro odchod do důchodu je jednotný 62 roků a to jak pro muže, tak i ženy. Tato věková hranice je však uplatňována u mužů narozených v roce 1946 a později a u žen narozených v roce 1962 a později.

4.2.1.2 Způsob stanovení výše starobního důchodu v České republice

V České republice je důchod složen ze dvou složek – základní výměry důchodu a procentní výměry důchodu. *Základní výměra* je stanovena jako 9 % z průměrné hrubé mzdy. Pro rok 2014 tato výměra činí 2 340 Kč. *Procentní výměra* je závislá na dosažených příjmech. Vyměřovací základ je pro každý rok vynásoben daným koeficientem. Následně je stanoven úhrn ročních vyměřovacích základů jako součet ročních vyměřovacích základů. V dalším kroku výpočtu důchodu je úhrn ročních vyměřovacích základů podělen odpracovanými dny. Následně je stanoven průměrný denní výdělek. Při vynásobení tohoto výdělku průměrným počtem dní v měsíci (30,4167) je stanovený osobní vyměřovací základ (měsíční průměrný výdělek). Vyměřovací základ je upraven na základě redukční hranice, která je vymezena v §15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a vyhláškou č. 296/2013 Sb. Jednotlivé redukční hranice jsou upraveny v Tab. 4.2. Procentní výměra je stanovena

z vypočteného základu, kdy za každý rok pojištění získané do dne vzniku nároku na důchod náleží 1,5 %. V případě vstupu do II. pilíře se tento koeficient snižuje na 1,2 %.

Tab. 4.2 Redukční hranice pro rok 2014

I. redukční hranice	0 - 11 415 Kč	100 %
II. redukční hranice	11 415 - 30 093 Kč	26 %
III. redukční hranice	30 093 - 103 768 Kč	22 %
nad III. redukční hranicí	nad 103 768 Kč	3 %

Zdroj: §15 zákona č. 155/1995 Sb. a vyhláška č. 296/2013

4.2.1.3 Způsob stanovení výše starobního důchodu na Slovensku

Stanovení výše starobního důchodu na Slovensku je složeno z několika kroků. Nejdříve je stanovena základní suma důchodu ke dni vzniku nároku na důchod. Tato suma je stanovena na základě následujícího vzorce

$$ZS = POMB \cdot ODP \cdot ADH, \quad (4.1)$$

kde ZS je základní suma, POMB je průměrný osobní mzdový bod, ODP je období důchodového pojištění a ADH je aktuální důchodová hodnota. V dalším kroku je k základní sumě připočítána výše důchodů vzniklá po nároku na důchod. Tento krok je vyčíslen podle následujícího vzorce

$$\sum OMB \cdot ADH, \quad (4.2)$$

kde OMB je souhrn osobních mzdových bodů za období důchodového pojištění po vzniku nároku na důchod.

4.2.1.4 Porovnání výpočtu starobního důchodu v obou zemích v roce 2014

Zobrazení odlišností výpočtu důchodu z I. pilíře mezi sledovanými zeměmi je provedeno na následujícím příkladu. V roce 2014 odchází do důchodu muž, který splnil zákonem stanovené podmínky pro udělení starobního důchodu v dané zemi. Vyměřovací základ v ČR odpovídá roční průměrné hrubé mzdě v dané zemi v letech 1986 - 2013. Slovenský vyměřovací základ odpovídá roční průměrné hrubé mzdě v letech 1984 - 2013. V letech 1984 - 2009 je tento základ vyjádřen v SKV a po roce 2009 je vyjádřen v EUR. Roční průměrná mzda v těchto letech je uvedena v Příloze č. 7. Délka důchodového pojištění muže je 35 let. Výše zjištěného důchodu a způsob jeho stanovení je uveden v Tab. 4.3 a 4.4. Při výpočtu výše slovenského důchodu je pro stanovení všeobecného vyměřovacího základu a osobního mzdového bodu využita kalkulačka přístupná na stránkách MPSVR SR. V případě stanovení výše českého důchodu je využita kalkulačka MPSV ČR pro zjištění úhrnu ročních vyměřovacích základů.

Tab. 4.3 Výše starobního důchodu při odchodu do důchodu v roce 2014 v České republice

Délka pojištění (v letech)		35
Procentní výměra (v CZK)	Úhrn ročních vyměřovacích základů (v CZK)	8 732 429
	Celkový počet dní (v letech)	10 227
	Průměrný denní výdělek (v CZK)	854
	Průměrný počet dní v měsíci	30,4167
	Osobní vyměřovací základ (v CZK)	25 972
	Redukce základu (v CZK)	15 200
	Celková výše procentní výměry	7 980
Základní výměra (v CZK)		2 340
Celkový důchod (v CZK)		10 320
Celkový důchod (v EUR)		343

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

V Tab. 4.3 je zobrazen způsob výpočtu důchodu v I. pilíři v ČR na základě ročních příjmů v letech 1986 – 2013 uvedených v Příloze č. 7. Výše starobního důchodu se stanoví jako součet základní výměry (2 340 Kč) a procentní výměry (7 980 Kč). Celková výše starobního důchodu při stanovených podmínkách činí 10 320 Kč, což znamená 343 EUR.

Tab. 4.4 Výše starobního důchodu při odchodu do důchodu v roce 2014 ve Slovenské republice

Kurz SKV/EUR	30,13
Všeobecný vyměřovací základ (v EUR)	139 175
Osobní vyměřovací základ (v EUR)	139 175
Osobní mzdový bod	30,0000
Průměrný osobní mzdový bod	0,9995
Období důchodového pojištění (v letech)	35
Aktuální důchodová hodnota	10,2524
Celkový důchod (v EUR)	359

Zdroj: MPSVR, NBS, vlastní zpracování

Na základě Tab. 4.4 je zjištěno, že v případě průměrného příjmu v letech 1984 – 2013, bude občan Slovenské republiky pobírat starobní důchod ve výši 359 EUR. Tento důchod je stanoven jako součin průměrného osobního mzdového bodu (0,9995), období důchodového pojištění (35 let) a aktuální důchodové hodnoty (10,2524).

4.2.2 Princip fungování II. pilíře

Základem důchodové reformy v obou zemích je zavedení druhého pilíře, který je označován jako důchodové spoření. Smyslem tohoto pilíře je vyvedení části odvodů do státního rozpočtu na osobní účet klienta u dané penzijní společnosti. Účastník tohoto pilíře si může sám zvolit strategii, v rámci které se jeho prostředky budou zhodnocovat.

4.2.2.1 Posouzení základních charakteristik daného pilíř

V České republice je II. pilíř zaveden k 1. 1. 2013. Podobně jako na Slovensku je vstup do pilíře *dobrovolný* pro všechny občany do dovršení 35 roku. I výstup z pilíře již není

následně umožněn. Od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 vstoupilo do II. pilíře 81 962. Počet účastníků tohoto pilíře ovšem nenaplnil očekávání, jejichž výše činila okolo 500 000 účastníků. Rozdílností od slovenského pilíře je ve výši odvodů. Na účet u penzijní společnosti jsou vyvedena pouze 3 % z měsíční hrubé mzdy. Avšak povinností občana je odvádět na tento účet samostatně další 2 %. V České republice od roku 2014 existuje 5 penzijních společností, které spravují čtyři typy důchodových fondů.

Na Slovensku je II. pilíř zaveden v roce 2005. V současné době je vstup do pilíře pro občany Slovenska *dobrovolný*. Ovšem před změnou reformy v roce 2012 musela do II. pilíře vstoupit každá osoba, která se stala součástí pracovního trhu, ale také získala právo do dvou let z pilíře vystoupit. V současné době pokud slovenský občan vstoupí do pilíře, již ztrácí právo z tohoto pilíře vystoupit. Od 1. 1. 2005 do 30. 9. 2013 vstoupilo do II. pilíře na Slovensku 1 445 987 spořitelů. V roce 2012 dochází na Slovensku ke změně výše odvodů do II. pilíře. Zatímco dříve bylo odváděno 9 % z hrubé mzdy spořitele na účet u důchodové správcovské společnosti, v současnosti je tato procentní sazba snížena pouze na 4 %. Důchodové fondy na Slovensku spravuje 6 důchodových správcovských společností. V roce 2012 dochází také k úpravě jednotlivých fondů. Zatímco změnou existovaly 4 typy fondů, dnes mají správcovské společnosti povinnost vytvořit minimálně 2 fondy – garantovaný a negarantovaný fond. Další změny provedené v roce 2012 budou podrobně popsány v podkapitole 4.4.2 věnované politickým rizikům.

Tab. 4.5 Základní parametry II. pilíře v ČR a SR

	Česká republika	Slovensko
Počet obyvatel účastnících se II. pilíře k 30. 9. 2013	72 255	1 445 987
Celková výše odvodů (v %)	28 %	18 %
Výše odvodů do II. pilíře (v %)	3 % + 2 %	4 %
Dobrovolnost vstupu do II. pilíře	dobrovolný	dobrovolný
Možnost výstupu z pilíře	NE	NE
Počet penzijních společností ve II. pilíři	6 (od roku 2014 pouze 5)	6

4.2.2.2 Investiční strategie jednotlivých penzijních institucí

V rámci II. pilíře musí jednotlivé správcovské společnosti vytvořit důchodové fondy, které mají zákonem upravené investiční strategie. Tato podkapitola je věnována stanovení očekávané výnosnosti dle zákonné úpravy.

Investiční strategie českých důchodových fondů

V České republice mají účastníci důchodového spoření možnost vložit své finanční prostředky do čtyř typů důchodových fondů – důchodový fond státních dluhopisů, konzervativní důchodový fond, vyvážený důchodový fond a dynamický důchodový fond.

V zákoně č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření je upravena investiční strategie jednotlivých fondů. V Příloze č. 8 je vytvořeno možné složení portfolia jednotlivých strategií a následně je zjištěna předpokládaná výše zhodnocení.

Prvním fondem je *důchodový fond státních dluhopisů* v ČR. Jedná se o velmi umírněný fond, který by měl být nejbezpečnější. Jeho rizikový profil se pohybuje okolo hodnoty 2. Dluhopisy emitované ČR jsou zhodnoceny 2,20 % na základě výnosnosti státních dluhopisů k prosinci 2013. Výnosy dluhopisů emitovaných členským státem OECD (2,95 %) a organizací EU (3,00 %) jsou zjištěna na základě databáze Eurostat. Nástroje peněžního trhu mají výnosnost 0,61 % a jsou stanoveny na základě databáze ČNB. Poslední část portfolia představují vklady, které jsou zhodnoceny diskontní sazbou 0,05 %.

Druhým fondem je *konzervativní důchodový fond*, u nějž se předpokládá vyšší výnosnost než u předchozího fondu. Jeho rizikový profil je vyjádřen hodnotou 3. Zhodnocení jednotlivých cenných papírů je stejné jako u předchozích fondů. V případě dluhopisů a nástrojů peněžního trhu je zhodnocení stanoveno připočtením rizikové přírážky ve výši 1 % k výnosnostem stejného typu cenných papírů členských zemí. Výnosnost cenných papírů podílových fondů je stanovena 7 %.

Dalším fondem je *vyvážený investiční fond*. Rizikový profil fondu představuje hodnotu 4. Zhodnocení jednotlivých aktiv portfolia je stejné jako u předchozího fondu, pouze v případě nástrojů v nečlenských zemích dochází k navýšení o 1 % přírážku. Nově je možné v tomto fondu také do akcií a cenných papírů standardních fondů, jejichž výnosnost je stanovena na základě expertních odhadů.

Posledním fondem je *dynamický důchodový fond*. Jeho rizikový profil je vymezen hodnotou 5. Zhodnocení je opět stejné jako u předchozích fondů, pouze v případě nástrojů nečlenských států dochází k navýšení o 1 % přírážky.

Investiční strategie slovenských důchodových fondů

V současné době mají spořitelé na Slovensku možnost zhodnocení svých peněžních prostředků ve dvou strategiích – *garantovaná a negarantovaná*. V rámci garantované strategie existuje dluhopisový garantovaný fond. Tento fond jako jediný zajišťuje svým spořitelům nezáporné zhodnocení. Využije-li účastník negarantovanou strategii, může si vybrat ze tří typů fondů – smíšený negarantovaný fond, akciový negarantovaný fond a indexový negarantovaný fond. Investiční strategie jednotlivých fondů jsou upraveny v zákoně č. 43/2004 Z. z. o starobním důchodovém spoření. Složení a výpočet jednotlivých portfolií je v Příloze č. 9.

Prvním investičním portfoliem je *dluhopisový garantovaný fond*. Podle zákona může být tento fond složen z dluhopisů a nástrojů peněžního trhu. Mezi dluhopisy jsou zařazeny dluhopisy emitované Slovenskou republikou s výnosností 2,69 % k prosinci 2013. Dluhopisy emitované jiným členským státem s výnosností 2,95 % a světovou organizací s výnosností 3 %, stanovené na základě databáze Eurostatu. Mezi nástroje peněžního trhu jsou zařazeny krátkodobé cenné papíry vydávané Slovenskou republikou a členským státem s výnosností 0,17 % stanovené na základě EURORIBORU za rok 2013. Dále je mezi tyto nástroje zařazen výnos z vkladu na běžném účtu s výnosností 0,25% stanovené na základě diskontní sazby zveřejněné NBS.

Dalším investičním portfoliem je *smíšený negarantovaný fond*. Podle zákonné úpravy může fond investovat maximálně 50 % svých prostředků do akcií s výnosností 12 %. Zbýlá část portfolia je složena z dluhopisů a nástrojů peněžního trhu se stejnou výnosností jako u předchozího fondu.

Třetím fondem je *akciový negarantovaný fond*. Tento fond může obsahovat až 80 % akcií a zbylá část portfolia je tvořena dluhopisy a nástroji peněžního trhu. Posledním fondem je *indexový negarantovaný fond*, jehož portfolio může být tvořeno až z 90 % akciemi a zbylou část představují nástroje peněžního trhu.

Porovnání očekávané výnosnosti daného fondu

Porovnání očekávané výnosnosti jednotlivých fondů vyplývá z výpočtů uvedených v Přílohách č. 8 a 9. Očekávána výnosnost je stanovena pomocí stanovení možného portfolia jednotlivých fondů, které umožňuje zákon v dané zemi. Pomocí databází ČNB, Eurostatu a NBS jsou zjištěny výnosy cenných papírů v roce 2013. Na základě procentního zastoupení cenných papírů je následně stanovena výnosnost portfolia. Jedná se o výnosnost po zahrnutí poplatku za správu portfolia platného k 1. 1. 2014. Předpokládaná výše zhodnocení českých důchodových fondů je znázorněna v Tab. 4.6.

Tab. 4.6 Očekávané zhodnocení důchodových fondů v ČR

Fond	Zhodnocení	Poplatek za správu portfolia	Poplatek za zhodnocení prostředků	Očekávané zhodnocení
Důchodový fond státních dluhopisů	2,09%	0,3%	max. 10 %	1,79%
Konzervativní důchodový fond	2,66%	0,4%	max. 10 %	2,26%
Vyvážený důchodový fond	5,64%	0,5%	max. 10 %	5,14%
Dynamický důchodový fond	8,60%	0,6%	max. 10 %	8,00%

Předpokládaná výše zhodnocení slovenských důchodových fondů je znázorněna v Tab. 4.7. Čisté zhodnocení je vyjádřeno jako očekávané zhodnocení po odečtení poplatků za vedení účtu.

Tab. 4.7 Očekávané zhodnocení důchodových fondů v ČR

Fond	Zhodnocení	Poplatek za vedení účtu	Poplatek za zhodnocení prostředků	Očekávané Zhodnocení
Dluhopisový garantovaný fond	1,54%	0,3%	max. 10 %	1,24%
Smišený negarantovaný fond	6,77%	0,3%	max. 10 %	6,47%
Akciový negarantovaný fond	9,91%	0,3%	max. 10 %	9,61%
Indexový negarantovaný fond	10,82%	0,3%	max. 10 %	10,52%

4.2.2.3 Struktura portfolia jednotlivých fondů

Následující podkapitola je věnována skutečnému složení portfolia jednotlivých investičních fondů důchodových správcovských společností a penzijních společností.

Struktura portfolia českých důchodových fondů je uvedena v Příloze č. 10. Investiční strategie Allianz PS, České spořitelny PS a ČSOB PS je ve všech čtyřech fondech stejná. Všechny společnosti mají své vklady jednotlivých fondů uloženy na běžném účtu či termínovaném vkladu. V případě důchodového fondu státních dluhopisů je situace stejná i u ostatních penzijních společností. Konzervativní fond je u KB PS, PS České pojišťovny a Raiffeisen PS rozdělen mezi vklady na běžném účtu a státní dluhopisy ČR. V rámci vyváženého důchodového fondu PS ČS a RPS své vklady rozdělují mezi běžné účty či termínované vklady, státní dluhopisy ČR a akcie či akciové podílové fondy. Největší objem investovaných prostředků u těchto fondů je ve státních dluhopisech (50 – 60 %). Naopak KB PS v této strategii akciové produkty nevyužívá oproti těmto dvou zmíněným společnostem a nejvíce prostředků ukládá na běžném účtu či termínovaných vkladech. Posledním fondem je dynamický důchodový fond. U tohoto fondu se investiční strategie KB PS, PS ČS a RPS nemění a zůstává podobná vyváženému důchodovému fondu. Pouze jedinou výjimkou je investiční strategie RPS, která zvolila rizikovější variantu a téměř 56 % svých vkladů vložila do akcií či akciových podílových fondů.

V Příloze č. 11 je uvedena *struktura portfolia slovenských důchodových penzijních fondů*. Z tabulky vyplývá, že dluhopisové garantované fondy jsou tvořeny převážně emitovanými dluhopisy a menší část portfolia je tvořena nástroji peněžního trhu. Ve smíšeném negarantovaném fondu jsou dluhopisy zastoupeny 50 – 60 %, zbylá část portfolia je tvořena akciemi a nástroji peněžního trhu. I v akciovém negarantovaném fondu je z převažující části portfolio tvořeno dluhopisy, ale oproti předchozímu fondu větší zastoupení zde mají akcie

oproti nástrojům peněžního trhu. Indexový negarantovaný fond je tvořen u všech důchodových správcovských společností z 98 % akciemi a z 2 % nástroji peněžního trhu.

4.2.2.4 Zhodnocení fondů II. pilíře v ČR a na Slovensku

Zhodnocení fondů II. pilíře v ČR a na Slovensku souvisí se strukturou jednotlivých důchodových fondů. Skutečné zhodnocení je stanoveno prostřednictvím vnitřního výnosového procenta. Ke stanovení jsou využity čtvrtletní hodnoty důchodových jednotek za období působnosti fondu. Od zjištěného hodnocení jsou následně odečteny poplatky související se správou portfolia. Výpočty jsou podrobně uvedeny v Příloze č. 12 a 13.

Důchodové fondy v Česku

Výnosy důchodových fondů v ČR nedosahují ani v jedné investiční strategii očekávaného zhodnocení. Důvodem je především jednotné zaměření všech důchodových fondů na ponechání svých investičních prostředků na běžných účtech či termínovaných vkladech. U některých penzijních společností se objevují investice do státních dluhopisů a jenom v minimální výši investice do akcií. Tato skutečnost je v České republice spojena především s vývojem politické situace v zemi⁹. Politická rizika ovlivňující vývoj celé důchodové reformy jsou uvedena v podkapitole 4.4.2.

Tab. 4.8 Skutečné zhodnocení důchodových fondů v České republice

Fond	Zhodnocení	Poplatek za vedení účtu	Poplatek	Skutečné zhodnocení	Očekávané zhodnocení
Důchodový fond státních dluhopisů	0,16%	0,3 %	max. 10 %	-0,14%	1,79 %
Konzervativní důchodový fond	0,21%	0,4 %	max. 10 %	-0,19%	2,26 %
Vyvážený důchodový fond	0,47%	0,5 %	max. 10 %	-0,03%	5,14 %
Dynamický důchodový fond	0,73%	0,6 %	max. 10 %	0,13%	8,00 %

Důchodové fondy na Slovensku

Výnosnost jednotlivých důchodových fondů je uvedena v Tab. 4.9 a způsob stanovení jednotlivých výnosností je uveden v Příloze č. 11. Skutečné zhodnocení je stanoveno jako rozdíl průměru zhodnocení daného fondu jednotlivých investičních strategií a poplatku za vedení účtu. Skutečné zhodnocení dluhopisového garantovaného fondu (1,35 %) je vyšší než očekávané zhodnocení (1,24 %). Naopak skutečné zhodnocení smíšeného a akciového negarantovaného fondu je značně nižší, než jak je stanoveno očekávané zhodnocení, díky zaměření portfolia především na investice do dluhopisů. Naopak při očekávaném zhodnocení jsou zohledněny především investice do akcií. U indexového negarantovaného

⁹ Jedním z bodů ve vládním programu je také zrušení II. pilíře. Tato skutečnost je důvodem opatrného nakládání penzijních společností s finančními prostředky státu.

fondu je skutečné zhodnocení (3,42 %) nejvyšší ze všech garantovaných fondů, ale také nedosahují hodnot očekávaného zhodnocení.

Tab. 4.9 Skutečné zhodnocení důchodových fondů na Slovensku

Fond	Zhodnocení	Poplatek za vedení účtu	Poplatek za zhodnocení prostředků	Skutečné zhodnocení	Očekávané zhodnocení
Dluhopisový garantovaný fond	1,65%	0,3%	max. 10 %	1,35%	1,24 %
Smíšený negarantovaný fond	1,94%	0,3%	max. 10 %	1,64%	6,47 %
Akciový negarantovaný fond	1,23%	0,3%	max. 10 %	0,93%	9,61 %
Indexový negarantovaný fond	3,72%	0,3%	max. 10 %	3,42%	10,52 %

4.2.2.5 Srovnání poplatků souvisejících s investicí ve II. pilíři

V ČR je uplatňována úplata penzijní společnosti. Velikost úplaty je stanovena z průměrné roční hodnoty vlastního kapitálu z daného fondu. Úplata se liší podle investiční strategie jednotlivých fondů. Důchodový fond státních dluhopisů (0,3 %), konzervativní důchodový fond (0,4 %), vyvážený důchodový fond (0,5 %) a dynamický důchodový fond (0,6 %).

Na Slovensku jsou stanoveny jednotné poplatky pro všechny typy důchodových fondů. Poplatek za správu důchodového fondu je ve výši 0,3 % z průměrné roční čisté hodnoty majetku. Dalším poplatkem je poplatek za vedení důchodového účtu ve výši 1 % ze sumy příspěvku připsaného na účet nepřirazených plateb.

4.2.2.6 Povinnost přechodu do dluhopisové investiční strategie

Zákon o důchodovém spoření v České republice i na Slovensku upravuje povinnost přechodu z rizikovějších strategií do dluhopisové investiční strategie, pokud se věk účastníka přiblíží důchodovému věku. Podmínky přechodu jsou upraveny v Tab. 4.10 a Tab. 4.11.

Tab. 4.10 Pravidla pro zákonnou změnu strategie spoření v závěru spoření v České republice

Počet let do dosažení důchodového věku	Důchodové fondy			
	Dynamický důchodový fond	Vyvážený důchodový fond	Konzervativní důchodový fond	Důchodový fond státních dluhopisů
- 11 let a déle	Rozložení investic bez omezení			
- 10 let	0 %	max. 100 %		
- 9 let	0 %	max. 80 %		min. 20 %
- 8 let	0 %	max. 60 %		min. 40 %
- 7 let	0 %	max. 40 %		min. 60 %
- 6 let	0 %	max. 20 %		min. 80 %
- 5 let a méně	0 %	0 %		min. 100 %

Zdroj: Rubeš, 2013, str. 61

V ČR je ze zákona stanoveno, že účastník důchodového spoření nesmí mít své investiční prostředky v období 10-ti let a méně před odchodem do důchodu v dynamickém důchodovém

fondů. V období 5-ti let a méně musí být veškeré klientovy prostředky uloženy ve strategii důchodového fondu státních dluhopisů. Klient penzijní společnosti může tento způsob investování odmítnout a zvolit vlastní investiční strategie před odchodem do důchodu.

Na Slovensku musí spořitel od svých 50 let převést každý rok minimálně 10 % hodnoty svého čistého majetku na účet dluhopisového garantovaného fondu. Tento fond je zárukou pro klienta, jelikož ze zákona nesmí mít záporné zhodnocení.

Tab. 4.11 Úprava investiční strategie v předdůchodovém věku na Slovensku

Věk spořitele	Minimální procento hodnoty čistého majetku
50 let	10%
51 let	20%
52 let	30%
53 let	40%
54 let	50%
55 let	60%
56 let	70%
57 let	80%
58 let	90%
59 let	100%

Zdroj: Zákon č. 43/2004 Z. z.

4.2.3 Srovnání výše důchodů v České republice a na Slovensku

Následující podkapitola je věnována porovnání výše důchodu občanů dané země účastníci se pouze I. pilíře nebo při vstupu do II. pilíře. Porovnávány jsou výše důchodů podle ročníků narození 1950, 1965, 1980 a 1995. Pro výpočet je zvolena průměrná měsíční mzda ve výši 857 EUR (přibližující se v obou zemích) a její 0,5 násobek ve výši 428 EUR a 1,5 násobek průměrné měsíční mzdy ve výši 1 285 EUR. Převodový kurz CZK/EUR je stanoven k 31. 12. 2013 ve výši 27,425 EUR. V rámci jednotlivých ročníků jsou zohledňovány 3 typy výnosů 2,5 %, 4,5 %, 6,5 % odpovídající jednotlivým strategiím v České republice a na Slovensku. Pro stanovení jednotlivé výše důchodu jsou využity kalkulačky MPSV a MPSVR. Pro odvod do státního rozpočtu je využíváno 28 % z vyměřovacího základu v ČR a 18 % na Slovensku. Do II. pilíře je počítáno s odvody 25 % do I. pilíře a 3 % do II. pilíře v ČR a na Slovensku jsou do II. pilíře vyvedena 4 % z vyměřovacího základu.

V Tab. 4.12 je porovnána výše důchodu osoby narozené v roce 1950. Důchodový věk je při tomto ročníku narození v ČR 62 let a 6 měsíců a na Slovensku 62 let. V České republice je rozdíl mezi jednotlivými důchody zanedbatelný a při 0,5 mzdy je záporný. Na Slovensku se tento rozdíl pohybuje v rozmezí 5 – 26 EUR v závislosti na velikost příjmů.

Tab. 4.12 Porovnání výše důchodu v roce narození 1950

Rok	Hrubá měsíční mzda v EUR	Česká republika				Výnosnost	Slovenská republika			
		Výše důchodu pouze v I. pilíři v EUR	Výše důchodu s II. pilířem v EUR	Rozdíl v EUR	Důchodový věk		Výše důchodu pouze v I. pilíři v EUR	Výše důchodu s II. pilířem v EUR	Rozdíl v EUR	Důchodový věk
1950	428	332,51	332,18	-0,33	62L 6M	2,5%	198	203	5,00	62L
1950	428	332,51	332,18	-0,33	62L 6M	4,5%	198	205	7,00	62L
1950	428	332,51	332,18	-0,33	62L 6M	6,5%	198	206	8,00	62L
1950	857	402,70	402,77	0,07	62L 6M	2,5%	396	406	10,00	62L
1950	857	402,70	402,81	0,11	62L 6M	4,5%	396	409	13,00	62L
1950	857	402,70	402,84	0,15	62L 6M	6,5%	396	413	17,00	62L
1950	1 285	472,85	473,40	0,55	62L 6M	2,5%	594	609	15,00	62L
1950	1 285	472,85	473,44	0,58	62L 6M	4,5%	594	614	20,00	62L
1950	1 285	472,85	473,47	0,62	62L 6M	6,5%	594	620	26,00	62L

V Tab. 4.13 je porovnána výše důchodu u občanů narozených v roce 1965. Důchodový věk je při tomto ročníku narození v ČR 65 let a na Slovensku 62 let. Z tabulky vyplývá, že v České republice je kladný rozdíl mezi důchodem z I. pilíře a při vstupu do II. pilíře až při mzdě 857 EUR a výnosnosti 6,5 % pro občany s rokem narození 1965. Při nižší výši hrubé mzdy nebo nižší očekávané výnosnosti je vyšší důchod pouze z I. pilíře. U slovenských důchodových fondů převažuje vždy vyšší důchod v kombinaci I. a II. pilíře. Rozdíl mezi důchodem pouze z I. pilíře a důchodem i z II. pilíře je ve výši 26 – 243 EUR.

Tab. 4.13 Porovnání výše důchodu v roce narození 1965

Rok	Hrubá měsíční mzda v EUR	Česká republika				Výnosnost	Slovenská republika			
		Výše důchodu pouze v I. pilíři v EUR	Výše důchodu s II. pilířem v EUR	Rozdíl v EUR	Důchodový věk		Výše důchodu pouze v I. pilíři v EUR	Výše důchodu s II. pilířem v EUR	Rozdíl v EUR	Důchodový věk
1965	428	350,56	340,49	-10,06	65 L	2,5%	247	273	26,00	62L
1965	428	350,56	342,75	-7,80	65 L	4,5%	247	297	50,00	62L
1965	428	350,56	345,56	-5,00	65 L	6,5%	247	328	81,00	62L
1965	857	425,74	421,19	-4,56	65 L	2,5%	495	547	52,00	62L
1965	857	425,74	425,71	-0,04	65 L	4,5%	495	594	99,00	62L
1965	857	425,74	431,29	5,54	65 L	6,5%	495	657	162,00	62L
1965	1 285	500,93	501,84	0,91	65 L	2,5%	742	821	79,00	62L
1965	1 285	500,93	508,59	7,66	65 L	4,5%	742	891	149,00	62L
1965	1 285	500,93	517,01	16,08	65 L	6,5%	742	985	243,00	62L

V Tab. 4.14 je porovnána výše důchodu u občanů narozených v roce 1980. Důchodový věk je při tomto ročníku narození v ČR 67 let a 6 měsíců a na Slovensku 62 let. Rozdíl mezi výší důchodu z I. pilíře a kombinací I. a II. pilíře v ČR je pro 0,5 násobek hrubé mzdy záporný při výnosnosti 2,5 % a 4,5 % a ve výši 4 EUR pro výnosnost 6,5 %. U hrubé mzdy

857 a 1285 EUR lze zaznamenat záporný rozdíl pouze u mzdy ve výši 857 EUR a výnosnosti 2,5 %. V ostatních případech se mzda pohybuje v rozmezí 9 – 68 EUR. Na Slovensku je rozdíl mezi důchody výraznější a pohybuje se v rozmezí 79 – 1 100 EUR.

Tab. 4.14 Porovnání výše důchodu v roce narození 1980

Rok	Hrubá měsíční mzda v EUR	Česká republika				Výnosnost	Slovenská republika			
		Výše důchodu pouze v I. pilíři v EUR	Výše důchodu s II. pilířem v EUR	Rozdíl v EUR	Důchodový věk		Výše důchodu pouze v I. pilíři v EUR	Výše důchodu s II. pilířem v EUR	Rozdíl v EUR	Důchodový věk
1980	428	368,24	350,08	-18,16	67L 6M	2,5%	309	388	79,00	62L
1980	428	368,24	358,72	-9,52	67L 6M	4,5%	309	494	185,00	62L
1980	428	368,24	372,25	4,01	67L 6M	6,5%	309	669	360,00	62L
1980	857	448,79	440,36	-8,42	67L 6M	2,5%	619	778	159,00	62L
1980	857	448,79	457,61	8,82	67L 6M	4,5%	619	989	370,00	62L
1980	857	448,79	484,67	35,88	67L 6M	6,5%	619	1 339	720,00	62L
1980	1 285	529,01	530,65	1,64	67L 6M	2,5%	928	1 166	238,00	62L
1980	1 285	529,01	556,50	27,49	67L 6M	4,5%	928	1 484	556,00	62L
1980	1 285	529,01	597,08	68,08	67 L 6M	6,5%	928	2 007	1 079,00	62L

V Tab. 4.15 je porovnána výše důchodu u občanů narozených v roce 1995. Důchodový věk je při tomto ročníku narození v ČR 70 let a na Slovensku 62 letech. Záporné hodnoty mezi důchody z I. a II. pilíře v ČR je možné zpozorovat u 0,5 násobku hrubé mzdy při výnosnosti 2,5 % a 4,5 % a u mzdy ve výši 857 EUR s výnosností 2,5 %. Nižší rozdíl je zobrazen i u 1,5 násobku hrubé mzdy s výnosností 2,5 %. V ostatních výpočtech jsou rozdíly mezi důchody z jednotlivých pilířů v rozmezí 20 – 300 EUR a na Slovensku dosahují při výnosnosti 6,5 % 700 – 2 000 EUR.

Tab. 4.15 Porovnání výše důchodu v roce narození 1995

Rok	Hrubá měsíční mzda v EUR	Česká republika				Výnosnost	Slovenská republika			
		Výše důchodu pouze v I. pilíři v EUR	Výše důchodu s II. pilířem v EUR	Rozdíl v EUR	Důchodový věk		Výše důchodu pouze v I. pilíři v EUR	Výše důchodu s II. pilířem v EUR	Rozdíl v EUR	Důchodový věk
1995	428	380,27	356,61	-23,66	70L	2,5%	386	516	130,00	62L
1995	428	380,27	373,16	-7,11	70L	4,5%	386	722	336,00	62L
1995	428	380,27	404,41	24,14	70L	6,5%	386	1 099	713,00	62L
1995	857	464,14	453,89	-10,25	70L	2,5%	774	1 003	229,00	62L
1995	857	464,14	486,53	22,39	70L	4,5%	774	1 445	671,00	62L
1995	857	464,14	549,02	84,89	70L	6,5%	774	2 201	1 427,00	62L
1995	1 285	547,71	550,19	2,48	70L	2,5%	1 160	1 548	388,00	62L
1995	1 285	547,71	599,85	52,14	70L	4,5%	1 160	2 167	1 007,00	62L
1995	1 285	547,71	693,60	145,89	70 L	6,5%	1 160	3 300	2 140,00	62L

4.2.4 Princip fungování III. pilíře

Doplňkové důchodové pojištění či penzijní připojištění se státním příspěvkem, předchůdce dnešního III. pilíře, existuje v obou zemích od roku 1996. Jedná se o dobrovolné důchodové spoření, které je jednou z další možností, jak si účastník důchodového pojištění může zabezpečit finanční prostředky na stáří.

4.2.4.1 Srovnání základních parametrů v České republice a na Slovensku

V ČR je III. pilíř také dobrovolný. Účastníkem se může stát fyzická osoba starší 18 let. Zaměstnavatel může také dobrovolně přispívat svým zaměstnancům. Při splnění podmínek stát poskytuje příspěvky na účet účastníků tohoto pilíře. *Výplata důchodu je poskytnuta při dosažení věku 60 let s minimální dobou spoření 5 let.* Ve III. pilíři jsou vypláceny tyto dávky starobní penze na určenou dobu, výsluhová penze na určenou dobu, jednorázové vyrovnání, odbytné a jednorázové odbytné pro doživotní penzi. Penzijní fondy spravuje penzijní společnost. V současné době působí na území České republiky 10 penzijních společností. Existují dva typy penzijních fondů ve III. pilíři – transformační a účastnický fond. V rámci účastnických fondů mohou uplatňovat penzijní společnosti různě zaměřené investiční strategie.

Tab. 4.16 Srovnání podmínek III. pilíře v České republice a na Slovensku

	Česká republika	Slovensko
Vstup	dobrovolný	dobrovolný
Účastníci	fyzická osoba starší 18 let	zaměstnanec, osoba starší 18 let
Příspěvky zaměstnavatele	dobrovolný příspěvek	dobrovolný příspěvek
Příspěvek státu	ANO	NE
Minimální délka spoření	5 let	10 let
Minimální věk účastníka	60 let	55 let
Typy vyplácených dávek	starobní penze na určenou dobu výsluhová penze na určenou dobu jednorázové vyrovnání odbytné	doplňkový starobní důchod doplňkový výsluhový důchod jednorázové vyrovnání odstupné
Správce fondů	penzijní společnost	doplňková důchodová společnost
Počet penzijních společností	10	4
Investiční strategie Penzijních fondů	transformační a účastnický fond	výplatný doplňkový důchodový fond, příspěvkový doplňkový důchodový fond

Zdroj: MPSV, MPSVR

Každý účastník důchodového pojištění na Slovensku má právo zvolit si, zda vstoupí do III. pilíře. Účastnit se mohou zaměstnanci či jiné osoby starší 18 let. Zaměstnavatel má právo dobrovolně přispívat svým zaměstnancům, ovšem neexistuje příspěvek státu. *Spořitel má nárok na výplatu dávek při dovršení věku 55 let a při minimální době pojištění*

10 let. V rámci tohoto pilíře je vyplácen doplňkový starobní důchod, doplňkový výsluhový důchod, jednorázové vyrovnání a odstupné. Ve III. pilíři spravují fondy doplňkové důchodové společnosti. V současné době existují čtyři společnosti. Povinností DDS je spravovat minimálně dva fondy - výplatný a příspěvkový doplňkový důchodový fond.

4.2.4.2 III. pilíř v České republice

V České republice v rámci III. pilíře funguje 10 penzijních společností spravující doplňkové důchodové fondy. Jednotlivé společnosti jsou uvedeny v Tab. 4.17. V rámci III. pilíře existují dva typy doplňkových důchodových systémů – *účastnické fondy* a *transformační fondy*. Oba fondy jsou podporovány státem formou státních příspěvků a možných daňových zvýhodnění.

Tab. 4.17 Penzijní společnosti ve III. pilíři v České republice

Název penzijní společnosti
Allianz penzijní společnost, a. s.
AXA penzijní společnost, a. s.
Conseq penzijní společnost, a. s.
Conseq důchodová penzijní společnost, a. s.
Česká spořitelna penzijní společnost, a. s.
ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB
ING Penzijní společnost, a. s.
KB Penzijní společnost, a. s.
Penzijní společnost České pojišťovny, a. s.
Raiffeisen penzijní společnost, a. s.

Zdroj: ČNB

Účastnické fondy jsou novinkou, kterou přináší důchodová reforma. U těchto fondů již není garantován nenulový výnos. Fondy tedy mohou rizikověji investovat, což by mělo přinést vyšší výnosnost. Nová doplňková penzijní spoření za rok 2013 uzavřelo 77 771 účastníků. Pouze 1 284 spořitelů přešlo z transformačních fondů do účastnických fondů. Průměrný měsíční státní příspěvek činil 143 Kč a účastníci si spořili v průměru 749 Kč. Celkem jednotlivé penzijní společnosti vybraly 0,342 mld. Kč.

Tab. 4.18 Základní údaje o českých účastnických fondech

Doplňková penzijní spoření	Počet	76 669
Nová doplňková penzijní spoření	Počet	77 771
Převod prostředků z penzijních připojištění	Počet	1 284
Doplňkové penzijní spoření s vedenými příspěvky zaměstnavatele	Počet	13 461
Státní příspěvky poukázané za příslušné období	Objem (mld. Kč)	0,062
Příspěvky účastníků	Objem (mld. Kč)	0,342
Průměrný měsíční státní příspěvek	Objem (Kč)	143
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	Objem (Kč)	749

Zdroj: MF ČR

Transformační fondy jsou původním penzijním připojištěním se státním příspěvkem fungující před důchodovou reformou. Od 1. 12. 2012 toto penzijní spoření již nelze uzavřít. V rámci transformačního fondu jsou spravovány smlouvy uzavřené před tímto datem. Účastníci spoření mají právo převést své smlouvy do nových účastnických fondů. V současné době tak učinilo pouze 1 284 klientů z 5 134 862 klientů penzijních společností.

Tab. 4.19 Základní údaje o transformačních fondech v Česku

		2008	2009	2010	2011	2012	2013
Penzijní připojištění	Počet	4 207 236	4 394 522	4 527 774	4 565 741	5 134 862	4 886 675
	Přírůstek (%)	6,9	4,5	3	0,8	12,5	-4,8
PP s příspěvky zaměstnavatele	Počet	1 222 639	1 261 525	1 284 736	1 271 934	1 317 563	1 339 000
	Přírůstek (%)	8,2	3,2	1,8	-1	3,6	1,6
Státní příspěvky poukázané za příslušné období	Objem (mld. Kč)	5,088	5,347	5,51	5,602	5,913	6,799
	Přírůstek (%)	9,4	5,1	3,1	1,7	5,6	15
Příspěvky účastníků	Objem (mld. Kč)	21,887	22,955	23,218	23,426	25,493	32,963
	Přírůstek (%)	8,3	4,9	1,1	0,9	8,8	29,3
Průměrný měsíční státní příspěvek	Objem (Kč)	105	105	105	105	108	117
	Přírůstek (%)	1	0,3	-0,2	0,4	2,5	8,2
Průměrný měsíční příspěvek účastníka	Objem (Kč)	451	444	440	442	465	568
	Přírůstek (%)	0,2	-1,5	-1	0,5	5,3	22,2

Zdroj: MF ČR

V roce 2012 byl zaznamenán přírůstek 12,5 % uzavřených penzijních připojištění. Tento nárůst byl způsobem příchodem penzijní reformy platné od 1. 1. 2013 a poslední příležitostí pro občany uzavřít si tento typ zajištění na stáří. V roce 2013 byl zaznamenán pokles počtu penzijních připojištění o 4,8 %. V transformačních fondech zaměstnavatelé přispívají zhruba 1 339 000 klientům. Průměrný státní měsíční příspěvek činí 117 Kč a účastníci přispívají v průměru 568 Kč. Příspěvek účastníků oproti roku 2012 vzrostl o 22,2 %. Důvodem je skutečnost, že poskytování státních příspěvků a uplatnění daňového odpočtu je možné uplatnit až od vyšších měsíčních příspěvků než bylo do roku 2012.

Tab. 4.20 Výnosnost transformačních fondů v roce 2013 v ČR (v %)

	I. Q 2013	II. Q 2013	III. Q 2013	IV. Q 2013	Průměr
AEGON PS	0,00	0,00	0,00	2,20	0,55
Allianz PS	1,63	1,58	1,61	1,62	1,61
AXA PS	3,20	3,31	3,21	2,58	3,08
Česká spořitelna-PS	2,57	1,46	0,88	1,27	1,55
ČSOB PS	1,92	1,72	1,70	1,70	1,76
ING PS	1,70	1,64	1,49	1,44	1,57
KB PS	1,63	1,57	1,50	1,43	1,53
PS České pojišťovny	2,80	2,91	2,65	2,09	2,61

Zdroj: APS ČR

V následující Tab. 4.21 je zobrazen vývoj počtu účastníků ve fondech II. a III. pilíře za 1. – 3. čtvrtletí 2013. Z tabulky vyplývá, že v 1. čtvrtletí 2013 je větší zájem účastníků o nově vzniklé doplňkové spoření (13 608) než o důchodové spoření (7 501). Na konci 3. čtvrtletí lze naopak zaznamenat větší množství uzavřených důchodových spoření (86 597) než doplňkových spoření (63 735). U penzijního připojištění můžeme zaznamenat pokles účastníků. Důvodem je nemožnost uzavřít další smlouvy penzijního připojištění. Dále můžeme zaznamenat, že ve III. pilíři je nejvíce účastníků s vlastním příspěvkem, jejichž počet se pohybuje okolo 4 900 000. Účastníků, kteří pobírají státní příspěvek k penzijnímu připojištění, je okolo 4 500 000. Ale pouze zhruba 1 300 000 účastníkům poskytuje příspěvek jejich zaměstnavatel.

Tab. 4.21 Počet účastníků ve II. a III. pilíři v ČR

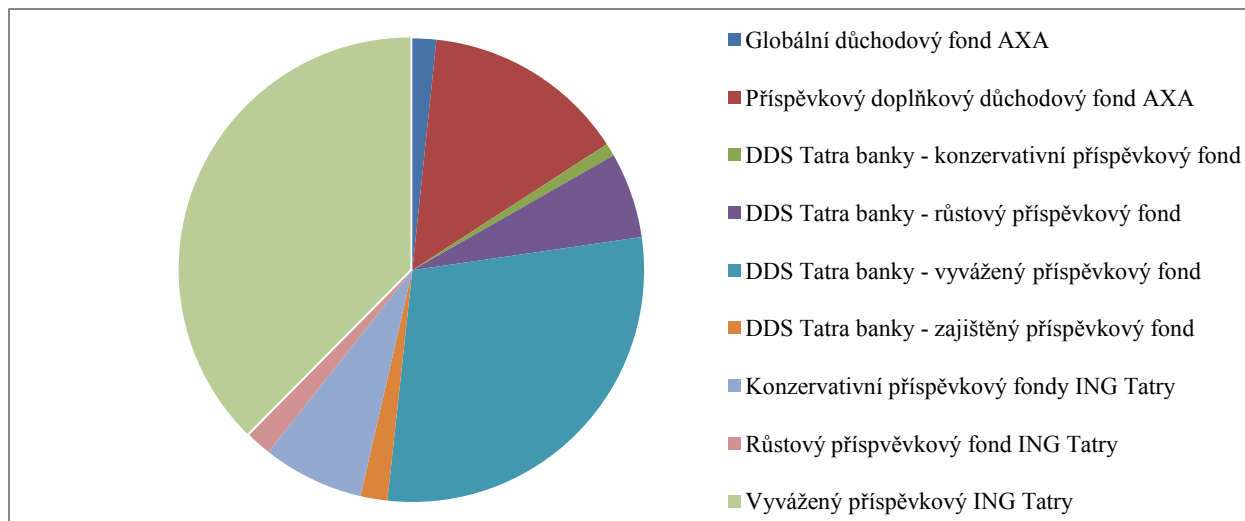
	31. 3. 2013	30. 6. 2013	30. 9. 2013
Počty účastníků II. a III. pilíře			
Počet účastníků důchodového spoření	7 501	39 036	86 597
Počet účastníků doplňkového spoření	13 608	35 508	63 735
Počet účastníků penzijního připojištění	5 078 835	5 019 512	4 940 695
Účastníci III. pilíře (dle typu příspěvku)			
Účastníci s vlastním příspěvkem	4 934 471	4 902 911	4 875 374
Účastníci s příspěvkem zaměstnavatele	1 163 101	1 308 373	1 334 143
Účastníci se státním příspěvkem	4 513 315	4 409 468	4 499 487

Zdroj: ČNB

4.2.4.3 III. pilíř na Slovensku

Na Slovensku v rámci III. pilíře fungují čtyři důchodové společnosti (AXA, d.d.s, DDS Tatra Banky, a.s., ING Tatry – Sympatia, d.d.s, a.s., Stabilita, d.d.s., a.s.). Na Slovensku je možné vkládat své finanční prostředky do dvou typů doplňkových důchodových fondů – *výplatného a příspěvkového*. V *příspěvkovém doplňkovém fondu* jednotlivé doplňkové důchodové společnosti otevírají různé investiční strategie daného fondu. V roce 2013 byl největší zájem o Vyvážený příspěvkový fond ING Tatry-Sympatia a o vyvážený příspěvkový fond Tatra banky. Jedná se o čistou doplňkovou hodnotu majetku, představující rozdíl mezi hodnotou majetku v doplňkovém důchodovém fondu a jeho závazky.

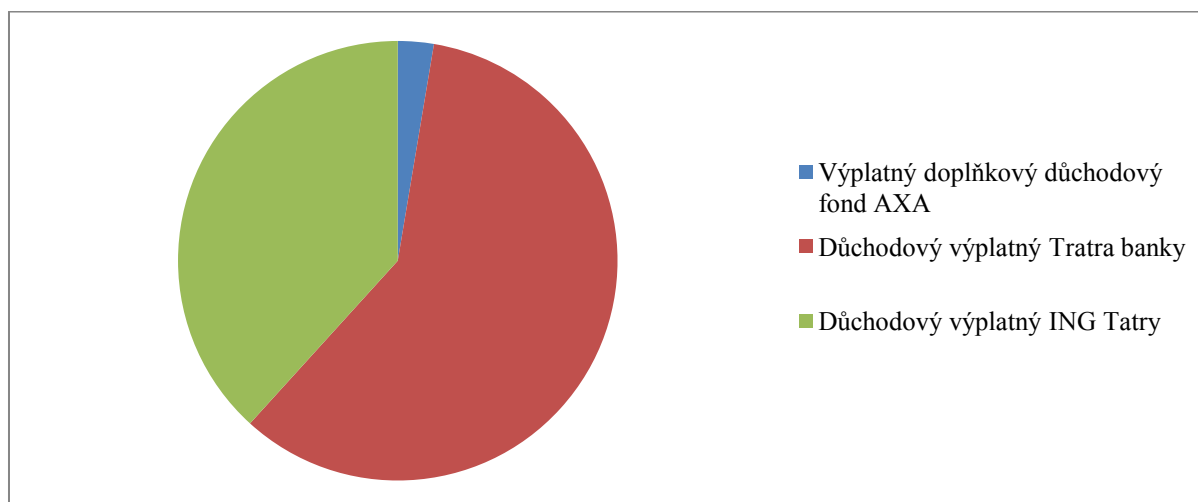
Graf 4.1 Velikost čisté hodnoty majetku příspěvkového doplňkového fondu ¹⁰

Zdroj: NBS

Na základě Grafu. 4.2 lze konstatovat, že největší objem majetku má výplatný fond Tatra banky (20 120 756) a dále výplatný fond ING Tatra-Sympatia.

Graf 4.2 Velikost čisté hodnoty majetku vyváženého doplňkového fondu

Zdroj: NBS

V Tab. 4.22 je zobrazeno zhodnocení důchodových správcovských fondů v roce 2012. Nejvíce výnosné jsou v roce 2012 fondy Stabilita, jejichž výnosnost dosahuje výše 10,4 %. Naopak největší počet účastníků (284 322) má v roce 2012 ING Tatra-Sympatia s výnosností 7,3 %.

¹⁰ Podrobný přehled příspěvkových doplňkových fondů je v Příloze č. 4.

Tab. 4. 22 Zhodnocení a počet účastníků důchodových správcovských fondů na Slovensku v roce 2012

DDS	Výnosnost důchodových správcovských fondů v roce 2012	Celkový počet účastníků doplňkového důchodového spoření
Axa, d.d.s., a.s.	6,30%	121 230
DDS Tatra banky, a.s.	5,50%	190 718
ING Tatry-Sympatia, d.d.s., a.s.	7,30%	284 322
Stabilita, d.d.s., a.s.	10,40%	135 308

Zdroj: MPSVR

4.3 Makroekonomické údaje důchodového systému v ČR a SR

V kapitole věnované makroekonomickým údajům o důchodovém systému v České republice a na Slovensku je porovnán vývoj jednotlivých predikovaných ukazatelů v letech 2010 - 2060. Mezi ukazatele je zařazen vývoj populace z hlediska celkového počtu, ale i z hlediska počtu pracujících či osob starších 65 let. Pozornost je také věnována počtu poplatníků či zaměstnaných. Dále je posuzována predikce vývoje celkových výdajů na penze či velikost vybraných příspěvků. V závěru je predikován vývoj veřejných penzí k GDP. Tento poměr je stanoven jako součet následujících ukazatelů – dependency ratio, coverage ratio, employment ratio, benefit ratio, labour intensity a residual.

4.3.1 Makroekonomické údaje v České republice

V dlouhodobém časovém horizontu je očekáván růst nákladů spojených se stárnutím. Příkladem může být rok 2014, kdy předpokládaná výše dluhu má dosahovat 48,1 %. Na základě Tab. 4.21 lze očekávat v letech 2020 – 2050 mírný nárůst počtu českých obyvatel o 0,2 – 0,3 mil. Naopak v roce 2060 lze očekávat obdobnou velikost populace, jak tomu bylo v roce 2010. V predikci vývoje počtu obyvatelstva je možné zaznamenat změny ve struktuře obyvatelstva. Na počátku sledovaného období vývoje populace převažoval počet ekonomicky aktivního obyvatelstva (65 – 70 %). Avšak na základě predikce (v roce 2060) lze očekávat o polovinu větší nárůst počtu osob starších 65 let, naopak v tomto období je možné zaznamenat snížení počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva o 15 %.

Tab. 4.23 Předpověď vývoje populace v České republice

	2010	2020	2030	2040	2050	2060
Populace (v mil.)	10,5	10,8	10,8	10,7	10,7	10,5
Pracující populace 15-64 (% populace)	70,3	64,5	64,0	61,6	57,1	55,8
Starší občané 65+ (% populace)	15,4	19,8	22,1	25,1	28,8	30,6

Zdroj: The 2012 Ageing Report

Na základě Tab. 4.24 lze očekávat téměř o polovinu větší nárůst počtu osob ve věku 65+ ve sledovaném období 2010 – 2060. Důkazem je i klesající poměr počtu důchodců a počtu osob ve věku 65+. V tomto sledovaném období je také možné očekávat pokles jak počtu

poplatníků, tak i počet zaměstnaných. Velikost těchto kategorií je téměř podobná, proto hodnota jejich vzájemného poměru je jedna. Dále je také možné zaznamenat pokles počtu poplatníků na počet důchodců. V roce 2010 bylo 1,8 poplatníka na jednoho důchodce a v roce 2060 je očekáváno pouze 1,3 poplatníka sociálního pojištění na jednoho důchodce.

Tab. 4.24 Predikce vývoje a poměr penzistů a poplatníků na Slovensku v letech 2010 - 2060

	2010	2020	2030	2040	2050	2060
Počet důchodců (v tis.)	2834,6	2877,5	2998,7	3112,4	3275,4	3309,8
Počet osob ve věku 65+ (v tis.)	1616,9	2144,8	2395,2	2695,4	3074,2	3200,6
I. Poměr	1,8	1,3	1,3	1,2	1,1	1,0
Počet poplatníků (v tis.)	5003,7	4890,7	4805,2	4685,7	4462,2	4259,8
Zaměstnaní (v tis.)	4888,1	4884,8	4799,4	4680,0	4456,8	4254,6
II. Poměr	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
III. Počet poplatníků/počet důchodců	1,8	1,7	1,6	1,5	1,4	1,3

Zdroj: The 2012 Ageing Report

V horizontu 50 let je také možné předpokládat nárůst veřejných penzijních výdajů téměř o 3 % GDP dle Tab. 4.25. Příznivý není ani vývoj celkových penzijních příspěvků, u kterého je očekáván od roku 2030 konstantní vývoj ve výši 9,3 % GDP.

Tab. 4.25 Predikce vývoje penzijních výdajů a příspěvků v České republice v letech 2010 - 2060

	2010	2020	2030	2040	2050	2060
Veřejné penzijní výdaje (% GDP)	9,1	8,7	8,9	9,7	11,0	11,8
Celkové penzijní příspěvky (% GDP)	9,1	9,2	9,3	9,3	9,3	9,3

Zdroj: The 2012 Ageing Report

V následující Tab. 4.26 jsou vypočítány základní faktory *ovlivňující výši veřejných penzijních výdajů*. Základním ukazatelem je poměr veřejné penze k GDP, který je stanoven jako součet zbývajících ukazatelů. V období 2010 – 2060 lze zaznamenat kolísající vývoj daného ukazatele. Během let 2010 – 2020 je očekávána i záporná hodnota (- 0,4 %). Kladným ukazatelem po celé sledované období je pouze ukazatel dependency ratio, který představuje poměr populace 65+ a populace 20 – 64. Kladné hodnoty tohoto ukazatele způsobuje především zvyšující se poměr starších občanů.

Tab. 4.26 Predikce vývoje faktorů ovlivňující veřejné penzijní výdaje v České republice mezi lety 2010 - 2060

	2010-2020	2020-2030	2030-2040	2040-2050	2050-2060	2010-2060
Veřejné penze k GDP	-0,4	0,2	0,8	1,4	0,8	2,7
Dependency ratio	3,2	1,2	1,5	2,3	1,1	9,3
Coverage ratio	-2,2	-0,6	-0,7	-0,8	-0,3	-4,6
Employment ratio	-0,3	0,0	0,1	-0,2	-0,1	-0,6
Benefit ratio	-0,6	-0,3	0,2	0,3	0,1	-0,2
Labour intensity	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Residual	-0,5	-0,1	-0,3	-0,2	0,0	-1,1

Zdroj: The 2012 Ageing Report

4.3.2 Makroekonomické údaje na Slovensku

Slovenský vládní dluh dosahoval v roce 2011 43,3 % GDP. Pro rok 2014 je *očekáván nárůst vládního dluhu* na 55,9 % GDP. V Tab. 4.27 je zobrazen vývoj základních údajů o populaci. V roce 2010 občané starších 65 let tvořili pouze 12,3 % populace, ovšem v roce 2060 je na základě predikce očekáváno, že občané tohoto věku budou tvořit 33,5 % populace. Tento jev je doprovázen snižujícím se počtem pracujících obyvatelstva na celkové populaci. Zatímco v roce 2010 bylo do této kategorie zařazeno okolo 70 % obyvatelstva, v roce 2060 bude tvořit pracující obyvatelstvo pouze 50 % občanů Slovenské republiky.

Tab. 4.27 Předpověď vývoje populace na Slovensku

	2010	2020	2030	2040	2050	2060
Populace (v mil.)	5,4	5,6	5,6	5,5	5,3	5,1
Pracující populace 15-64 (% populace)	72,4	68,0	65,5	63,2	57,4	54,1
Populace nad 65 let (% populace)	12,3	16,4	20,7	24,4	29,9	33,5

Zdroj: County fitch

Ve sledovaném období je předpokládán nárůst počtu osob v důchodovém věku téměř o 1 mil. občanů Slovenska. Počet osob ve věku 65+ se neustále přibližuje k celkovému počtu důchodců a to je také důvodem poklesu jejich vzájemného poměru ze 1,9 na 1,3 ve sledovaném období. Na Slovensku je více zaměstnaných osob než poplatníků a jejich vzájemný poměr ve všech obdobích dosahuje hodnoty 0,9. Významným ukazatelem je počet poplatníků na celkový počet osob v důchodovém věku. Zatímco v roce 2010 bylo 1,6 poplatníka na jednoho důchodce tak, v roce 2060 lze očekávat, že tento poměr nebude dosahovat ani hodnoty 1.

Tab. 4.28 Predikce vývoje a poměr penzistů a poplatníků na Slovensku v letech 2010 - 2060

	2010	2020	2030	2040	2050	2060
Počet důchodců (v tis.)	1289,4	1473,1	1739,1	1977,7	2150,8	2164,2
Počet osob ve věku 65+ (v tis.)	669,5	913,8	1155,7	1332,3	1590,3	1710,3
Poměr	1,9	1,6	1,5	1,5	1,4	1,3
Počet poplatníků (v tis.)	2113,5	2144,9	2146,7	1977,2	1752,5	1602,0
Zaměstnaní (v tis.)	2330,3	2363,9	2365,0	2178,8	1931,5	1765,6
Poměr	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Počet poplatníků/počet důchodců	1,6	1,5	1,2	1,0	0,8	0,7

Zdroj: County fitch

Ve sledovaném období lze zaznamenat nárůst veřejných penzijních výdajů o 5 % GDP. Ovšem podobný nárůst již není zaznamenán na straně penzijních příjmů, jejichž předpokládaná výše je od roku 2020 konstantní ve výšce 6,1 % GDP.

Tab. 4.29 Predikce vývoje penzijních výdajů a příspěvků na Slovensku v letech 2010 - 2060

	2010	2020	2030	2040	2050	2060
Veřejné penzijní výdaje (% GDP)	8,0	8,6	9,5	10,6	12,2	13,2
Celkové penzijní příspěvky (% GDP)	6,0	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1

Zdroj: County fitche

V následující Tab. 4.30 jsou vypočítány základní faktory ovlivňující výši veřejných penzijních výdajů. Základním ukazatelem jsou veřejné penze k GDP, který je stanoven jako součet zbývajících ukazatelů. Ukazatel má kolísající charakter v predikovaném období. Nejvyšších hodnot dosahuje v období 2040 – 2050, kdy poměr veřejných penzí k GDP je ve výši 1,6 procentního bodu z GDP.

Tab. 4.30 Predikce vývoje faktorů ovlivňující veřejné penzijní výdaje mezi lety 2010 - 2060

	2010-2020	2020-2030	2030-2040	2040-2050	2050-2060	2010-2060
Veřejné penze k GDP	0,6	0,9	1,1	1,6	1,0	5,2
Veřejné penze k GDP	2,8	2,8	1,9	3,5	2,4	13,5
Dependency ratio	-1,4	-0,6	-0,1	-1,0	-0,8	-3,9
Coverage ratio	-0,2	-0,4	0,4	0,0	-0,3	-0,5
Employment ratio	-0,3	-0,6	-0,9	-0,7	-0,3	-2,8
Benefit ratio	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Labour intensity	-0,3	-0,2	-0,1	-0,3	-0,1	-1,0

Zdroj: County fitche

4.3.3 Srovnání makroekonomických údajů ve vybraných zemích

Větší míra vládního deficitu očekávaná v roce 2014 je na Slovensku a to ve výši 55,8 %. Naopak v ČR by měl tento deficit činit 48,1 %. Slovenská republika má o polovinu méně obyvatel (5,4 mil.) než je tomu v České republice (10,5 mil.). Ovšem struktura vývoje populace v následujících 50 letech je v obou zemích shodná. Do budoucna je očekáván pokles pracujícího obyvatelstva (15 – 65 let) ze zhruba 70 % na 55 % z celkové populace. Na druhé straně je předpokládán nárůst počtu osob starších 65 let z 15 % na 30 % z celkové velikosti populace. V obou zemích je také předpokládán pokles poplatníků sociálního pojištění. Při posouzení poměru počtu osob v důchodovém věku a počtu poplatníků má pozitivní předpoklad spíše ČR. Není předpokládáno, že by výsledná hodnota daného poměru v ČR poklesla pod hranici 1. Naopak na Slovensku predikovaná hodnota je na hranici 1 již v roce 2040 a v následujících letech dochází k jejímu poklesu pod tuto hranici.

V obou zemích je také zaznamenán růst očekávaných výdajů na penze. Výdaje na Slovensku by měly činit v roce 2060 13,5 % GDP, naopak v ČR pouze 11,8 %. Hodnocené země mají také obdobný vývoj penzijních příspěvků, tedy předpoklad konstantní výše příspěvků ve sledovaném období. Při porovnání průměrné hodnoty penzí k GDP je v ČR předpokládáno nižší zatížení (0,044 procent. bodu) než na Slovensku (0,104 procent. bodu).

4.4 Politická rizika související se zavedením penzijní reformy

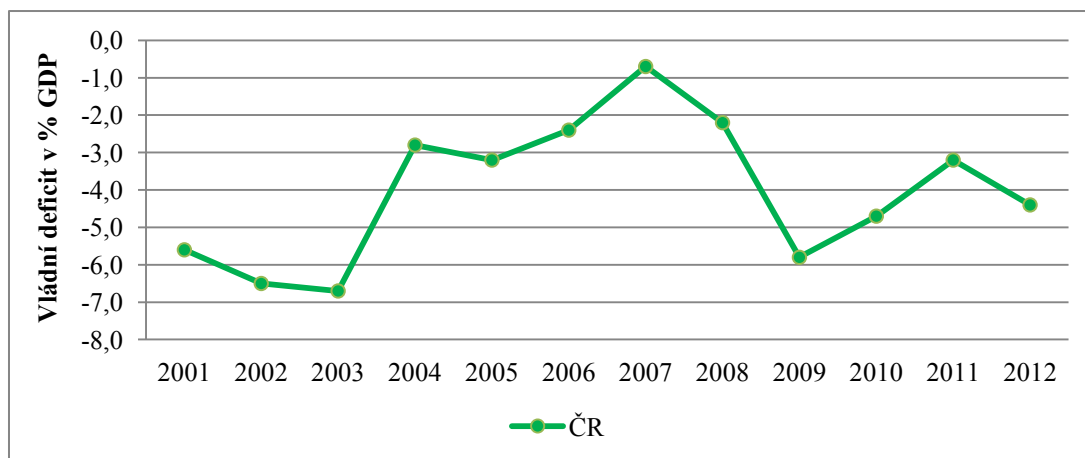
Vysoká nedůvěra českých občanů v reformovaný důchodový systém a dosavadní opatrné nakládání penzijních společností se vklady od svých klientů je především spojeno s nestabilní politickou situací v zemi a rozlišnými pohledy českých zákonodárců na penzijní systém v ČR. Důchodová reforma na Slovensku se také neobešla bez zásahů zákonodárců. Negativní dopad na vnímání důchodové reformy v ČR a SR má i situace v penzijních systémech Maďarska a Polska, která je popsána v podkapitolách 4.4.3 a 4.4.4.

4.4.1 Česká republika

Již v létě roku 2013, kdy bylo zřejmé, že do II. pilíře vstoupil jen zlomek očekávaného počtu účastníků, exministr financí Miroslav Kalousek navrhoval *novelu zákona o důchodovém spoření*. V rámci novely mělo být umožněno účastníkům důchodového spoření z II. pilíře do 5 let vystoupit. Cílem bylo zatraktivnit II. pilíř pro občany. Další prosazovanou změnou bylo prodloužení věku stanoveného jako hranice vstupu do II. pilíře. Původní věková hranice 35 let se měla prodloužit o 5 let na věkovou hranici 40 let. Čerpání peněžních prostředků je možné, pokud účastník důchodového spoření splní věkovou hranici odchodu do důchodu a odpracuje stanovený počet let. Cílem novely bylo umožnit čerpání důchodů z II. pilíře pouze při splnění podmínky dosažení důchodového věku. Přípravovaná novela nebyla Parlamentem schválena.

Možné *pohledy na fungování důchodového systému* se objevovaly i ve volebních programech jednotlivých politických stran při volbách na podzim 2013. Záměrem strany ODS nebylo II. pilíř zrušit, ale pouze zatraktivnit jednotlivé fondy. Další politickou stranou, jejímž cílem nebylo zrušit II. pilíř, byla TOP 09. Tato politická strana prosazovala úpravy daného pilíře. Především zavedení povinného vstupu do II. pilíře či snadnější čerpání peněžních prostředků z II. pilíře při dědictví. Také hnutí ANO 2011 neprosazovalo ve svém volebním programu zrušení II. pilíře. Vstoupit do II. pilíře by mohl každý. Jejich cílem bylo zavedení povinného vstupu při prvotním vstupu na pracovní trhy. Na druhou stranu také prosazovali umožnění z tohoto pilíře vystoupit. Ve volebním programu hnutí se objevilo i zavedení minimálního důchodu či posílení zásluhovosti v I. pilíři. Naopak strana ČSSD ve svém volebním programu prosazovala zrušení II. pilíře a podporu spoření občanů ve třetím pilíři. I strana KSČM prosazovala ve svém volebním programu zrušení II. pilíře a přenesení veškeré zodpovědnosti za důchody na průběžný systém.

Graf 4.3 Vládní deficit v České republice (v % GDP)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

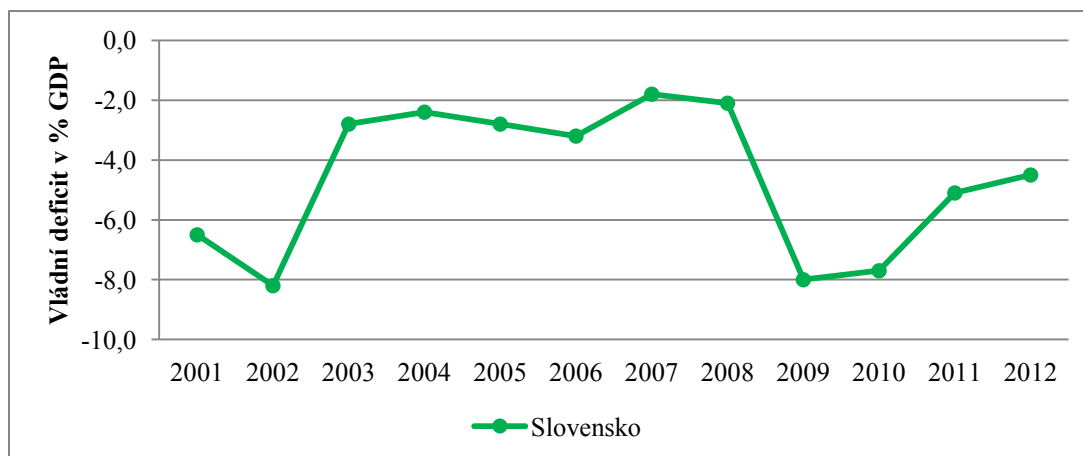
Přestože důchodová reforma je platná v České republice od 1. 1. 2013, tak se ve vládním prohlášení nové vládní koalice ze dne 12. února 2014 objevuje záměr vytvoření odborné komise pro ukončení II. pilíře. Cílem komise má být dále vytvoření návrhů řešení nového fungování penzijního systému, které by bylo platné od roku 2017. Od roku 2016 se předpokládá zrušení důchodové spoření při zachování vlastnických práv účastníků. Otázkou ovšem zůstává, zda nemůže dojít k obdobné situaci jako v Maďarsku a Polsku a majetek penzijních společností nebude zestátněn. Na základě tohoto prohlášení má být také změněna valorizace důchodů. Valorizace součtem 1/3 indexu spotřebitelských cen a 1/3 růstu reálné mzdy má být od roku 2015 opět nahrazena původním součtem 100 % nárůstem spotřebitelských cen a 1/3 nárůstu reálné mzdy.

4.4.2 Slovensko

Do poloviny roku 2014 má být na Slovensku realizován Národní program reforem SR 2011. V rámci tohoto programu je upravena i oblast veřejných financí, jejíž součástí je i důchodová reforma.

Od roku 2011 dochází ke změnám v oblasti důchodového pojištění. V roce 2011 nevzniká nově nárok na předčasný důchod, pokud pojištěnec je ke dni vzniku nároku zaměstnán či je osobou samostatně výdělečně činnou. Do roku 2017 probíhá valorizace důchodu na základě pevné částky (určené procentem) závislé na meziročním růstu průměrné měsíční mzdy a spotřebitelských cen a také na průměrné výši starobního důchodu. Od roku 2018 bude valorizace probíhat na základě procenta meziročního růstu spotřebitelských cen. Od roku 2017 bude také střední věk odchodu do důchodu navázán na střední délku života. Tedy od tohoto roku by k současné věkové hranici 62 let bylo každý rok připočítáváno 45 – 50 dní (v roce 2040 bude věková hranice 65 let).

Graf 4.4 Vládní deficit na Slovensku (v % GDP)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Od roku 2012 dochází ke změnám ve fungování II. pilíře. Účastníci nově zařazení na pracovní trh automaticky vstupují i do II. pilíře a mají nárok na vystoupení do 730 dnů. Minimální doba pojištění je snížena z 15 let na 10 let (zavedeno v listopadu 2011). Dále dochází k přejmenování důchodových fondů a nově vzniká dluhopisový (dříve konzervativní) důchodový fond, smíšený (dříve vyvážený) důchodový fond, akciový (dříve růstový) důchodový fond a nově je zaveden indexový důchodový fond. Od roku 2012 dochází k další úpravě důchodových fondů. V podstatě existuje pouze garantovaný a negarantovaný fond. Ostatní fondy existují na základě úvahy penzijních společností. U smíšeného a akciového fondu dochází ke zrušení garantované nuly, která byla platná dříve. Od roku 2012 je garantovaný nezáporný výnos pouze u dluhopisového důchodový fond. Dále dochází ke snížení příspěvků na 4 % z původních 9 %. Spořitel má právo k těmto procentům dobrovolně připlácet další prostředky. Je předpokládán od roku 2017 opětovné postupné zvyšování těchto odvodů o 0,25 % (v roce 2024 6%). V období od 1. 9. 2012 do 31. 1. 2013 je ve II. pilíři umožněn vstup i výstup ze systému. Je také zrušena podmínka automatického vstupu do II. pilíře při prvotním vstupu na pracovní trh.

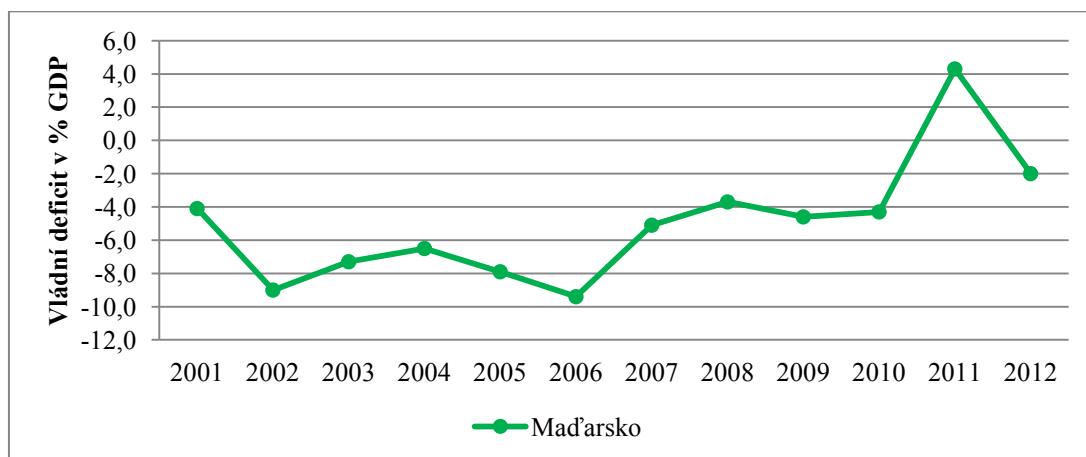
Změny v oblasti III. pilíře od roku 2014. V tomto roce dojde k obnovení daňového zvýhodnění doplňkového důchodového pojištění. Podmínkou pro výplatu starobního důchodu je nově přiznání důchodu a řádného důchodového věku a je zrušena podmínka minimálně 10 let spořit v tomto pilíři. Od roku 2014 se významně také snižují poplatky.

4.4.3 Maďarsko

Vysoká účast ve II. pilíře a působením finanční krize ve světě mají negativní dopad na veřejný rozpočet v Maďarsku. Maďarsko začíná pociťovat nedostatek finančních prostředků v rozpočtu kvůli odlivu prostředků z penzijního účtu do soukromého sektoru.

V listopadu roku 2010 schválila maďarská vláda opatření, jichž cílem jsou značné změny důchodového systému. Změny se týkají především *omezení soukromého pilíře*. V pilíři je zhruba 3 miliony účastníků. Záměrem vlády je převod těchto účastníků do I. pilíře, což by zabezpečilo fungování I. pilíře do budoucna a došlo by k omezení prohlubování deficitu veřejného dluhu, který dosahoval výše 80 % GDP. Vláda tímto krokem získá do státního rozpočtu zhruba 265 mld. Kč.

Graf 4.5 Vládní deficit v Maďarsku (v % GDP)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Účastníci mají možnost volby do 31. 1. 2011., zda odejdou z II. pilíře či zůstanou jeho účastníky. Po tomto datu automaticky přecházejí peněžní prostředky do I. pilíře, pokud účastníci nevyjádří svůj nesouhlas. Takový účastník se ocitne v situaci jako by nikdy ve II. pilíři nebyl, ale zůstane mu nárok na státní důchod. V opačném případě se účastník II. pilíře vystavuje nebezpečí změny dosavadních podmínek fungování II. pilíře, které jsou nastaveny nepříznivým způsobem a pro většinu střadatelů zcela nevýhodný. Účastník ztrácí nárok na výplatu státního důchodu a jsou mu strženy veškeré příspěvky od státu a zaměstnavatelů. Zůstane-li občan ve II. pilíři výše jeho důchodu se sníží zhruba o 70 %.

Výsledkem změn v důchodovém systému v Maďarsku není zrušení II. pilíře ani jeho zestátnění. Maďarská vláda ovšem nastavila takové podmínky fungování II. pilíře, které nejsou pro občany v žádném případě příznivé a dosáhla tak převodu 265 mld. Kč do státního rozpočtu a opuštění II. pilíře střadateli (z 3 mil. zůstává pouze několik desítek tisíc).

4.4.4 Polsko

Jak již bylo zmíněno, v Polsku je důchodová reforma zavedena od roku 1999. Důchodový systém se skládá ze tří pilířů. Do I. pilíře (Fondu sociálního pojištění), který je spravován státní Sociální pojišťovnou, je odváděno 12 % ze mzdy zaměstnance. Do II. pilíře spravovaného soukromými Otevřenými penzijními fondy je odváděno dále 7,3 %. Třetí pilíř nabízí investiční programy, které nejsou velmi populární. Povinný vstup je pro občany narozené po roce 1968 a dobrovolný vstup je umožněn ostatním občanům.

První požadavky na změny důchodového systému se objevují v roce 2009, kdy do důchodu odcházejí ženy narozené v roce 1949 a jejich výše důchodu vázaná na II. pilíř je neadekvátní. Díky tomu je přijata novela zákona, která umožňuje občanům narozeným v letech 1949 – 1968 vystoupit z II. pilíře a převést své prostředky do I. pilíře.

V roce 2011 vstoupil v platnost nový zákon, který přináší nové změny do důchodového systému. Dochází ke snížení sazeb odvodů. Do II. pilíře je nově odváděno 2,3 % místo 7,3 % z hrubé mzdy. Také vzniká *nový podúčt I. pilíře*, do kterého je odváděno zbylých 5 %. V tomto zákoně je předpokládáno, že od roku 2013 bude docházet k postupnému nárůstu sazeb do II. pilíře až do výše 3,5 % (v roce 2017) a úměrnému poklesu odvodů na podúčt. Důvodem tohoto opatření a převedení části prostředků z II. pilíře do I. pilíře (podúčt) je snížení polského rozpočtového deficitu.

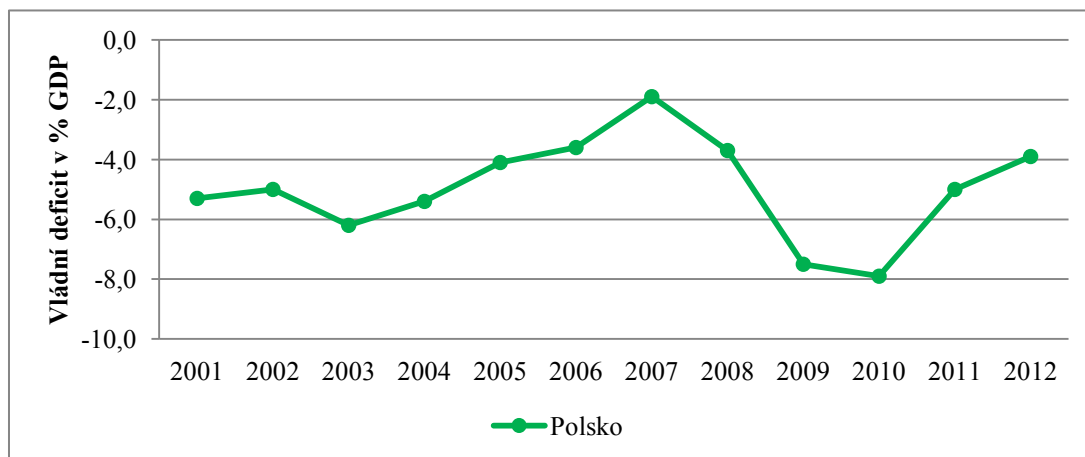
Další z významných změn přichází v roce 2012. V tomto roce je přijat zákon, na základě kterého od roku 2013 dochází k *postupnému nárůstu důchodového věku*. U mužů se do roku 2020 postupně změní důchodový věk z 65 let na 67 let. U žen se do roku 2040 změní důchodový věk z 60 let na 67 let. Důvodem je snížení tlaku na státní rozpočet a motivace starších občanů zůstat v zaměstnání. Tímto zákonem je také zaveden předčasný odchod do důchodu s částečným důchodem, který do roku 2012 nebyl možný.

Otázka sjednocení důchodového věku byla řešena v Polsku již v minulosti. V roce 2007 poukazoval polský ombudsman na diskriminaci pohlaví, díky *rozlišnému důchodovému věku mužů a žen*. To vedlo k nižším důchodům žen, díky odlišné délce doby spoření. Ústavní soud v roce 2010 vydává rozhodnutí, ve kterém popírá diskriminaci a poukazuje na další aspekty ovlivňující výši důchodu žen. O dva roky později, ale jak již bylo zmíněno, dochází k zavádění pravidel k postupnému sjednocení důchodového věku.

Poslední změny v polském důchodovém systému probíhají od poloviny roku 2013 a významně ovlivňují existenci celého důchodového systému. V roce 1999 byl zaveden v Polsku II. pilíř, který měl zabezpečit do budoucna vyšší důchody. To se ovšem nestalo

a pouze se prohloubil rozpočtový dluh země. Do konce roku 2012 činily náklady související s II. pilířem 66,7 mld. EUR, což představuje 30 % veřejného dluhu a okolo 17,5 % GDP.

Graf 4.6 Vládní deficit v Polsku (v % GDP)

Zdroj: Prostat, vlastní zpracování

V rámci těchto změn stát odebere otevřeným penzijním fondům veškeré státní dluhopisy v hodnotě zhruba 730 mld. korun, které zlikviduje. Důsledkem bude odebrání poloviny majetku fondů a snížení rozpočtového dluhu, jelikož by tyto úspory měly přinést okolo 210 mld. korun. Dále je také záměrem státu vyvést část střadatelů z II. pilíře. V průběhu roku 2014 dostanou střadatelé na výběr, zda zůstanou ve II. pilíři či budou automaticky vyvedeni do I. pilíře, což by mělo vést k dalšímu snížení nákladů spojených s druhým pilířem.

Vláda dále také výrazným způsobem mění způsob fungování II. pilíře. Otevřené penzijní fondy jsou kritizovány především za vysoké provize, které od zavedení reformy činily zhruba 102 mld. korun. Na základě zprávy polského Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva financí jsou navrženy tři možné reformy tohoto pilíře. V první variantě by došlo k převedení státních dluhopisů z II. pilíře do I. pilíře a následně by došlo k omezení investic OFE. Převedené dluhopisy by byly připsány na podúčty v rámci I. pilíře. Výsledkem by mělo být snížení veřejného dluhu o 11 %. Druhá varianta spočívá v dobrovolnosti vstupu do II. pilíře. Stávající účastníci získají 3 měsíční lhůtu, během které musejí v písemné podobě informovat Sociální pojišťovnu, že zůstávají ve II. pilíři. V opačném případě jsou jejich prostředky automaticky převedeny na podúčty. Noví účastníci pracovního trhu mají právo rozhodnout se, zda do II. pilíře vstoupí. Třetí varianta je podobná druhé s rozdílem, že účastníkům zůstávajícím ve II. pilíři se zvýší odvodová sazba o 2 %.

Od 4. února 2014 musejí OFE investovat minimálně ve výši 75 % svých vkladů do vlastnického podílu bez ohledu na věk a ochotu riskovat svých klientů. OFE budou také moci zapůjčovat kapitál, což dříve nebylo možné. Ovšem také přichází zákaz jakýmkoliv způsobem provádět reklamu otevřeným podílovým fondům.

4.5 Konečné shrnutí

Smyslem penzijní reformy je úprava současného důchodového systému a zajištění jeho dlouhodobého charakteru s cílem zabezpečit občany na stáří a zamezit zvyšujícímu se negativnímu dopadu na zadluženost státního rozpočtu. V České a Slovenské republice dochází v rámci důchodové reformy k transformaci dvoupilířového systému na třípilířový systém, kdy část odvodů určených do státního rozpočtu je vyvedena do soukromého pilíře.

4.5.1 Základní charakteristika penzijní reformy a státního důchodu v ČR a SR

Reforma penzijního systému v České republice je zavedena v roce 2013. O rok dříve jí předcházela tzv. malá důchodová reforma upravující I. pilíř. Obdobně jako na Slovensku je vstup do II. pilíře pro občany do 35 let dobrovolný, ale výstup již není možný. Je-li slovenský občan pouze v I. pilíři odvádí do státního rozpočtu 28 % ze mzdy. Pokud vstoupí do II. pilíře jsou z 28 % vyvedena 3 % na jeho individuální účet u dané penzijní společnosti. Na rozdíl od Slovenska je povinností českých občanů odvádět samostatně na tento účet další 2 % ze své mzdy. Průměrná velikost důchodu v České republice činí 390,19 EUR. V Česku žije okolo 10 mil. obyvatel a k 30. 9. 2013 vstoupilo do II. pilíře 72 255 českých občanů.

Slovenská důchodová reforma byla zavedena v roce 2005. O rok dříve jí předcházela reforma státního pilíře (I. pilíře). Vstup do II. pilíře je pro občany do 35 let dobrovolný, ale výstup již není možný. Je-li slovenský občan pouze v I. pilíři odvádí do státního rozpočtu 18 % ze mzdy. Pokud vstoupí do II. pilíře jsou z 18 % vyvedena 4 % na jeho individuální účet u dané důchodové správcovské společnosti. Průměrná velikost důchodu na Slovensku činí 390,19 EUR. Slovenská republika má okolo 5 mil. obyvatel a k 30. 9. 2013 vstoupilo do II. pilíře 1 445 987 slovenských občanů.

Státní starobní důchody jsou vypláceny z I. pilíře. Pro získání nároků na starobní důchod musejí občané v obou zemích splnit dvě zákonné podmínky. První z nich je potřebná délka pojištění, která v ČR je ve výši 30 v roce 2014 a na Slovensku je minimálně 10 let. Druhou podmínkou je dosažení důchodového věku. Zatímco na Slovensku je tento věk jednotný pro muže i ženy a činí 62 let, tak v ČR se postupně zatím sjednocuje a každý rok se mění.

Na modelovém příkladu je znázorněn způsob výpočtu starobního důchodu. Při výpočtu je předpokládán průměrný měsíční příjem odpovídající průměrné mzdě v ČR a na Slovensku. V České republice se k výpočtu používají příjmy po roce 1986 a na Slovensku po roce 1984. Na základě výpočtu český občan při odchodu do důchodu v roce 2014 má nárok na výplatu měsíční dávky ve výši 343 EUR a slovenský občan má nárok na důchod ve výši 359 EUR.

4.5.2 Soukromé zabezpečení finančních prostředků na stáří v ČR a SR

K soukromému zabezpečení na stáří jsou řazeny finanční prostředky z II. pilíře a III. pilíře. *Druhý pilíř* je porovnáván na základě základních charakteristik, které jsou uvedeny výše. Dále jsou hodnoceny jednotlivé investiční strategie důchodových fondů. Na základě propočtů je zjištěna očekávaná zhodnocení českých důchodových fondů po odpočtu nákladů a to v důchodovém fondu státních dluhopisů o 1,79 %, v konzervativním důchodovém fondu o 2,26 %, ve vyváženém důchodovém fondu o 5,14 % a v dynamickém důchodovém fondu o 8 %. Předpokládané zhodnocení slovenských důchodových fondů je ve výši 1,24 % u dluhopisového garantovaného fondu, 6,41 % u smíšeného negarantovaného fondu, 9,61 % u akciového negarantovaného fondu a 10,52 % u indexového negarantovaného fondu.

V České republice *struktura portfolia* jednotlivých důchodových společností neodpovídá možnostem, které těmto společnostem umožňuje stát. Vlivem politických záměrů penzijní společnosti ukládají své prostředky na běžných či termínovaných účtech a v ojedinělých případech tyto prostředky jsou investovány do státních dluhopisů. Proto skutečná výnosnost v České republice nedosahuje 1 % (u dynamického důchodového fondu) nebo je u ostatních fondů záporná.

Na Slovensku je situace příznivější. Struktura jednotlivých důchodových fondů je rozmanitější a důchodové správcovské společnosti investují do široké škály finančních produktů. Dluhopisový garantovaný fond přesahuje své očekávané zhodnocení, ale smíšené, akciové a indexové negarantované fondy jsou pod hranicí očekávané výnosnosti.

Porovnávány jsou také výše důchodů podle ročníků narození 1950, 1965, 1980 a 1995. Pro výpočet je zvolena průměrná měsíční mzda ve výši 857 EUR (přibližující se průměru v obou zemích) a její 0,5 násobek ve výši 428 EUR a 1,5 násobek ve výši 1 285 EUR. V rámci jednotlivých ročníků jsou zohledňovány 3 typy výnosů 2,5 %, 4,5 %, 6,5 % odpovídající jednotlivým strategiím v České republice a na Slovensku. Na základě této komparace lze konstatovat, že na Slovensku existují větší rozdíly mezi důchody vyplácenými pouze z prvního pilíře a důchody vyplácené z obou těchto pilířů. Na Slovensku

lze doporučit všem sledovaným ročníkům vstoupit do II. pilíře. Jiná situace je v České republice, kdy je možné doporučit vstup do II. pilíře od ročníků narození 1965 a průměrné mzdy 857 EUR. Z analýzy vyplývá, že nepříznivější podmínky pro vhodné zabezpečení na stáří mají mladší generace, které mají dostatečně dlouhý investiční horizont.

I III. pilíř má stále významnou pozici v obou důchodových systémech. V České republice je evidováno v roce 2013 okolo 5 mil. účastníků a fondy spravuje 10 společností. Na Slovensku je zde okolo 650 tis. účastníků a spravují je 4 společnosti.

4.5.3 Politická rizika a možný budoucí vývoj důchodového systému v ČR a SR

Důchodová reforma je velmi ovlivňována politickými riziky. V ČR, ačkoliv je reforma zavedena od 1. 1. 2013, se v programu vlády objevuje bod týkající se zrušení II. pilíře. Na Slovensku je důchodová reforma zavedena od roku 2005 a v roce 2012 prošla výraznějšími změnami, kdy je například upravena výše odvodů ze mzdy do II. pilíře. Příznivá situace není ani v Maďarsku či Polsku kvůli prohlubování se deficitu veřejných rozpočtů. Jedním z důvodů nedostatečných finančních prostředků je právě vyvedení části příjmu z důchodového systému do soukromého sektoru. V Maďarsku jsou nastaveny nepříznivé podmínky fungování II. pilíře, které vedou v podstatě ke zrušení tohoto pilíře. Také polská vláda výrazně mění způsob fungování II. pilíř. V rámci těchto změn jsou penzijním fondům odebrány veškeré státní dluhopisy, které jsou následně zlikvidovány. Fungování důchodového systému založeného na třech pilířích je ve sledovaných zemích spojeno s řadou změn souvisejících s vývojem politické a ekonomické situace ve světě i v dané zemi.

Otázkou zůstává, jak by měl důchodový systém v České republice fungovat do budoucna. Jednou z možností je zachování současného třípilířového systému. V rámci třípilířového systému by byl vstup do II. pilíře povinný pro všechny nově vstupující na pracovní trh a dobrovolný pro ostatní občany. Úkolem vlády dané země by bylo zabezpečit dostatečné finanční zdroje do státního rozpočtu, které pokryjí ztráty z vyvedených finančních prostředků. Druhou a v současné době pravděpodobnější možností je zrušení II. pilíře a zatraktivnění podmínek fungování důchodových fondů III. pilíře, kterým občané neustále věří.

Nakonec je nutné konstatovat, že cílem každého občana by mělo být naučit se vhodně zhodnocovat svůj majetek. Správné hospodaření s majetkem umožní lidem vytvořit si dostatečnou finanční rezervu, která je společně s vypláceným důchodem dostatečně zabezpečí ve stáří.

5 Závěr

Důchodové reformy jsou zaváděny v Evropě od 90. let. Ve Švédsku je předpokládáno plné začlenění reformních kroků do důchodového systému až v roce 2015. Naopak maďarský a polský důchodový systém prošel řadou změn, které vedly téměř k zrušení II. pilíře. Změny v důchodovém systému nejsou výjimkou ani na Slovensku. V rámci reformy došlo k úpravě dobrovolnosti vstupu do II. pilíře nebo ke změně odvodů do důchodového systému. Reforma důchodového systému v České republice je nejmladší, jelikož byla zavedena v roce 2013. I v tomto reformovaném důchodovém systému se v budoucnu očekávají změny.

Cílem diplomové práce bylo porovnání důchodových reforem v České republice a na Slovensku. V souladu s cílem práce byla diplomová práce rozdělena do pěti částí včetně úvodu a závěru.

Ve druhé kapitole byla uvedena teoretická východiska důchodového pojištění. V kapitole byly charakterizovány jednotlivé důchodové systémy a vyplácené dávky z nich. Dále zde byl uveden způsob hospodaření důchodového systému v České republice a na Slovensku. V závěru kapitoly byla uvedena prognóza demografického vývoje populace.

Třetí kapitola byla věnována charakteristice důchodových systémů ve Švédsku, Maďarsku, Polsku a Nizozemsku z pohledu vývoje důchodového systému před reformou a jeho současná podoba. Těžištěm kapitoly byl podrobný popis důchodového systému v České republice a na Slovensku.

Čtvrtá kapitola byla věnována komparaci důchodových reforem v České republice a na Slovensku. V rámci kapitoly byl na modelovém případě znázorněn výpočet státního důchodu v České republice a na Slovensku. Dále bylo provedeno hodnocení struktury a očekávané a skutečné výnosnosti fondů ve II. pilíři, na základě kterého bylo zjištěno, že slovenské důchodové fondy investují rozmanitěji než české důchodové fondy a lze u nich očekávat i vyšší výnosnost. Důsledkem omezených investičních možností využívaných českými fondy je především politická situace v zemi. V kapitole byly také porovnávány výše důchodů pouze z I. pilíře nebo z II. pilíře podle ročníků narození a stanovených výnosností. Pozornost byla také věnována vývoji III. pilíře. V závěru kapitoly byla popsána prognóza vývoje populace či velikosti výdajů a příspěvků do roku 2060 v České republice a na Slovensku a možná politická rizika v České republice, na Slovensku, Maďarsku a Polsku, což jsou okolnosti, které budou v budoucnosti vývoj důchodových systémů jak v těchto zemích, tak v samotné České republice výrazně ovlivňovat.

Seznam použité literatury

Knihy:

- [1] AGEING WORKING GROUP. *Country fiche on 2011 pension projections of the Slovak republic*. 2011. 18 s.
- [2] BRDEK, V., H. JÍROVÁ a V. KREBS. *Trendy v evropské sociální politice*. Praha: ASPI Publishing, 2002. 251 s. ISBN 80-863-9525-1.
- [3] DEVELOPMENT, Organisation for Economic Co-operation and. *Pensions at a Glance 2013 OECD and G20 indicators*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2013. ISBN 978-92-64-20393-8.
- [4] EUROPEAN COMMISSION. *The 2012 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the EU27 Member States (2010-2060)*. 2012. 470 s. ISBN 978-92-79-22850-6.
- [5] *Sociální reformy ve střední Evropě - cesta k novému modelu sociálního státu?*. Editor Kristina Koldinská, Martin Štefko. Praha: Auditorium, 2011. 240 s. ISBN 978-808-7284-148.
- [6] HIROSE, Edited by Kenichi a Decent Work Technical Support Team for Central and Eastern Europe international labour organization. *Pension reform in Central and Eastern Europe: in times of crisis, austerity and beyond*. 1. vyd. Budapest: ILO, 338 s. 2011. ISBN 978-922-1256-397.
- [7] INFOSTAT - INŠTITÚT INFORMATIKY A ŠTATISTIKY. *Prognóza vývoja populačného Slovenskej republiky do roku 2060*. Bratislava, 2013. ISBN 978-80-89398-23-2.
- [8] EUROPEAN COMMISSION. *Long-term projections of the Czech pension system*. 2011. 26 s.
- [9] KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 542 s. ISBN 978-807-3575-854.
- [10] RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření*. 1.vyd. Úvaly: Systemia, 2013. 137 s. ISBN 978-802-6038-924.
- [11] SYROVÝ, Petr. *Jak si spořit na důchod: Zorientujte se v důchodové reformě*. 1.vyd. Praha: Građa Publishing, 2012. 160 s. ISBN 978-80-247-4479-7.
- [12] VOŘÍŠEK, Vladimír. *Pomýšlíte na důchod?* Praha: ASPI, a. s., 2007. 164 s. ISBN 978-80-7357-251-8

Legislativa:

- [13] Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem
- [14] Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
- [15] Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření
- [16] Zákon č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření
- [17] Zákon č. 428/2011 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o důchodovém spoření a zákona o doplňkovém penzijním spoření
- [18] Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálním pojištění
- [19] Zákon č. 43/2004 Z. z. o starobním důchodovém spoření
- [20] Zákon č. 650/2004 Z. z. o doplňkovém důchodovém spoření

Internetové zdroje

- [21] AEGON. *Důchodkové fondy*. [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.aegon.sk/sk/Home/Dochodok/Dochodkove-fondy/>
- [22] ALLIANZ - SLOVENSKÁ DŮCHODKOVÁ SPRÁVCOVSKÁ SPOLOČNOSŤ. *Zhodnotenie fondov*. [online]. 2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.asdss.sk/zhodnotenie-fondov>
- [23] ASOCIACE PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ ČR. *Asociace penzijních společností ČR* [online]. 2014 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.apfcr.cz/cs/vybrane-ekonomicke-ukazatele/>
- [24] ASOCIACE DŮCHODOVÝCH SPRÁVCOVSKÝCH SPOLEČNOSTÍ. *Asociace důchodových správcovských společností* [online]. 2014 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.adss.sk/>
- [25] AXA. *AXA* [online]. 2012 [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <https://www.axa.sk/dochodkove-sporenie/>
- [26] BEZDĚK, Vladimír. *Penzijní systémy obecně i v kontextu české ekonomiky*. [online]. 2000 [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: http://invenio.nusl.cz/record/123897/files/nusl-123897_1.pdf
- [27] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Česká národní banka* [online]. 2014 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB15.BASIC_LISTINGS_RESPONSE

- [28] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Česká národní banka* [online]. 2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm>
- [29] ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. 2014 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/>
- [30] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2014-02-26]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>
- [31] EUROSTAT. *Eurostat* [online]. 2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>
- [32] DÔCHODKOVÁ SPRÁVCOVSKÁ SPOLOČNOSŤ POŠTOVEJ BANKY. *Historické ceny a grafy* [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.dsspabk.sk/sk/historicke-ceny-a-grafy>
- [33] DŮCHODOVÁ REFORMA. *Důchodová reforma* [online]. 2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/>
- [34] ING - DÔCHODKOVÁ SPRÁVCOVSKÁ SPOLOČNOSŤ. *Historický vývoj hodnôt dôchodkových jednotiek* [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <https://www.ingdss.sk/fondy/konzervativny-fond/historicky-vyvoj-hodnot-dochodkovych-jednotiek/>
- [35] MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/>
- [36] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky* [online]. 2014. [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>
- [37] MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNÍCH VĚCÍ A RODINY SLOVENSKE REPUBLIKY. *Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky* [online]. 2014. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/>
- [38] NÁRODNÍ BANKA SLOVENSKA. *Národní banka Slovenska* [online]. 2015. [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: <http://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad-nad-dochodkovym-sporenim>
- [39] PROJEKCE OBYVATELSTVA ČESKÉ REPUBLIKY. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013/ediciplan.nsf/t/A6003061EE/\\$File/402013u.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013/ediciplan.nsf/t/A6003061EE/$File/402013u.pdf)
- [40] SCHNEIDER, Ondřej. *Jaký důchod náš čeká?: Alternativy vývoje státního průběžného důchodového systému*. IDEA CERGE EI, 2012.

- [41] SOCIÁLNÍ POJIŠŤOVNA. *Sociální pojišťovna* [online]. 2014 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.socpoist.sk/dochodkove-poistenie-qcg/48006s>
- [42] STATISTICKÝ ÚŘAD SLOVENSKE REPUBLIKY. *Statistický úřad Slovenské republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-02-18]. Dostupné z: <http://www.statistics.sk/>
- [43] STATISTICKÝ ÚŘAD SLOVENSKE REPUBLIKY. *Databáze časových řad Slovstat* [online]. 2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.statistics.sk/pls/elisw/vbd>
- [44] THE DUTCH PENSION SYSTEM. *The Dutch Pension System* [online]. 2013 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: http://www.pensioenfederatie.nl/Document/Publicaties/English%20publications/Nederlandse_pensioensysteem_Engelstalige_versie.pdf
- [45] UŽIJ SI DŮCHOD. *Užij si důchod* [online]. 2014 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.uzijsiduchod.cz/novinky/>
- [46] *Valorizace důchodů: dvojsečná zbraň*. Finance.cz. [online]. 2006. [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/78556-valorizace-duchodu-dvojsecna-zbran/>
- [47] VUBGENERALI. *Výkonnost' důchodkových fondov*. [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <https://www.vubgenerali.sk/dochodkove-fondy/vykonnost-dochodkovych-fondov>
- [48] VIRTUÁLNÍ DŮCHODOVÁ SPRÁVCOVSKÁ SPOLEČNOST. *Virtuální důchodová správcovská společnost* [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.virtualnadss.umb.sk/index.asp?uid=152>
- [49] VÝKONNÝ TÝM. *Závěrečná zpráva*. [online]. 2005. [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/2235/zaverecna_zprava.pdf
- [50] VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Změny důchodových systémů ve vybraných zemích*. [online]. 2014 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: http://www.vupsv.cz/index.php?p=search_analyses_info&site=default
- [51] WORLD BANK. *Population Projection Tables by Country and Group*. [online]. 2014 [cit. 2014-03-18]. Dostupné z: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTHEALTHNUTRITIONANDPOPULATION/EXTDATASTATISTICSHNP/EXTHNPSTATS/0,,contentMDK:21737699~menuPK:3385623~pagePK:64168445~piPK:64168309~theSitePK:3237118~isCURL:Y,00.html>

Seznam zkratk

APS ČR	Asociace penzijních společností České republiky
ASDSS	Asociace důchodových správcovských společností SR
BD	dávkově definovaný penzijní systém
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
DC	příspěvkově definovaný systém
DSS	důchodová správcovská společnost
GDP	hrubý domácí produkt
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MPSVR	Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenska
NBS	Národní banka Slovenska
NDC	hypoteticky příspěvkově definovaný systém
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PAYG	systém průběžného financování
PES	Poradní expertní sbor
PK	přepočítávací koeficient
PS	penzijní společnost
SR	Slovenská republika
SÚSR	Statistický úřad Slovenska
VVZ	všeobecný vyměřovací základ
VZ	vyměřovací základ
WB	Světová banka

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. 4. 2014

Martina Kučířková

Martina Kučířková

Seznam příloh

Příloha č. 1 Důchodový věk pojištěnců narozených po roce 1936

Příloha č. 2 Seznam důchodových fondů II. pilíře v České republice

Příloha č. 3 Slovenské důchodové fondy poskytované DSS

Příloha č. 4 Přehled doplňkových důchodových fondů na Slovensku

Příloha č. 5 Přehled účastnických fondů v ČR

Příloha č. 6 Přehled transformačních fondů v ČR

Příloha č. 7 Roční průměrná hrubá mzda v ČR a SR v letech 1984 - 2013

Příloha č. 8 Očekávaná výnosnost portfolií jednotlivých investiční strategií v ČR

Příloha č. 9 Očekávaná výnosnost portfolií jednotlivých investiční strategií na Slovensku

Příloha č. 10 Struktura složení portfolií jednotlivých správcovských společností v ČR

Příloha č. 11 Struktura složení portfolií jednotlivých správcovských společností na Slovensku

Příloha č. 12 Skutečné zhodnocení důchodových fondů v ČR

Příloha č. 13 Skutečné zhodnocení důchodových fondů na Slovensku

Příloha č. 1 Důchodový věk pojištěnců narozených po roce 1936

Rok narození	Důchodový věk mužů	Důchodový věk žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 a 4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r+2m	65r+2m	65r+2m	65r+2m	63r+8m	62r+2m
1967	65r+4m	65r+4m	65r+4m	65r+4m	64r+2m	62r+8m
1968	65r+6m	65r+6m	65r+6m	65r+6m	64r+8m	63r+2m
1969	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+8m	65r+2m	63+8m
1970	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+10m	65r+8m	64r+2m
1971	66r	66r	66r	66r	66r	64r+8m
1972	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	66r+2m	65r+2m
1973	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	66r+4m	65r+8m
1974	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+6m	66r+2m
1975	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m	66r+8m
1976	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m	66r+10m
1977	67r	67r	67r	67r	67r	67r
1978	67r+2m	67r+2m	67r+2m	67r+2m	67r+2m	67r+2m
1979	67r+4m	67r+4m	67r+4m	67r+4m	67r+4m	67r+4m
1980	67r+6m	67r+6m	67r+6m	67r+6m	67r+6m	67r+6m
1981	67r+8m	67r+8m	67r+8m	67r+8m	67r+8m	67r+8m
1982	67r+10m	67r+10m	67r+10m	67r+10m	67r+10m	67r+10m
1983	68r	68r	68r	68r	68r	68r

Zdroj: MPSV

Příloha č. 2 Seznam důchodových fondů II. pilíře v České republice

Název instituce nebo označení osoby	Ulice	Město	Datum vzniku
Allianz důchodový fond státních dluhopisů, Allianz penzijní společnost, a. s.	Ke Štvanici 656/3	Praha	1. 1. 2013
Allianz dynamický důchodový fond, Allianz penzijní společnost, a. s.	Ke Štvanici 656/3	Praha	1. 1. 2013
Allianz konzervativní důchodový fond, Allianz penzijní společnost, a. s.	Ke Štvanici 656/3	Praha	1. 1. 2013
Allianz vyvážený důchodový fond, Allianz penzijní společnost, a. s.	Ke Štvanici 656/3	Praha	1. 1. 2013
Důchodový fond státních dluhopisů ČSOB penzijní společnosti, a. s., člena skupiny ČSOB	Radlická 333/150	Praha	1. 1. 2013
Důchodový fond státních dluhopisů důchodového spoření Česká spořitelna - penzijní společnost, a. s.	Poláčkova 1976/2	Praha	1. 1. 2013
Důchodový fond státních dluhopisů Penzijní společnosti České pojišťovny, a. s.	Na Pankráci 1720/123	Praha	1. 1. 2013
Důchodový fond státních dluhopisů, Raiffeisen penzijní společnost a. s. (převod na PS ČP)	Hvězdova 1716/2b	Praha	1. 1. 2013
Dynamický důchodový fond ČSOB penzijní společnosti, a. s., člena skupiny ČSOB	Radlická 333/150	Praha	1. 1. 2013
Dynamický důchodový fond důchodového spoření Česká spořitelna - penzijní společnost, a. s.	Poláčkova 1976/2	Praha	1. 1. 2013
Dynamický důchodový fond Penzijní společnosti České pojišťovny, a. s.	Na Pankráci 1720/123	Praha	1. 1. 2013
Dynamický důchodový fond, Raiffeisen penzijní společnost a. s. (převod na PS ČP)	Hvězdova 1716/2b	Praha	1. 1. 2013
KB důchodový fond státních dluhopisů KB Penzijní společnosti, a. s.	Lucemburská 1170/7	Praha	1. 1. 2013
KB dynamický důchodový fond KB Penzijní společnosti, a. s.	Lucemburská 1170/7	Praha	1. 1. 2013
KB konzervativní důchodový fond KB Penzijní společnosti, a. s.	Lucemburská 1170/7	Praha	1. 1. 2013
KB vyvážený důchodový fond KB Penzijní společnosti, a. s.	Lucemburská 1170/7	Praha	1. 1. 2013
Konzervativní důchodový fond ČSOB penzijní společnosti, a. s., člena skupiny ČSOB	Radlická 333/150	Praha	1. 1. 2013
Konzervativní důchodový fond důchodového spoření Česká spořitelna - penzijní společnost, a. s.	Poláčkova 1976/2	Praha	1. 1. 2013
Konzervativní důchodový fond Penzijní společnosti České pojišťovny, a. s.	Na Pankráci 1720/123	Praha	1. 1. 2013
Konzervativní důchodový fond, Raiffeisen penzijní společnost a. s. (převod na PS ČP)	Hvězdova 1716/2b	Praha	1. 1. 2013
Vyvážený důchodový fond ČSOB penzijní společnosti, a. s., člena skupiny ČSOB	Radlická 333/150	Praha	1. 1. 2013
Vyvážený důchodový fond důchodového spoření Česká spořitelna - penzijní společnost, a. s.	Poláčkova 1976/2	Praha	1. 1. 2013
Vyvážený důchodový fond Penzijní společnosti České pojišťovny, a. s.	Na Pankráci 1720/123	Praha	1. 1. 2013
Vyvážený důchodový fond, Raiffeisen penzijní společnost a. s. (převod na PS ČP)	Hvězdova 1716/2b	Praha	1. 1. 2013

Zdroj:CNB

Příloha č. 3 Slovenské dôchodové fondy poskytované DSS

Allianz - Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.	ING dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.	VÚB Generali dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.	AEGON, d.s.s., a.s.	Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky d.s.s., a.s.	AXA d.s.s., a.s.
„GARANT dlhopisový garantovaný dôchodkový fond, Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.“	„Tradícia - Dlhopisový garantovaný dôchodkový fond ING dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.“	„KLASIK, dlhopisový garantovaný dôchodkový fond VÚB Generali dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.“	„SOLID - dlhopisový garantovaný d. f., AEGON, d.s.s., a.s.“	„Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky, d.s.s., a.s., STABILITA dlhopisový garantovaný d. f.“	„Dlhopisový garantovaný d.d.f. AXA d.s.s., a.s.“
	„Harmónia - Zmiešaný negarantovaný dôchodkový fond ING dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.“	„MIX, zmiešaný negarantovaný dôchodkový fond VÚB Generali dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.“	„BALANS - zmiešaný negarantovaný d. f., AEGON, d.s.s., a.s.“	„Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky, d.s.s., a.s., BENEFIT zmiešaný negarantovaný d. f.“	
„PROGRES akciový negarantovaný dôchodkový fond, Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.“	„Dynamika - Akciový negarantovaný dôchodkový fond ING dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.“	„PROFIT, akciový negarantovaný dôchodkový fond VÚB Generali dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.“	„VITAL - akciový negarantovaný d. f., AEGON, d.s.s., a.s.“	„Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky, d.s.s., a.s., PROSPERITA akciový negarantovaný d. f.“	„Akciový negarantovaný a.d.f. AXA d.s.s., a.s.“
	„Index - Indexový negarantovaný dôchodkový fond ING dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.“	„INDEX, indexový negarantovaný dôchodkový fond VÚB Generali dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.“	INDEX - indexový negarantovaný d.f., AEGON, d.s.s., a.s.“	„Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky, d.s.s., a.s., PERSPEKTÍVA indexový negarantovaný d. f.“	„Indexový negarantovaný a.d.f. AXA d.s.s., a.s.“

Zdroj:NBS

Příloha č. 4 Přehled doplňkových důchodových fondů na Slovensku

Název společnosti	Typ fondu	
AEGON, d.d.s., a.s.	Príspevkový d.d.f., AEGON, d.d.s., a.s.	Výplatný d.d.f., AEGON, d.d.s., a.s.
AXA d.d.s., a.s. sk	Globálny akciový dôchodkový fond AXA d.d.s., a.s., príspevkový d.d.f.	Výplatný doplňkový dôchodkový fond AXA d.d.s., a.s.
	Príspevkový doplňkový dôchodkový fond AXA d.d.s., a.s., príspevkový d.d.f.	
Doplňková dôchodková spoločnosť Tatra banky a.s.	Doplňková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Zaistený príspevkový d.d.f. 2017	Doplňková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Dôchodkový výplatný d.d.f.
	Doplňková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Konzervatívny príspevkový d.d.f.	
	Doplňková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Rastový príspevkový d.d.f.	
	Doplňková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Vyvážený príspevkový d.d.f.	
ING Tatry-Sympatia, d.d.s., a.s.	Rastový príspevkový d.d.f. ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	Dôchodkový výplatný d.d.f. ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.
	Vyvážený príspevkový d.d.f. ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	
	Konzervatívny príspevkový d.d.f. ING Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	
STABILITA, d.d.s., a.s.	Stabilita príspevkový d.d.f., STABILITA, d.d.s., a.s.	Stabilita výplatný d.d.f., STABILITA, d.d.s., a.s.
	Stabilita akciový príspevkový d.d.f., STABILITA, d.d.s.	

Zdroj: NBS

Příloha č. 5 Přehled účastnických fondů v ČR

Název instituce nebo označení osoby	Ulice	Město	Vznik
Allianz dynamický účastnický fond, Allianz penzijní společnost, a. s.	Ke Štvanici 656/3	Praha	1. 1. 2013
Allianz účastnický fond Selection, Allianz penzijní společnost, a. s.	Ke Štvanici 656/3	Praha	1. 1. 2013
Allianz účastnický povinný konzervativní fond, Allianz penzijní společnost, a. s.	Ke Štvanici 656/3	Praha	1. 1. 2013
Allianz vyvážený účastnický fond, Allianz penzijní společnost, a. s.	Ke Štvanici 656/3	Praha	1. 1. 2013
Chráněný účastnický fond, Raiffeisen penzijní společnost a. s.	Hvězdova 1716/2b	Praha	1. 1. 2013
Conseq dluhopisový účastnický fond, Conseq penzijní společnost, a. s.	Rybná 682/14	Praha	1. 1. 2013
Conseq globální akciový účastnický fond, Conseq penzijní společnost, a. s.	Rybná 682/14	Praha	1. 1. 2013
Conseq povinný konzervativní fond, Conseq penzijní společnost, a. s.	Rybná 682/14	Praha	1. 1. 2013
Conseq státních dluhopisů 2023 účastnický fond, Conseq penzijní společnost, a. s.	Rybná 682/14	Praha	1. 1. 2013
Conseq státních dluhopisů 2033 účastnický fond, Conseq penzijní společnost, a. s.	Rybná 682/14	Praha	1. 1. 2013
ČSOB dynamický účastnický fond ČSOB Penzijní společnosti, a. s., člena skupiny ČSOB	Radlická 333/150	Praha	1. 1. 2013
ČSOB garantovaný účastnický fond ČSOB Penzijní společnosti, a. s., člena skupiny ČSOB	Radlická 333/150	Praha	1. 1. 2013
ČSOB účastnický povinný konzervativní fond ČSOB Penzijní společnosti, a. s., člena skupiny ČSOB	Radlická 333/150	Praha	1. 1. 2013
ČSOB vyvážený účastnický fond ČSOB Penzijní společnosti, a. s., člena skupiny ČSOB	Radlická 333/150	Praha	1. 1. 2013
Dluhopisový účastnický fond AXA penzijní společnosti a. s.	Úzká 488/8	Brno	1. 1. 2013
Dynamický účastnický fond Conseq důchodové penzijní společnosti, a. s.	Rybná 682/14	Praha	22. 3. 2013
Dynamický účastnický fond doplňkového penzijního spoření se státním příspěvkem Česká spořitelna - penzijní společnost, a. s.	Poláčkova 1976/2	Praha	1. 1. 2013
Dynamický účastnický fond Penzijní společnosti České pojišťovny, a. s.	Na Pankráci 1720/123	Praha	1. 1. 2013
KB dynamický účastnický fond KB Penzijní společnosti, a. s.	Lucemburská 1170/7	Praha	1. 1. 2013
KB povinný konzervativní účastnický fond KB Penzijní společnosti, a. s.	Lucemburská 1170/7	Praha	1. 1. 2013
KB vyvážený účastnický fond KB Penzijní společnosti, a. s.	Lucemburská 1170/7	Praha	1. 1. 2013
KB zajištěný účastnický fond KB Penzijní společnosti, a. s.	Lucemburská 1170/7	Praha	1. 1. 2013
Penze 2030 - účastnický fond ING Penzijní společnosti, a. s.	Nádražní 344/25	Praha	1. 1. 2013
Penze 2040 - účastnický fond ING Penzijní společnosti, a. s.	Nádražní 344/25	Praha	1. 1. 2013
Povinný konzervativní fond ING Penzijní společnosti, a. s.	Nádražní 344/25	Praha	1. 1. 2013
Povinný konzervativní fond Penzijní společnosti České pojišťovny, a. s.	Na Pankráci 1720/123	Praha	1. 1. 2013
Povinný konzervativní účastnický fond AXA penzijní společnosti a. s.	Úzká 488/8	Brno	1. 1. 2013
Povinný konzervativní účastnický fond Conseq důchodové penzijní společnosti, a. s.	Rybná 682/14	Praha	1. 1. 2013
Povinný konzervativní účastnický fond doplňkového penzijního spoření se státním příspěvkem Česká spořitelna - PS, a. s.	Poláčkova 1976/2	Praha	1. 1. 2013
Povinný konzervativní účastnický fond, Raiffeisen penzijní společnost a. s.	Hvězdova 1716/2b	Praha	1. 1. 2013
Růstový účastnický fond, Raiffeisen penzijní společnost a. s.	Hvězdova 1716/2b	Praha	1. 1. 2013
Smíšený účastnický fond AXA penzijní společnosti a. s.	Úzká 488/8	Brno	1. 1. 2013
Spořicí účastnický fond Penzijní společnosti České pojišťovny, a. s.	Na Pankráci 1720/123	Praha	1. 1. 2013
Účastnický fond světových akcií ING Penzijní společnosti, a. s.	Nádražní 344/25	Praha	1. 1. 2013
Vyvážený účastnický fond doplňkového penzijního spoření se státním příspěvkem Česká spořitelna - penzijní společnost, a. s.	Poláčkova 1976/2	Praha	1. 1. 2013
Vyvážený účastnický fond Penzijní společnosti České pojišťovny, a. s.	Na Pankráci 1720/123	Praha	1. 1. 2013

Zdroj: ČNB

Příloha č. 6 Přehled transformačních fondů v ČR

Název instituce nebo označení osoby	Ulice	Město	Vznik
Allianz transformovaný fond, Allianz penzijní společnost, a. s.	Ke Štvanici 656/3	Praha	1. 1. 2013
Conseq Transformovaný fond Conseq důchodové penzijní společnosti, a. s.	Rybná 682/14	Praha	1. 1. 2013
Transformovaný fond AXA penzijní společnosti a. s.	Úzká 488/8	Brno	1. 1. 2013
Transformovaný fond ING Penzijní společnosti, a. s.	Nádražní 344/25	Praha	1. 1. 2013
Transformovaný fond KB Penzijní společnosti, a. s.	Lucemburská 1170/7	Praha	1. 1. 2013
Transformovaný fond Penzijní společnosti České pojišťovny, a. s.	Na Pankráci 1720/123	Praha	1. 1. 2013
Transformovaný fond penzijního připojištění se státním příspěvkem Česká spořitelna - penzijní společnost, a. s.	Poláčkova 1976/2	Praha	1. 1. 2013
Transformovaný fond Stabilita ČSOB Penzijní společnosti, a. s., člen skupiny ČSOB	Radlická 333/150	Praha	1. 1. 2013

Zdroj: ČNB

Příloha č. 7 Roční průměrná hrubá mzda v ČR a SR v letech 1984 - 2013

Rok	Česká republika (v Kč)	Slovenská republika (do roku 2008 v SKV, od roku 2009 v EUR)
1984	-	33 480
1985	-	34 116
1986	35 568	34 654
1987	36 312	35 292
1988	37 140	36 240
1989	38 040	37 704
1990	39 432	39 336
1991	45 504	45 240
1992	55 728	54 516
1993	70 848	64 548
1994	84 048	75 528
1995	99 684	86 340
1996	117 900	97 848
1997	129 624	110 712
1998	141 612	120 036
1999	153 564	128 736
2000	163 128	137 160
2001	177 000	148 380
2002	190 932	162 132
2003	202 860	172 380
2004	216 300	189 900
2005	227 280	207 288
2006	241 896	225 132
2007	259 452	241 752
2008	281 160	261 384
2009	290 904	8 934
2010	286 368	9 228
2011	293 232	9 432
2012	301 344	9 660
2013	301 536	9 660

Zdroj: ČSÚ, SSÚ

Příloha č. 8 Očekávaná výnosnost portfolií jednotlivých investiční strategií v ČR

Investiční strategie důchodového fondu státních dluhopisů v ČR

Aktivum	Podíl	Zhodnocení
Dluhopisy emitované ČR	min. 90 %	2,20%
Dluhopisy emitované jiným členským státem či státem OECD		2,95%
Dluhopisy emitované světovou organizací či organizací EU		3,00%
Nástroje peněžního trhu vydávané ČR či ČNB		0,61%
Vklady, které lze volně nakládat s délkou splatnosti nejdéle 2 roky	max. 10 %	0,05%
	Průměr	2,09%

Zdroj: zákon č. 426/2011 Sb., ČNB, Eurostat, vlastní zpracování

Investiční strategie konzervativního důchodového fondu v ČR

Aktivum	Podíl	Zhodnocení
Dluhopisy emitované jiným členským státem nebo členským státem OECD	min. 70 %	2,95%
Nástroje peněžního trhu vydávané OECD		2,00%
Dluhopisy emitované světovou organizací či organizací EU		3,00%
Vklady, které lze volně nakládat s délkou splatnosti nejdéle 2 roky		0,05%
Dluhopisy nečlenských zemí	max. 30%	3,95%
Nástroje peněžního trhu nečlenských zemí		1,61%
Cenný papír vydávaný podílovým fondem		7,00%
	Průměr	2,66 %

Zdroj: zákon č. 426/2011 Sb., ČNB, Eurostat, vlastní zpracování

Investiční strategie vyváženého důchodového fondu v ČR

Aktivum	Podíl	Zhodnocení
Dluhopisy emitované jiným členským státem nebo členským státem OECD	min. 60 %	2,95%
Nástroje peněžního trhu vydávané OECD		0,61%
Dluhopisy emitované světovou organizací či organizací EU		3,00%
Vklady, které lze volně nakládat s délkou splatnosti nejdéle 2 roky		0,05%
Dluhopisy nečlenských zemí		4,95%
Nástroje peněžního trhu nečlenských zemí		2,61%
Cenný papír vydávaný podílovým fondem		5,00%
Akcie	max. 40 %	12,00%
CP standardních fondů		8,00%
	Průměr	5,64 %

Zdroj: zákon č. 426/2011 Sb., ČNB, Eurostat, vlastní zpracování

Investiční strategie dynamického důchodového fondu v ČR

Aktivum	Podíl	Zhodnocení
Dluhopisy emitované jiným členským státem nebo členským státem OECD	min. 20 %	2,95%
Nástroje peněžního trhu vydávané OECD		0,61%
Dluhopisy emitované světovou organizací či organizací EU		3,00%
Vklady, které lze volně nakládat s délkou splatnosti nejdéle 2 roky		0,05%
Dluhopisy nečlenských zemí		5,95%
Nástroje peněžního trhu nečlenských zemí		3,61%
Cenný papír vydávaný podílovým fondem		5,00%
Akcie	max. 80 %	12,00%
CP fondů kolektivního investování		8,00%
	Průměr	8,60 %

Zdroj: zákon č. 426/2011 Sb., ČNB, Eurostat, vlastní zpracování

Příloha č. 9 Očekávaná výnosnost portfolií jednotlivých investiční strategií na Slovensku

Portfolio dluhopisového garantovaného fondu na Slovensku

Aktivum	Podíl	Zhodnocení
Dluhopisy emitované SR nebo NBS	100%	2,69%
Dluhopisy emitované jiným členským státem		2,95%
Dluhopisy emitované světovou organizací či organizací EU		3,00%
Nástroje peněžního trhu vydávané SR nebo NBS		0,17%
Nástroje peněžního trhu vydávané členský stát		0,17%
Vklady na BÚ		0,25%
Průměr		1,54%

Zdroj: zákon č. 426/2011 Sb., ECB, Eurostat, NBS, vlastní zpracování

Portfolio smíšeného negarantovaného fondu na Slovensku

Aktivum	Podíl	Zhodnocení
Akcie	max. 50 %	12%
Dluhopisy emitované SR nebo NBS	min. 50%	2,69%
Dluhopisy emitované jiným členským státem nebo členským státem OECD		2,95%
Dluhopisy emitované světovou organizací či organizací EU		3,00%
Nástroje peněžního trhu vydávané SR nebo NBS		0,17%
Nástroje peněžního trhu vydávané členský stát		0,17%
Vklady na BÚ		0,25%
Průměr		6,77%

Zdroj: zákon č. 426/2011 Sb., ECB, Eurostat, NBS, vlastní zpracování

Portfolio akciového negarantovaného fondu na Slovensku

Aktivum	Podíl	Zhodnocení
Akcie	max. 80 %	12,00%
Dluhopisy emitované SR nebo NBS	min. 20 %	2,69%
Dluhopisy emitované jiným členským státem nebo členským státem OECD		2,95%
Dluhopisy emitované světovou organizací či organizací EU		3,00%
Nástroje peněžního trhu vydávané SR nebo NBS		0,17%
Nástroje peněžního trhu vydávané členský stát		0,17%
Vklady na BÚ		0,25%
Průměr		9,91%

Zdroj: zákon č. 426/2011 Sb., ECB, Eurostat, NBS, vlastní zpracování

Portfolio indexového negarantovaného fondu na Slovensku

Aktivum	Podíl	Zhodnocení
Akcie	max. 90 %	12,00%
Nástroje peněžního trhu vydávané SR nebo NBS	min. 10 %	0,17%
Nástroje peněžního trhu vydávané členský stát		0,17%
Vklady na BÚ		0,25%
Průměr		10,82%

Zdroj: zákon č. 426/2011 Sb., ECB, Eurostat, NBS, vlastní zpracování

Příloha č. 10 Struktura složení portfolií jednotlivých správcovských společností v ČR

Penzijní společnost	Strategie důchodového fondu	Běžný účet a termínový vklad	Státní dluhopisy ČR	Akcie a akciové podílové fondy	Ostatní
Allianz PS	Důchodový fond státních dluhopisů	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Česká spořitelna PS	Důchodový fond státních dluhopisů	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ČSOB PS	Důchodový fond státních dluhopisů	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
KB PS	Důchodový fond státních dluhopisů	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
PS České pojišťovny	Důchodový fond státních dluhopisů	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Raiffeisen PS	Důchodový fond státních dluhopisů	9,10%	90,90%	0,00%	0,00%
Allianz PS	Konzervativní důchodový fond	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Česká spořitelna PS	Konzervativní důchodový fond	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ČSOB PS	Konzervativní důchodový fond	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
KB PS	Konzervativní důchodový fond	79,38%	20,62%	0,00%	0,00%
PS České pojišťovny	Konzervativní důchodový fond	46,65%	53,03%	0,00%	0,31%
Raiffeisen PS	Konzervativní důchodový fond	12,23%	87,77%	0,00%	0,00%
Allianz PS	Vyvážený důchodový fond	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Česká spořitelna PS	Vyvážený důchodový fond	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ČSOB PS	Vyvážený důchodový fond	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
KB PS	Vyvážený důchodový fond	82,96%	17,04%	0,00%	0,00%
PS České pojišťovny	Vyvážený důchodový fond	39,48%	52,77%	7,32%	0,44%
Raiffeisen PS	Vyvážený důchodový fond	12,85%	63,51%	23,64%	0,00%
Allianz PS	Dynamický důchodový fond	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Česká spořitelna PS	Dynamický důchodový fond	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ČSOB PS	Dynamický důchodový fond	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%
KB PS	Dynamický důchodový fond	82,71%	17,29%	0,00%	0,00%
PS České pojišťovny	Dynamický důchodový fond	40,60%	35,86%	23,11%	0,43%
Raiffeisen PS	Dynamický důchodový fond	19,28%	24,91%	55,79%	0,00%

Zdroj: APFCR

Příloha č. 11 Struktura složení portfolií jednotlivých správcovských společností na Slovensku

Penzijní společnost	Název fondu	Akcie	Dluhopisy	Peněžní investice
AEGON	dluhopisový garantovaný fond	0%	72%	28%
Allianz – SDSS	dluhopisový garantovaný fond	0%	90%	10%
AXA	dluhopisový garantovaný fond	0%	84%	16%
DSS Poštovej banky	dluhopisový garantovaný fond	0%	73%	27%
ING – DSS	dluhopisový garantovaný fond	0%	77%	23%
VÚB Generali - DSS	dluhopisový garantovaný fond	0%	57%	43%
AEGON	smíšený negarantovaný fond	4%	68%	28%
DSS Poštovej banky	smíšený negarantovaný fond	19%	59%	22%
ING – DSS	smíšený negarantovaný fond	22%	63%	15%
VÚB Generali - DSS	smíšený negarantovaný fond	39%	44%	17%
AEGON	akciový negarantovaný fond	5%	73%	22%
Allianz – SDSS	akciový negarantovaný fond	74%	20%	3%
AXA	akciový negarantovaný fond	25%	72%	3%
DSS Poštovej banky	akciový negarantovaný fond	36%	48%	16%
ING – DSS	akciový negarantovaný fond	36%	60%	4%
VÚB Generali - DSS	akciový negarantovaný fond	54%	29%	17%
AEGON	indexový negarantovaný fond	98%	0%	2%
DSS Poštovej banky	indexový negarantovaný fond	98%	0%	2%
ING – DSS	indexový negarantovaný fond	98%	0%	2%
VÚB Generali - DSS	indexový negarantovaný fond	98%	0%	2%

Zdroj: ASDSS

Příloha č. 12 Skutečné zhodnocení důchodových fondů v ČR

Penzijní společnost	Název fondu	Důchodová jednotka k 31. 1. 2013	Důchodová jednotka k 30. 6. 2013	Důchodová jednotka k 30. 9. 2013	Důchodová jednotka k 31. 12. 2013	IRR
Allianz PS	Důchodový fond státních dluhopisů	1,000000	1,001100	1,007400	1,0137	0,32%
Česká spořitelna PS	Důchodový fond státních dluhopisů	1,000000	1,000200	1,000700	1,0012	0,03%
ČSOB PS	Důchodový fond státních dluhopisů	1,000000	1,002300	1,007300	1,0116	0,25%
KB PS	Důchodový fond státních dluhopisů	1,000000	1,000200	1,000400	1,0083	0,24%
PS České pojišťovny	Důchodový fond státních dluhopisů	1,000000	1,000000	1,003500	1,0050	0,11%
Raiffeisen PS	Důchodový fond státních dluhopisů	1,000000	1,000000	1,000000	0,9994	-0,02%
Allianz PS	Konzervativní důchodový fond	1,000000	1,001200	1,007500	1,0138	0,32%
Česká spořitelna PS	Konzervativní důchodový fond	1,000000	1,000200	1,000700	1,0012	0,03%
ČSOB PS	Konzervativní důchodový fond	1,000000	1,002400	1,007400	1,0119	0,26%
KB PS	Konzervativní důchodový fond	1,000000	1,000200	1,000600	1,0088	0,26%
PS České pojišťovny	Konzervativní důchodový fond	1,000000	1,003500	1,009300	1,0138	0,28%
Raiffeisen PS	Konzervativní důchodový fond	1,000000	1,000000	1,000100	1,0038	0,11%
Allianz PS	Vyvážený důchodový fond	1,000000	1,001100	1,007500	1,0128	0,30%
Česká spořitelna PS	Vyvážený důchodový fond	1,000000	1,000200	1,000700	1,0012	0,03%
ČSOB PS	Vyvážený důchodový fond	1,000000	1,002500	1,007500	1,0123	0,27%
KB PS	Vyvážený důchodový fond	1,000000	1,000200	1,000600	1,0156	0,46%
PS České pojišťovny	Vyvážený důchodový fond	1,000000	1,003400	1,009500	1,0222	0,53%
Raiffeisen PS	Vyvážený důchodový fond	1,000000	1,000200	1,000600	1,0421	1,23%
Allianz PS	Dynamický důchodový fond	1,000000	1,002800	1,009100	1,0139	0,30%
Česká spořitelna PS	Dynamický důchodový fond	1,000000	1,000300	1,000700	1,0012	0,03%
ČSOB PS	Dynamický důchodový fond	1,000000	1,003000	1,008000	1,0127	0,27%
KB PS	Dynamický důchodový fond	1,000000	1,000200	1,000700	1,0223	0,65%
PS České pojišťovny	Dynamický důchodový fond	1,000000	1,003500	1,010000	1,0308	0,78%
Raiffeisen PS	Dynamický důchodový fond	1,000000	1,000200	1,000700	1,0815	2,36%

Fond	Zhodnocení	Poplatek	Poplatek	Čisté zhodnocení
Důchodový fond státních dluhopisů	0,16%	0,3%	max. 10 %	-0,14%
Konzervativní důchodový fond	0,21%	0,4%	max. 10 %	-0,19%
Vyvážený důchodový fond	0,47%	0,5%	max. 10 %	-0,03%
Dynamický důchodový fond	0,73%	0,6%	max. 10 %	0,13%

Příloha č. 13 Skutečné zhodnocení důchodových fondů na Slovensku

Penzijní společnost	Název fondu	DJ rok 2005	DJ rok 2006	DJ rok 2007	DJ rok 2008	DJ rok 2009	DJ rok 2010	DJ rok 2011	DJ rok 2012	DJ rok 2013	IRR
AEGON	dluhopisový garantovaný	0,034223	0,035315	0,036742	0,037713	0,038919	0,039472	0,039894	0,041165	0,041772	1,76%
Allianz - SDSS	dluhopisový garantovaný	0,034173	0,035435	0,037018	0,037921	0,038454	0,038746	0,039238	0,040003	0,040482	1,33%
AXA	dluhopisový garantovaný	0,034160	0,035338	0,036742	0,037821	0,038097	0,038540	0,039118	0,039889	0,040532	1,43%
DSS Poštovej banky	dluhopisový garantovaný	0,033964	0,035136	0,036420	0,037956	0,038845	0,039252	0,039811	0,040998	0,041860	1,86%
ING - DSS	dluhopisový garantovaný	0,034150	0,035252	0,036649	0,037770	0,038582	0,039119	0,039704	0,040717	0,041022	1,52%
VÚB Generali - DSS	dluhopisový garantovaný	0,034107	0,035285	0,036656	0,037660	0,038247	0,038955	0,039752	0,041113	0,042155	2,02%
DSS Poštovej banky	smíšený negarantovaný fond	0,034435	0,036082	0,036805	0,034255	0,034764	0,035186	0,035631	0,037226	0,041860	2,92%
ING - DSS	smíšený negarantovaný fond	0,034153	0,035215	0,036500	0,034858	0,035077	0,035617	0,036113	0,037383	0,038025	1,17%
VÚB Generali - DSS	smíšený negarantovaný fond	0,034283	0,035703	0,037171	0,035248	0,035617	0,036295	0,037065	0,038456	0,039877	1,72%
AEGON	akciový negarantovaný fond	0,034515	0,036125	0,037665	0,033453	0,033811	0,034214	0,034600	0,035808	0,036498	0,73%
Allianz - SDSS	akciový negarantovaný fond	0,034382	0,036161	0,037443	0,035012	0,035240	0,035515	0,035972	0,037008	0,038197	1,14%
AXA	akciový negarantovaný fond	0,034329	0,036025	0,037370	0,034921	0,034785	0,035206	0,035728	0,036492	0,037884	1,10%
DSS Poštovej banky	akciový negarantovaný fond	0,034435	0,036188	0,036945	0,033897	0,034297	0,034719	0,035161	0,036725	0,037733	1,19%
ING - DSS	akciový negarantovaný fond	0,034230	0,035262	0,036410	0,034092	0,034395	0,034920	0,035357	0,036578	0,038025	1,40%
VÚB Generali - DSS	akciový negarantovaný fond	0,034352	0,035873	0,037363	0,034680	0,035015	0,035668	0,036420	0,037787	0,039769	1,84%
AEGON	indexový negarantovaný fond	-	-	-	-	-	-	-	0,034415	0,039472	4,60%
AXA	indexový negarantovaný fond	-	-	-	-	-	-	-	0,034802	0,040366	4,98%
DSS Poštovej banky	indexový negarantovaný fond	-	-	-	-	-	-	-	0,036121	0,041001	4,25%
ING - DSS	indexový negarantovaný fond	-	-	-	-	-	-	-	0,038389	0,038025	-0,32%
VÚB Generali - DSS	indexový negarantovaný fond	-	-	-	-	-	-	-	0,034168	0,039769	5,10%

Fond	Zhodnocení	Poplatek	Poplatek	Čisté zhodnocení
Dluhopisový garantovaný fond	1,65%	0,3%	max. 10 %	1,35%
Smíšený negarantovaný fond	1,94%	0,3%	max. 10 %	1,64%
Akciový negarantovaný fond	1,23%	0,3%	max. 10 %	0,93%
Indexový negarantovaný fond	3,72%	0,3%	max. 10 %	3,42%